
A 6

LIBRARY OF THE SURGEON GENERAL'S OFFICE
WAR DEPARTMENT

REGIMEN SA-

NITATIS CVM EXPOSITIONE MAGI-
STRI ARNALDI DE VILLA NO-
VA CATHELLANO NOVI-
TER IMPRESSVS.

INCIPIT REGIMEN SANITATIS SALERNITAnum excellentissimum pro conseruatione sanitatis totius humani generis perutilissimum: necnõ a magistro Arnaldo de Villa noua Cathellano omnium medicorũ uiuentiũ gẽma utiliter: ac ſm omnium antiquorum medicorum doctrinam ueraciter expositũ: nouiter correctum ac emendatum p egregissimos ac medicinę artis peritissimos doctores Montispessulani regentes. Anno. M.ccccl.xxx. predicto loco actu moram trahentes.

¶ Iste libellus est editus a doctoribus Salerniensibus in quo inscribunt multa & diuersa p conseruatione sanitatis humanę. Et edit⁹ est iste liber ad usum Regis Anglię. Et in textu lecto auctor põit octo documẽta gñalia p conseruatione sanitatis: de qbus postea spãliter p ordinẽ determinabit.

ANglorum regi scripsit schola tota salerni
Si uis icolumẽ: si uis te reddere sanũ
Curas tolle graues irasci crede pphanũ
Parce mero cenato parũ: nõ sit tibi uanũ
Surgere post epulas: somnũ fuge meridianum
Non mictũ retine: nec comprime fortiter anũ.
Hæc bene si serues: tu longo tẽpore uiues.

Primũ ergo documentũ est q hõ: sanus uolẽs uiuere: debet ab eo remouere graues curas. Nã curę exsiccant corpa: ex quo tristificant spũs uitales: mõ spũs tristes exsiccãt ossa. Et sub isto documento etiã cõprehendi debẽt tristicię q similiter corpa exsiccãt & infrigidãt maciẽ & extenuationẽ inducũt: cor strigũt: & spũm obtenebrant: ingenium ebetãt: & rõnẽ impediũt: iudiciũ obscurant: & memoriã obtundũt. Verum tñ aliq pingues & carnosi sunt spũs adeo nobiles & callidos hñtes q eis interdũ bonũ est tristari: ut spiritus calor ebetet: & corpus aliqliter maceret. Secũdũ documẽtũ est nõ irasci. Primo qa ira similiter corpa exsiccant: cũ ipsa summę singula mẽbra supcalefaciat. Nimia autẽ calefactio siccitatẽ inducit: teste Auic. i. doc. iii. c. i. Secũdo qa ira pp feruorem cordis oẽs actus rõnis cõfundit. Aduertẽdũ tñ est q qdã frigidi sunt & maleficiati: qbus interdũ irasci pdest in regimine sanitatis: ut in eis calor excitet. Tertiũ est parce uti potu uini: nimia. n. repletio uini somnolẽtiam

pigritiā debilitatē mēbrorꝫ: debilitatē stomachi: & multa alia his similia inducit: de qbus posterius magis patebit. Quartū est parꝫ cenare: qꝛ nimia nocturna repletio dolorē in uentre inducit: ac ingetudinē insomnei tatē & angustiā ꝑut manifesta patet expiētiā: & īferius magis declarabit. Quintū est surgere post cibū sumptū: qđ facit ad digestionē: ꝓpterea ꝙ cibū sumptū facit descēdere ad fundū stomachi in quo uiget uirtus digestiua. Sextū est nō dormire post prandiū: cuius documēta postea tāgunt in textu ibi. Febris pigrities. Septimū est nō diu retinere urinā. Ex nimia .n. urinę retentione aliqñ sequit difficultas mingēdi: aut oīno ꝓhibitio a mictu: ut testat Auic. xix. in trac. ii. c. de difficultate urinę. Similiter ex nimia retentiōe fecali plura ꝑuenīūt nocumēta. Indurant. n. feces in intestinis pp cōtinuā suctionē uenarꝫ miseraicarꝫ cū intestinis cōtinuatarum oēm humiditatē a fecibus sugentiū: & sic remanēt sicce. Difficilis exitus intestina oppilans: ad quā oppilationē pp uentositatē: eductionis prohibitionē & aliarꝫ secum acetuationē sequunt nocumēta in textu posterius posita: ibi Spasmus &c. Octauū est non fortiter cōprimere anum: ex hoc enim sequitur tenasmon siue exitus longaonis. Vlterius subdit autor qđ omnia ista debite conseruans longo tempore sanus uiuere poterit.

Si tibi deficiant medici: medici tibi fiant.
Hęc tria: mens leta: requies: moderata dieta.

¶ Autor in hoc passu tāgit tria remedia generalia ꝓ cōseruatiōe sanitatis naturę humane: & ꝑcipue ipsorꝫ nobiliū. Primū est ꝙ animus hoīs debet esse letus & gaudens: cū leticia siue gaudiū ętatē floridā facit hoīem in iuuētute cōseruat: uirtutē cōfortat: uitā ꝓlongat: ingeniū acuit. & ad singulos actus hoīem abiliorē reddit. Et debet illud gaudiū in regimine sanitatis cōueniēs esse tēpatū & nō excessiuū: qꝛ excessiuū sincopim & mortē inducit: & maxime gaudiū cōpetit his q multū curāt & sollicitudinibus destruunt. Et pōt in ipsis de nouo acqri p usum cibi & uini delectabiliū & dimissiōe eorꝫ q̄ tristitiā inducūt: & inhabitare cū sibi dilectis & similibus qbus uirtus cōfortat. teste. Auic. xi. in. c. de casu uirtutis subito sic dicēte. Et scias ꝙ uirtus augmentat cibo & uino subtili cōueniētibus & odoribus bonis: ex tranquilitate & gaudio & dimissione eorꝫ q̄ cōtristant & rixari faciūt: & renouatione rerꝫ amabiliū: & habitatiōe cū dilectis. Secūdū est trāqlitas animi. Nobiles. n. pp nimis magnas & diuersas curas q̄s hñt plꝰ ledunt ceteris paribus q̄ q mediocres sunt. Ingetatio uero mētis somnū maxie impedit q nobilibꝰ sūme utilis est: q cōiter naturę siccę sūt: atqꝫ colericę:

qbus p maxie somnus est utilis. Tertiũ est moderata dieta.i.moderata sũptio cibi & pot⁹. Nocumẽta uero supflui cibi & potus postea dicem⁹.

Lumina mane manus surgens gelida lauet aqua.
Hac illac modicũ pagat:modicũq; sua mẽbra
Extendat:crines pectat:dentes fricet:ista:
Confortant cerebrũ:confortant cetera membra
Lore:cale:sta:pranse:uel frigesce minute.

¶ In hoc textu autor ponit. vi. documẽta qbus cerebrum cõfortatur:& similiter singula corporis mẽbra. Primũ est: postq̃ hõ de mane surrexerit debet lauare oculos in aqua frigida: mundari enim debent ut ab eis remoueantur ĩmundicie palpebris adherentes:& circa oculos existentes. ne ab ipsis oculi corrodantur. Et istud satis innuit Auic. in trac. ca. de rememoratione conseruationis sanitatis oculi:& rememoratione eorum quę nocent ipsi:ut dicit. Ex eis autem quę abstergunt oculum & acuũt ipsum est submergi in aqua clara & aperire oculum in ea. Et idem uult trac. iiii. c. de cura debilitatis uisus dicens. Et ingredi aquam claram uiridem & submergi in ea & apire ambos oculos in ea ſm quantitatem qua possibile est. Est ex eis que seruant sanitatem oculi & confortant ipsum & ꝓprie in iuuentute: Causa ãt quare oculi magis debent lauari in aqua frigida quã calida est: quia unũquodq; conseruat suo simili: ut dicit Auic. in. i. c. Et iõ uult Gal. ĩ ter. canone illo. Calidiora calidioribus indigẽt adiutoriis. frigidiora frigidioribus: sed sic est. si oculi sunt frigidę naturę: ergo potius debent lauari aqua frigida q̃ calida. Secundum est ꝙ homo debet lauare manus: quia sunt instrumenta quibus mundantur organa per que exeunt superfluitates cerebri: ut sunt aures: oculi: nares. Et ergo ob hoc manus debent eẽ munde. Plus tamen debent lauari in aqua frigida q̃ in calida: quia lotio manuum in aqua calida genera uermes in uentre:& hoc specialiter dũmodo manus in aqua calida lauantur post sumptionem cibi: ut innuit Auic. xvi. in trac. v. c. i. ubi agit de uerminibus in uentre genitis. Et ratio est: quia per lotionem manuum in aqua calida post sumptionem cibi trahitur calor naturalis quo completur digestio ĩ stomacho ad extra: quare imperfecta fit digestio: quæ potissima causa est uermium. Tertiũ est quod postq̃ homo surrexerit a somno debet paulatim incedere siue se mouere. Cuius causa est ut superfluitates primę & secundę digestionum quæ sunt feces & urina descendant & preparentur facilio ri euacuationi. Quartũ est quod postq̃ homo surrexerit a somno

debet extēdere manus & pedes & alia membra. Cuius causa est: ut trahantur uitales spūs ad mēbra exteriora: & p hoc subtiliantur spiritus cerebri. Quintū est ꝙ debet crines pectere. Cuius causa est: ut aperiantur pori per hoc capitis & exeant uapores cerebri derelicti post somnum & subtilient eius spiritus. Vnde usus pectinis multum confert uisui & maxime sensibus prodest. Vnde dicit Auic. iii. in. trac. iiii. c. de cura debilitatis uisus: Administratio pectinis super caput iuuatiua est & confert ꝓprie sensibus. quare oportet ꝙ ministretur omni die multotiens: quoniam attrahit uapores ad supiora & mouet eos a parte oculi. Sexum est ꝙ hō debet mūdare & fricare dētes. Cuius cā est: qa imūdicies dētiū est cā fetoris anhelitus: similiter a dētibus imūdis spūs imūdi eleuanť ad cerebrū ipsum ꝑturbātes. Præterea cōmixtio limositatis dentiū cū ipso cibo ad stomachū missa est cā corruptionis cibi in stomacho. Modū aūt conseruandi sanitatē dentiū & bonitatē odoris eoꝝ tangit. Auic. vii. in. c. de cōseruatiōe dētiū sub his uerbis. Et ex eo q̄ cōseruant sanitatē dētiū est ut colluať os ī mēse bis cū uino in quo decocta est radix titimalli. Est. n. pue niēs ad ultimū ī faciēdo bonū odorē: & nō aduenit faciēti illud dolor dētiū. Vlterius autor ī ultimo uersu subdit aliq̄ ꝓcepta gñalia. Primū est ꝙ hō lotus stupha uel balneo debet se tenere calidū: qa tūc pori sūt apti: & sic de facili frigus posset subintrare: & magna nocumēta corpi inferre. Aliud est ꝙ postq̄ hō sūpserit cibū debet modicū stare: ut cib⁹ pfecte descēdat ad fundū stomachi ī quo cōpleť digestio: deīde lente ābulet & nō fortiter: ne ꝑꝑ motū fortē calor trahať ad ptes exteriores: & p hoc impediať cibi digestio. Aliud est ꝙ hō frigid⁹ debet cauere ne subito se calefaciat: sed paulatim. Mutatiōes. n. subite naturā ledūt. Oīa. n. extra naturā molesta sunt: ut dicit Gal. in cōmēto illius canonis ſm multū & repente.

Sit breuis aut nullus tibi somnus meridianus
Febris: pigricies: capitis: dolor atq̨ catarrus
Hæc tibi proueniunt ex somno meridiano.

¶ In hoc textu tāgit autor quattuor nocumenta quæ ꝓueniūt ex sōno facto post prandiū. Quoꝝ primum est ꝙ ex somno meridiano solet seq febris qđ aliq putant uerificari de febre ꝓueniēte ex oppillatiōe cām isti⁹ febris reddētes: qa tpe diei calor & spūs mouēť ad exteriora: & sic uirtus digestiua ī die est debilis. Digestio. n. pfecta est qñ calor & spūs ad īteriora moueť: ꝑꝑ quoꝝ motū calor naturalis īcēdiť. Et sic tp̄s noctis ē tp̄s ꝑfectionis digestiōis. Indigestio. n. & cruditas

humorꝝ est cā oppillatiōis: q̄ oppilatio est cā febris: ſm Aui. in. iiii. ī pluribꝰ passibus. Secūdū nocumētū est pigricies: q̄ ex eadē cā uidetᷣ oriri. Ex materia. n. idigesta & grossa: grossi eleuātᷣ spūs: q moti ad mēbra corpis grauedinē corpi: inducunt: quēadmodum spūs subtiles & leues leuitatē animi & corpis inducūt. Tertiū est dolor capitis: q etiā ex eadē cā puenire uidetᷣ. Ex cibo. n. indigesto in stomacho eleuantᷣ grossi spūs cerebrum ꝑturbātes: q spūs sunt cā discolorati ōis ēt faciei qñ ad cutē mouentᷣ: quia ubi est materia grossa. necesse est qcqd ex tali materia dissoluitᷣ esse grossum: ut innuit Gal. in cōmēto illius amphorismi. Et q crescunt sic inquiens. Quicqd. n. de qualibet re dissoluitᷣ: ei uñ dissoluitᷣ necesse est ut assimiletᷣ. Quartū nocumentū est catarrus: q similiter ex eadē cā uᷣ oriri. s. ex reumate. Reuma. n. dicitᷣ oīs fluxus materię de mēbro ad mēbrum in quacūq; parte corpis fuerit. sed ſm q̄ ad diuersas ꝑtes corporis fluit: diuersa sortitᷣ noīa. Qñ. n. mouetᷣ ad pectꝰ siue ad mēbra spūalia uidelicet ad pulmonē: dᷣ catarrus. Sed qñ fluit ad fauces siue ad colatoriū palati. dicitᷣ brancus. Et qñ fluit ad nares dᷣ coriza: ut habetᷣ in illis uersibus.

Si fluat ad pectus dicatur reuma catarrus.
Ad fauces brancus: ad nares dico corizam.

¶ Præter tñ predictorū nocumētorꝝ cās narratas alię pñt assignari magis efficaces.

Causa nanq; primi nocumenti. s. febris q̄ aliqñ est effimera: aliqñ putrida. est febris qdē effimere retētio fuliginū in somno diurno: quarū resolutionē uigilia facere cōsueuerat. qbus acetuatis & spiritibus admixtis ī eis accēditᷣ calor extraneus causans febrē effimerā. Febris uero putride putrefactio humiditatū multiplicatarꝝ ex sōno diurno ad cor effumātiū. Secūdū uero nocumentū. s. pigritia cōtingit pp humiditates per somnū diurnū retentas circa musculos cordas & iuncturas: qbus torpescunt & tarde reduntᷣ ad solitos motus. Tertiū uero nocumentū ex simili cā oritᷣ. s. ex humiditatibꝰ & uaporibus p somnū meridianū retētis: q moti uersus caput & cerebrū dolorē ingerūt. Quartū uero nocumentū uidelicet catarrus: quo uniuersaīr oē reuma significatᷣ cōtingit ppea qa uapores & fumi q undiq; p cutē hora uigiliarꝝ resolui solēt ī somno diurno ad caput tēdūt: ubi inspissati recidūt interius reumatizātes. Auic. aūt. in. i. c. fen. iii. do. ii. c. ix. alia supaddit nocumēta somni diurni quorꝝ primum est generare ęgritudines humidas. ut guttas & paralises ex retentiōibus humiditatū q̄ de die magis resolui solēt. Secundū est corruptio coloris faciei pp humiditates aquosas urinę similes ī sanguine multiplicatas ex somno

diurno [illegible] solitas tẽpore uigiliaꝝ: q̃ ad faciei cutẽ cũ sanguĩe expulse reddũt eã tumidã & declinantẽ ac citrinitatẽ. Tertiũ est gñatio splenis.i. splenetice passiõis in dispositis ad eã. Cuius cã est retẽtio humoris grossi melancolici in splene ex somno diurno. sicut.n. iuuant uigiliȩ motũ & liberum trãsitũ huius grossi humoris p cãnales strictos cũ calore diei uias apiente, sic somnus ĩpedit maxime diurnus, cũ tunc instet hora ẜm pluri mũ transitus melancoliȩ p cãnales suos, & maxime p illũ cãnalẽ: qa splen transit ad orificiũ stomachi grã ꝓuocationis appetitus per quem splenis supfluitas emundari solet. Non.n. conuenit ut de nocte ꝓuocet se de die potius appetitũ cibi. Quartũ est relaxatio neruoꝝ seu remolitio eorum. Cuius cã est ꝓhibitio resolutiõis humiditatũ quã facere solẽt uigiliȩ diurnȩ q̃ interius retente neruos imbibũt. Quintũ est debilitatio appetitus. Cuius cã est ꝓhibitio resolutionis q̃ est prima cã famis: alia cã est repletio stomachi ex fumis uaporibus & humiditatibus remollientibus & saturãtibus orificiũ stomachi. Sextũ est generatio apostematũ. Cuius cã est: qa supfluitates p somnũ diurnũ multiplicate colligunť sępe in aliquo membroꝝ: & ipm intumescere faciũt. Et ulterius di. Aui. ꝙ due de potiorib⁹ causis pp quas nocet somnus diurnus sunt, pría qdẽ: qa cito ĩterrũpiť. ꝓpterea ꝙ calor diei trahit uersus exteriora calorẽ corpis. & ecõtra sõnus ad interiora. Vñ motus ꝓuenit agitatiuus. & iõ cõsuliť tũc dormire uolẽtibus qđ in umbra dormiãt: & ĩ tenebroso loco. ẜa uero ppea qđ reddit naturã stupidã & q̃si pterritã retrahẽtẽ se ab eo in quo erat. s. a digestione cibi. Aduertẽdũ tñ est qđ licet sõnus diurnus gñaliter uitupeť & nocturnus cõmẽdeť. ex diurno tñ ille minus uitupať: qa mane ẽ usq; ad tertiã. s. ab ortu solis usq; ad tertiã post ipm. Iuxta illud hypocratis ꝓnosticoꝝ ẜa dicẽtis. Sõnus ut moris est conueniẽs & naturalis ut noctẽ nõ effugiat & diẽ nõ impediat est laudabilis. cõtrarius uero est ĩprobandus: minus tñ si a mane usq; ad tertiã tenuerit. Quãq̃ tñ somnus diurnus & meridianus intãtũ a primis medicinȩ inuentoribus detesteť. moderno tamẽ tẽpore non oĩs somnus diurnus est uituperandus: & ꝓprie si in eo qnq; cõditiones obseruanť. ut uult Bartrucius. Prima est ut sit cõsuetus: secũda ut nõ sit illico supra cibũ: tertia ut nõ sit capite depresso: quarta ut nõ sit lõgus: qnta ut nõ fiat ab eo subito stupida & repẽtina expgefactio: sed morosa.

Quattuor ex uento ueniunt in uentre retento:
Spasmus: idrops: colica: uertigo q̃ttuor ista.

¶ In hoc textu autor ponit quattuor nocumenta proueniẽtia ex retẽtiõe uẽtositatis in corpe nostro quoꝝ primũ est spasmus cuius causa est

qa uentositas retēta sępe capit raptū ad iuncturas: & neruos ipsos replēs ex quorum repletione sequitur ipsoꝝ contractio que uocatur spasmus. Et ab Aui.ii.in.ca.de spasmo: spasmus sic diffinitur. Spasmus est ęgritudo neruosa: qua mouentur lacerti ad principia sua & inobedientes sunt in dilatiōe eorū: Et iste spasmus est duplex. Nā quidā est ex repletione in quo mēbrū abbreuiaꝶ & ingrossaꝶ pp rē implentē: sicut coriū aut corrigia cū est res iplēs abbreuiaꝶ & ingrossaꝶ. & iste spasmus fit subito: Alius est ex inanitiōe in quo cōtrahiꝶ lōgitudo & latitudo & minoraꝶ mēbrum ꝭm lōgū & latū: sicut in pgameno: cū apponiꝶ igni fit cōtractio ꝭm lōgū & latū: & iste spasmus fit paulatim. Secūdū nocumentū est ydropisis: q̄ est morbus materialis causatus ex re frigida plurima igrediēte & inflāte mēbra aut loca partiū: i qbus regimē. i. digestio ciboꝝ fit & humorū: ut dicit Batrucius. Ydropisis. n. non generaꝶ nisi cū sanguis nō generaꝶ: ut dicit Gal. vi. pticula amphorismoꝝ in cōmento illius. Emoroides sanāt antiqs. Et ē triplex ydropisis. s. ypozacha: asclites: & tīpanite: & de tīpanite intelligiꝶ istud: ꝭm nocumētū. Timpāite. n. ut dicit Bartrucius fit a mala cōplexione frigida stomachi & epatis ꝓhibēte cibū trāsmutare in chilū & humorē benignū aut sanguineū: q̄re cōuertiꝶ in rē uētosam q̄ dū nō expelliꝶ p eructuationē aut aliūde oppilatiōe uiaꝝ ꝓhibēte uel uirtute expulsiua: uel sequestratiua: seu supfluitatū debili existēte colligiꝶ iter ciphac & mirach uētris & causat ydropisim. Tertiū nocumētū est colica q̄ est ęgritudo multū dolorosa: facta in intestino dicto colon: qđ est unū de intestinis grossis: quēadmodū yliaca est ęgritudo dolorosa facta in intestino gracili dicto ylion: & fiūt iste ęgritudines sępe ex uētositate iclusa in dictis itestinis. Quartū nocumentū est uertigo & est ęgritudo cū qua uꝶ hoi ꝙ oia uoluanꝶ i girū. Cuius ęgritudinis cā ē uētositas ad cerebrū mota q̄ pp eius in cerebro motionē uertiginē facit. Et ista quattuor nocumenta cū qbusdā aliis pulchre cōmemorat. Auic. xviii. in. c. de rebus q̄ nocēt colicis dicēs. Et scias ꝙ retētio uētositatis multotiēs facit accidere colicā: ppterea qđ subleuat eā & reprimit ipsam: ita ut aggregeꝶ res una & qđ facit accidere debilitatē in intestinis. Et qnꝗ perducit illud ad ydropisim. Et quādoꝗ generat tenebrositatē & uisus uertiginē & epilensiam. Et quandoꝗ retinetur in iunctura: & facit accidere spasmum.

Ex magna cena. stomacho fit maxima pena
Vt sit nocte leuis. sit tibi cena breuis.

¶ In hoc textu autor ponit unū documētū p cōseruatione sanitatis dicens: qđ homo in cena debet eē sobrius & se nō multū cibo replere: qa nimia repletio nocturna iducit impedimētū somni: tortionē uētris: ingetudinē

corpis pustulas in facie: grauitatē capitis mane. & malitiā oris. Dubiū iam incidit utrū maior q̄titas cibi sit sumēda in prādio q̄ in cena. Pro cuius decisiōe aduertēdū est qđ s̄m diuersitatē corpoꝝ: maior aut minor q̄titas cibi sumēda est in prādio q̄ in cena: qa corpa aut sunt in morbum decidētia: aut sub latitudine sanitatis. Si in morbū deciderint: aut cū humoris uitio aut sine humoris uitio. Si sine humoris uitio: sic est magis cenādū. Cuius rō est: qa natura in talibus solū est ciboꝝ digestioni intēta: nō āt supfluitatū maturationi: carēt. n. eis qđ si cū humoris uitio patiāt cōuenientius ē prādio maiore. unī Auic. i. iii. in trac. y. c. de cura epilēsie. Ille cuius cōsuetudo nō tolerat ut semel reficiaꝛ: diuidat cibū suū q ē minor refectione sua in tribus ptibus: & sumat duas tertias in prādio & tertiā in cena post exercitiū subtile rōne sic psuadeꝛ: qm̄ illo tpe p quo natura debilis iuuaꝛ in digestione calore solari uiuifico: & resoluunꝛ amplius supfluitates amplior sumēdus est: hoc āt magis fit in prādio q̄ in cena: ergo &c. Præterea in die calor uitalis adest solaris & locis digestiuus cū sit uitę prīcipiū: q̄re ad digestionē diurnalē: tūc duplex operabiꝛ calidū: nocte uero nō. Et etiā nocte natura magis est circa superfluoꝝ digestionē in talibus intēta: nō est ergo impediēda multa ciboꝝ exhibitiōe. q̄uis. n. calor in plerisq; fortificeꝛ in nocte spirituū retractione & somni reductione nō tn̄ pōt hmōi calor duo: ut alimētū & superfluitates digerere. Cōuenit itaq; in his cenā breuiare. Si uero hmōi corpora sub latitudine fuerint sanitatis: aut sunt sufficiēter sana robusta supfluitatibus sensibilibus carentia: cū oēs expellāt sua uia: ut athlete: & hos expedit cena maiorare. Tu qa natura eoꝝ nocte solū ē digestioni ciboꝝ intēta: & nō superfluoꝝ maturatiōi: cū illis ferre careāt. Tū qa solū robur corpis intēdūt: qđ & nocte acquiriꝛ magis cum amplior fiat sanguificatio distributio & spirituū in his gn̄atio. Sit aūt corpora fuerint a dicto tpamēto & robore distātia: sicut sunt plura usq; in ęgritudinē nūc deuenientia: talia aut exercitanꝛ exercitatio forti cōtinuo & uehementi: aut nō: si sic: ut sunt uictū manibus q̄rentes: melius est eis prādiū sup cenā maiorare. Cuius cā est: qa alimentū nō solū expetiꝛ pp nutrire: sed ppter humectare mēbra ac irrorare ne arefiāt ex forti motu: & resistaꝛ resolutioni caloris: ppter qđ oportet plus cibi exhiberi in prādio: neq; ppter exercitiū talia corpora cessant ab eoꝝ digestiōe: cū ita sint ɔsueti. Vsus. n. est res p̄ter naturam. Est & calor uehemēs ppter exercitiū potēs sup digestionē in eis: ppter qđ uidemus eos ter in die cū appetitu comedere & bn̄ digerere. Si āt nō utanꝛ forti & laborioso exercitio cōtinue sicut predicti: dupliciter illud euenit: qa aut solū qn̄q; utunꝛ exercitio forti & laborioso & nō continue: aut: solū utunꝛ exercitio debili. cum quo stat multiplicatio supfluitatū. si utāꝛ exercitio plurimo forti & laborioso ppter occupatiōes necessarias

in uita & ad salutē: sicut ciuiles uiri q̄ plures circa bona fortunæ negociā
tes ad salutē interdū exercitio forti & laborioso mouenť: & diu eqtantes
uel itinerantes: aut aliud quoddā fortius a cōsueto agentes exercitio: &
his utilius est cenā sup prādium amplius augere. Cuius rō est: qa si tales
prādiū augerēt cū ñ sint cōsueti adeo forti & laborioso exercitio agitari
ut priores ipsoꝝ: iā corrūperet digestio: maloꝝ humoꝝ generatiua. Itē
pp motū supfluū calor hoꝝ dissemination cst debilitatus: cuius quidem
unitio q̄ magis nocte fit q̄ die potissima est fortitudinis & digestiōis cā:
q̄re in cena instāte nocte alimētū amplius pōt administrari. Itē isti prius
nō laborioso utebanť exercitio: & sic corpus eorū humiditatibus plenū
est: qbus & paruo cibo sufficiēter pōt resisti resolutiōi & exsiccatiōi factis
p motū in die occurrētē. Si uero paucis debilib⁹ exercitiis & paruis oc-
cupatiōibus in uita utanť: p̄cipiendū ē ipsis melius prādere q̄ cenare. Et
declarať sicut istud ni corpibus nūc ęgrotātibus apparuit. Cū.n. hi sunt
debilis digestiōis: ut plurimū iuuāť p calorē solis & lucē: ualde uiuificos:
cōfortanť.n. inde spūs ppter suū simile. Ipse.n. est lux: aut effigiē habet
lucis fm Aui. Iuuať etiā qa supfluitates: tūc melius expelluntť poris aptis
de die q̄ de nocte. Preterea nocte nō oportet eos multo cibo sed pauco
repleri: cū natura tūc intēta ē: magis circa digestionē humoꝝ crudorū:
quos somnus habet maxīe digerere ac ad benignū reducere. Licet enī
nocte digestiua fortificeť uirtus: nō tñ adeo φ ualeat cibū & supfluitates
digerere. Aduertēdū est insup φ in exhibitiōe cibi maioris aut minoris
in prādio q̄ in cena maxīe seruandus est usus: qa cōsuetudo ē res maxīa
in cōseruatiōe sanitatis & ęgritudine curāda. Secūdo regiminis acutoꝝ
quod oñdiť ex eo φ eius mutatio & maxime subita uehemēter ē lesiua.
Vñ Dama. Mutare ɔsuetudinē nociuū est & molestū: & p̄cipue senibus.
Et iō praue cōsuetudines abolēde sunt: sed nō mox: eo q̄d natura nō su-
stinet repētinas mutatiōes. Et sicut patet q̄d uniuersalius maiorādū est
prandiū super cenā. cū plurime ęgritudines sunt materiales & plurima
corpa lapsa. Si tñ solū semel in die comedať melius est cibū in cena exhi
bere nisi oculi aut cerebrū patianť. tūc.n. melius est in prādio exhibere
cū nō paꝝ ęgrotantis nocet oculis & cerebro. Vlterius circa textū ē no-
tandū q̄d non solū repletio nocturna: siue in cena nocet stomacho. imo
oīs repletio cibi generat.n. oppilatōes febres: putredines: apostemata:
& leprā qa est cā indigestiōis: q̄d aūt oīs repletio nocitiua est stomacho
declarat Aui xiii. in trac. i. c. de rebus: quaꝝ usu leduntť stomach⁹ & ite-
stina dicens. Ex rebus magis inimicis stomacho est repletio: & pp illud
nō augeť corpus gulosi: qm̄ cibus eius nō digeriť: quare nō crescit ex eo
corpus. Ille āt q cibo abstinet dū tñ remanet aliqd appetit⁹ eius augeť:
qm̄ stomachus eius bñ digerit cibū. Et sic ualde cauēdū ē ne stomachus

torqueat & multū grauet ex cibo: ita ut anhelitus angustiet: & pulsus ue lociter: & similiter repletio nauseatiua & fastidiū inducēs: multū est euitāda: & specialiter ex malis nutriētibus. Ná si fastidiū sit ex grossis nutrientibus: pueniunt iuncturarū dolores & renū: & podraga & grossicies splenis & epatis & regulariter ęgritudines flegmatice & melācolice. Et si fastidiū sit ex nutriētibus subtilibus, pueniūt febres acute & maligne: & apostemata multū acuta: igit euitāda est repletio nauseatiua: non igit tm̄ est comedēdū: qn stomacho maneat aliqs locus uacuus: nec ex toto debet desideriū sopiri: sed retineri debēt alique reliqe appetitus: & hoc spāliter obseruādū ē in hn̄tib⁹ appetitū fortē. Sūt. n. aliq quoꝝ appetit⁹ naturalr multū sopitus est: & isti forte debēt plus comedere q̄ appetūt.

Tu nunq̄ comedas stomachū nisi noueris an̄.
Purgatum uacuūq; cibo quē sumpseris ante
Ex desiderio poteris cognoscere certo
Hęc tua sunt signa subtilis in ore dieta

¶ In hoc textu ponunt aliqua p̄cepta quę hō sane cupiens uiuere necessario debet obſuare āte sumptionē cibi. Quoꝝ primum est ꝙ hō non debet sumere cibum nisi nouerit stomachū suū esse purgatū a malis humoribus quod fit p uomitū expellendo humores putridos & malos in eo existētes: qa si sumeret cibus prædictis malis humoribus in stomacho remanētibus ex cōmixtione talium humorū cū cibo: cibus sumptus corrūperet. Secūdū pręceptū est: ꝙ hō nō debet sumere cibū de nouo nisi pręsenserit cibum sumptū in stomacho suo fore digestū & ab eo auacuatū: qa nihil est deterius in humano corpe q̄ intromittere cibū sup aliū q non est digestus: sed digeri īcipit. Nā supassumptus cibus prioris digestionē īchoatā impedit. Et digestio prioris ante cōplebit q transiens ad epar p uenas miseraicas ducet secū cibū supassumptū indigestū: unde crudi humores in corpe multiplicabunt. Vlterius in textu ponunt duo signa euacuatiōis stomachi a cibo p̄assumpto. Primum est desideriū certū. i. uera fames. Et pro intellectu isti⁹ sciēdū est ꝙ duplex est fames. s. uera & mendosa. Verā Gal. describit. li. Amphorismorū in cōmēto illius canonicis ubi dicit. Indigētia nō oportet laborare, dicēs. Certa fames est cū homo cibo indiget: unde īmensus sequat appetitus. Sed mendosa fames est cibi appetitus corpe non indigēte. Et sic ut uera fames fit ex cōstrictione & corrugatiōe uenaꝝ officii stomachi pcedētibus a succiōe mēbroꝝ inanitoꝝ cibo indigentiū. sic mēdosa fames solet ab his fieri q̄ stringūt & rugāt orificiū stomachi mēbris cibo nō egētib⁹: ut ab actu frigidis stipicis aut accetosis. Et istius signi & secūdi precepti

p̃cedẽtis cõmemorat Auic.i.i.doctri.ii.c.de eo qđ comedit̃ sic ingẽs. Oportet p̃terea ne aliqs comedat nisi post desideriũ:neq; in hoc tardet̃ cũ desideriũ ebulierit.i.forte fuerit nisi mẽdosum fuerit.ut ebrioꝝ desi deriũ:& h̃ntiũ fastidiũ:qm̃ tollerare famẽ stomachũ putridis replet hu moribus.Et postea eodẽ capitulo dicit:Et neq; ip̃e neq; oẽs q sanitatem habere uolunt aliqd comedãt nisi desideriũ fuerit certũ & stomachus & sup̃iora intestina a p̃io nutriẽte euacuata fuerint. Quod.n.in corpore existit deterius ẽ si nutriẽs sup̃nutriẽs qđ nõ est digestũ mittet̃. Secũdũ signũ qđ significat sup̃ certo desiderio siue certa fame est subtilis dieta p̃ cedens.i.parua administratio cibi:qñ.n.illã sequit̃ fames significat̃ esse certa & uera.Sciẽdũ est insup̃ ꝙ ĩ una & eadẽ refectiõe pessimũ est simul multos & diuersos cõiũgere cibos:ut carnes & pisces uel pullos & por‐cũ:& postea ꝓlongare tp̃s in comedẽdo:qa primus cibus iã digeri inci‐pit cũ aduenit ultimus:& sic p̃tes cibi dissimiles fiũt in digerendo:sic qđ p̃assumpte prius digeste sunt q̃ postremo sumpte sue digestionis mediũ attigerit:uñ fit ꝙ q̃dã corrũpũt alias.Et istud innuit Aui.in.i.doc.ii.c. de eo qđ comedit̃ dicens.Et nihil qdẽ deterius est q̃ diuersa nutrimẽta simul adiũgere:& post hoc in comedẽdo tp̃s ꝓlongare:cũ.n.postremũ nutriẽs aduenit primũ iã incepit digeri:nutriẽtes ergo p̃tes in digeren‐do nõ similant̃.Sciẽdũ est tñ ꝙ ꝓlongatio ĩ comedẽdo moderate facta fere una hora:gr̃a bonę mastigatiõis & transglutitionis est laudabilis & plurimũ cõferẽs ad cõseruationẽ sanitatis: qa p̃fecta cibi mastigatio cũ morosa transglutitione siue ingluuie est ueluti media digestio:sed mala mastigatio uel digestionẽ cibi impedit uel uehemẽter retardat:sed ꝓlõ‐gatio in comedendo cum interlocutionibus & pausis duabus uel tribus horis est plurimum nociua:& sequunt̃ ex ea nocumenta p̃ęnarrata.

Persica:poma:pira:lac:caseus:& caro salsa.
Et caro ceruina:leporina:caprina:bouina.
Hæc melancolica sunt infirmis inimica.

¶ In hoc textu tangunt̃ decem cibi siue alimẽta melãcoliã gñati ua aut infirmis. inimica.Quorũ primũ est comestio persicoꝝ:de qbus Gal.ii.ali.c.xix.dicit ꝙ & horum succus & qđ uelut caro facile corruptibilis est:& oĩno qdẽ prauus:quare nõ oportet:sicut qdẽ est post aliud alimẽtũ offerre:corrũpunt̃.n.super‐natãtia.Meminisse ãt oportet huius qđ cõe in oĩbus:q̃cunq; cacochima humida lubrica & facile subire potentia:pp̃ hoc oportet ipsa comedere priora aliis:sic.n.ipsa celeriter subeunt:& illis uiã faciũt:ultimo ãt sum‐pta simul corrũpunt & alia. Et ita patet ꝙ istud dictũ debet intelligi de p̃sicis comestis post cibũ alium:quia ipsa sumpta ante cibum bona sunt

stomacho uentrē lenientia atq; appetitū ꝓuocantia. Iuxta illud Auic. ii. cano. c. de pſicis: dicētis. Matura sunt bona stomacho: & in eis est uirtus faciēdi appetitum cibi. Et subdit Auic. Et oportet qdē ut nō comedanť post alium cibū: qm̄ corrūpunť post eū: sed p̄cedant ante cibū. Similiter Serapion in aggre. c. de eis: auctoritate Diascoridis ait: matura ex pſicis sunt bona stomacho & molliunt uentrē. Immatura uero stringūt: & qñ desiccanť stringunt fortius: & decoctio siccorū qñ. s. bibiť ꝓhibet fluxū humiditatū ad stomachū & uētrē: & qñ trita sup locū pulue rizanť unde fluit sanguis abscindēt eum. Et licet prænarrata habeāt iuuamēta: qa tñ humorē generāt putrefactibilē: nocitiua sunt infirmis: & maxime qñ indebite sumunť. Et sunt pſica frigida in prīo gradu & humida ī secundo. Secundū ē pira siue comestio piroꝝ. Et cā eius est: qa pira & generaliter oīs fructus recēs nō coctus replet sanguinē aquositate buliēte in corpe: & sic p̄parāt sanguinē ad putrefactionē: & p cōsequēs nocēt ęgris. Pira similiter ut dicit Auic. ii. cano. c. de eis: a ꝓprietate inducūt colicā: ip̄a tñ inter cęteros fructus multos īpinguāt: ꝓpterea porci ex ipsis piris īpinguanť plusq̄ ab aliqbus aliis fructibus. Et qa pira uentositatē generāt: & sic inducūt colicā. Vsus habet ꝙ pira & alii fructus uētositatē faciētia cū carnatiuis. i. uētositatē expellētibus comedūt: uel possumus obuiare nocumēto ipsoꝝ supbibēdo uinum uetus odoriferū: & meliora pira sunt q̄ magis odorifera sunt: & magis dulcedinē pticipantia: & ēt meliora sunt decocta q̄ cruda: & pñt decoq cū aniso feniculo & zuccaro. Tertiū est comestio pomoꝝ: de qbus dicit Aui. ii. cano. c. i. ꝙ assiduatio comestiōis eoꝝ facit euenire dolorē neruoꝝ. Et poma ēt mala hñt ꝓprietatē in generādo uētositatē in secunda digestiōe: q̄re nocēt ęgris: & ēt pp similem cām ill q̄ dicta est de piris. Et ista dicta de piris & pomis maxīe intelligēda sunt de ipsis crudis & nō de ipsis coctis. Et nedū isti fructus ab infirmis sunt uitādi: imo oēs fructus īplentes sanguinē aquositate ebuliēte: ut fructus recētes: quoꝝ succus in humano corpe ebulit sicut mustum. & succus fructuū ebuliunt exterius ī uase: & hoc pp calorē solis derelictū in eis cū maturabanť. Isti. n. fructus pp ebulitionē succi eoꝝ preparant sanguinē ad putrefactionē: licet ꝓ hora q̄ sumunť iuuamentū p̄stent humectatiōis. Et de hac cā Aui. febricitātibus ꝓhibuit fructus maxīe recētes in. iiii. trac. ii. c. vii. dicēs. Et oēs fructus nocēt febricitāti cū ebulitōe sua & corruptiōe in stomacho. Quartū est comestio lactis. Cuius cā est: qa lac de leui corrumpiť: & in fumū aut acetositatē cōuertiť ī stomacho immundo: sicut ut plurimū est stomachus febricitantis febre putrida: & ergo febricitantibus febre putrida nō cōcediť. Et similiter est malum habentibus dolorē capitis & siticulosis & pluribus aliis: de qbꝰ loquitur ipocras. v pticula amphorismoꝝ: amphorismo illo. Lac dare caput do-

lentibus malum &c. Verū est tñ ꝙ in aliq̄bus passionibus cōuenit sicut in ptisi & ethica & aliq̄bus aliis ꝓut ēt dicit Ipocras amphorismo iā allegato: & ēt inferius aliq̄d dicet ibi. Lac ethicis sanū &c. Et licet lac in p̄dictis passiōibus uitupet: in sanis tñ laudabile ē: & hoc si in stomacho & epate bñ digerat: tunc.n. intestina lauat sua aquositate: & mundificat butirositate sua: humoribus uenenosis repugnat: mēbra humectat: caseitate sua uulnera pectoribus iuuat & pulmonis gutturis renū quoq; ītestinorum & uesice morsurá acutoꝝ humorū in intestinis mitigat: quia uisceribus inuiscat: & humoꝝ ꝓhibet morsum. Præterea cōuenit lac corpibus tēpatis: quoꝝ stomachus mūdus ē a colericis & fleumaticis humoribus. In his.n. lac bñ digestū multū dat nutrimentū: laudabilē sanguinē generat carnē augmentat: totū corpus laudabiliter humectat: exteriora pulchra facit. ut refert ysaac in dietis uniuersalibus. Et ibi etiam auctoritate Ruffi dicit ꝙ lac bibētes ieiunos esse oportet & bibat calidū cū exeat ubera: neq; aliq̄d comedat quousq; digerat: & labor & nimi⁹ motus caueatur. Non est tñ quiescendū oīno a deambulatiōe sed deambulandū est suauiter quousq; in stomachi fundū descendisse sentiat. In distēpatis uero corpibus lac nō cōuenit. In calidis.n. corpibus cito mutat in fumositatē & colerá. In frigidis uero in acetositatē & putredinē. In stomacho etiā īmundo lac non cōuenit: q̄a in eo corrūpit. Circa electionē āt lactis sciendū est ꝙ magis eligendum est lac mediocre in uia nutrimēti & non subtilissimum sicut lac cameli aut ēt asininū neq; pinguissimū & grossissimum: sicut lac uaccarū & pecudū. Eligendū est igit lac capre: nō.n. habet tm̄ aquositatis sicut lac cameli quod non est aptū ad nutriendū rōne nimie humiditatis: sed uētris subductiuū: nec habet tm̄ pinguedinis & grossiciei seu caseitatis & unctuositatis sicut uaccaꝝ & pecudū quod pp grossiciem & unctuositatē est uenaꝝ oppilatiuū: uētositatū generatiuū: & difficilioris digestionis quā sit necessariū in tegimine sanitatis. Eligat igitur lac capre nō nimis ꝓpinque partui: nec nimis distātis a partu nō pinguantis: nutrite in bonis pascuis & in tēpore quo reperiunt meliora pascua. Quintū est comestio casei & pōt intelligi de omni caseo maxime tamē de ueteri. Cuius rō est: q̄a caseus recens est frigidus & humidus & grosse substātiæ & difficilis digestionis & oppilatiuus & lapidis generatiuus & non multū cōpetit uia cibi in regimine sanitatis: Et caseus uetus est calidus & siccus pp sal. facit cibū digeri & difficulter digerit parum nutrit & male: in stomacho nocet: & nimis desiccat: & minus competit q̄ recens. Et si aliquis caseus est medius inter nouū ueterē & uiscosum & frangibilem durum & molem: & parum declinans ad aliqualem dulcedinem: non nimis salsus: nō lachrymosus: cū inciditur saporis delectabilis & boni odoris: cuius in stomacho mora nō diuturna ex bono lacte

cõueniẽter fact⁹ sufficiẽter unctuosus: talis utiq; caseus bonus est: & ĩter alios magis est diligẽdus: & post cibũ sumptus nõ multa quãtitate: multa uero quãtitate stipatus in uia cibi uniuersaliter est malus: stomachum grauans & inobediẽs digestioni: & oppillatiuus: & lapidis in renibus: & humorꝝ grossorꝝ ĩ corpe & uentositatũ generatiuus. Solũ igiť ille caseus est bonus quẽ dat auara manus. Sextũ est caro' salsa. Caro.n. salsa siue sole siue fumo exsiccata cuiuscũq; generis aut aĩalis fuerit generata sanguinẽ grossum & melancolicũ: & p cõsequẽs nocet infirmis: nec est cõueniens sanis. Et istud innuit Aui.ii.in doc.ii.c.xv.in fine dicẽs. Et exẽplum spissi pauci nutrimẽti mali chimi.i.mali humoris est caro solita. Septimũ est caro ceruina: q̃ similiter est sanguinẽ mẽlacolicum generãs. teste Rasi.in Almãsore.c.de aĩalibus siluestribus & domesticis. Octauũ ẽ caro leporina q̃ similiter sanguinis melancolici est gñatiua. Dicit.n. Rasis de ea loco p̃all. Ipsa.n. plus aliis melancolię gñatiua est. Et de ista ẽt dicit Isaac in dietis uniuersalibus ꝙ nõ cõuenit in uia cibi: sed solũ in uia medicinę. Et ẽ sciẽdũ ꝙ ista caro leporina & similiter ceruina cũ puenerit ad antiqtatẽ simpliciter sunt euitãde. si tñ aliquo mõ cõueniãt meliores sũt iste carnes cũ partui sunt ꝓpinque: ut siccitas eorꝝ obtẽpeť ab ętate: & ẽt sunt euitãde: nisi sint pĩgues: nã ex ea pĩguedine obtẽpať siccitas. Nonũ est caro caprina. Decimũ est caro bouina: qa iste carnes etiã sunt carnes melãcolicę. Nã Isaac in dietis uniuersalibus de eis dicit. Caro caprina & bouina sunt pessima dura in digestiõe tarda: & digesta grossum generãt sanguinẽ & melãcolicũ. Et Aui.ii.cano.de carne caprina dicit. Caprina uero nõ est bona multum: & eius humor fortasse est malus ualde. Et sub istis ẽt intellige carnẽ hircinã & uaccinã q peiores sunt p̃dictis carnibus .s. caprinis: & bouinis. Nã de eis dicit Auic.ii.cano.c.de carne. Et caro uaccina & ceruorꝝ hircorꝝ siluestriũ & magnarꝝ auiũ facit euenire febres quartanas. Et de carne uaccina adhuc dicit ꝙ caro uaccina plurimi nutrimẽti ẽ grossa melãcolica generãs ęgritudines melãcolicas. Et ulteri⁹ dicit qď caro uaccina generat leprã. Et de carne hircina dicit qđ ẽ mala absolute. Quia iam textus locutus ẽ de carnibus uitãdis: & maxime aĩaliũ quadrupedũ. Videndũ est ulterius de carnibus aĩaliũ quadrupedũ. Et qa circa electionẽ carniũ aĩaliũ quadrupedũ cõtrouersia uř inter auctores medicię. Quidã.n. dicũt carnes porcinas eẽ meliores sicut Gal. & qdã alii. Alii uero dicũt quod carnes edinas esse meliores: sicut Rasis Auic. & Auer. licet Auer.v.colliget ĩponat Aui. qđ dixerit carnes porcinas esse meliores: qđ tñ nõ dicit auctoritate ꝓpria: sed auctoritate christianorꝝ. alii uero laudãt uitulinis p̃aliis. Secundũ ẽ qđ electio & melioritas carniũ aĩaliũ quadrupedũ põt multipliciter attendi. Primo modo ex pte maioris nutrimẽti & irresolubilioris & carnib⁹ humanis similioris.

Et isto modo caro porcina cæteris est melior. Primo ppter maximã si militu dinẽ quã habet cũ carnibus humanis: teste Gal. iii. alimentorũ ubi dicit: porcinę ãt carnis similitudinẽ ad hoïes addiscere: est ex eo q̃ qdã comederunt humanas carnes ut porcinas nullã suspitionẽ habẽtes ẽm gustũ ipsarũ & odorẽ. Et Auic. ii. cano. c. de sanguine ait. Sanguis hoïs & sanguis porci sunt similes in oï re: ita ut qdã fuerunt q uẽdebãt carnem hoïs ac si esset caro porci: & occultatũ fuerat illud usq; quo inuẽti fuerũt in ea digiti hoïs. Et istud idẽ sentit satis Auerro. v. colliget. c. de carne. Secũdo qa caro porcina ualde nutritiua est. Nã dicit Gal. iii. alimẽtorũ. Oium edibiliorũ caro porcorũ est maxime nutritiua: & huius expiẽtiam euidẽtissimã hñt athlete. Et postea eodẽ libro ait: porcorũ carne nullum aliud ãplioris nutrimẽti hẽbis sumere. Tertio qa generat alimẽtũ stabile fortiter resistẽs resolutiöi. Et ista fuit mẽs Galieni multis passibus ubi nõ parũ p̃fert porcinas carnes cęteris carnibus. s. in octauo de ingenio: ubi dicit. Cęteris carnibus porcina laudabilior est si porcus mõtana incoluerit: post porcũ edus. Et similiter in qnto teraputice ubi dicit. Quadrupedũ caro laudabilior est porcina in calore & humiditate tempata. eiusq; cibus plurimos & sangue ab ea generatus oï melior est sanguine. Et istud ueritatẽ habet de carne porcorũ nõ antiquorũ: qa eorũ caro indigestibilis est: nec iuuenũ: siue lactentiũ: qa caro eorũ humidissima est: sed ętate mediocriũ: puta unius anni uel duorũ tã domesticorũ q̃ siluestriũ. Verisimiliter tñ estimãdũ est qd porci siluestres sunt domesticis meliores: qa carnes porcorũ domesticorũ sunt plus debito uiscosiores. Et de carnibus porci siluestris siue apri di. Aui. ii. ca. c. de carne. Xp̃iani uero dixerunt: & q eos imitant̃ qd melior caro siluestris est caro porci siluestris. nã cũ hoc ẽ leuior carnibus domestici porci: est fortis nutrimẽti & plurimi: & est uelocis digestions: & est melior q̃ esse põt in hyeme. Et ex isto ulterius seqt̃ q̃ p̃dicte carnes porcinę multũ laudabiles sunt corpibus iuuẽibus sanis & fortibus. laborãtibus nõ dispositis ad oppilatiões: & his q impinguati q̃rũnt: qa talia corpa indigẽt plurimo nutrimẽto & difficulter resolubili. Et ergo dicit Ra. in Almã. c. de uirtute carnium. Caro uero grossa multũ laborantibus cõueniẽs est: subtilis uero his qui prædictis sunt cõtrarii cõuenit. Et idẽ uult Aui. in. i. c. de regimine eius qd comedit̃ dicẽs. Exercitati prætęrea & multi laboris magis sunt tollerãtes nutriẽtia grossa: alio mõ põt attendi melioritas & electio carniũ ex pte tempate cõplexiõis earum: facilis digestiõis & sanguinis ex ipsis generati tẽpantiã. ut. s. illa caro dicat̃ melior q̃ tẽpate est cõplexiõis. facilis digestiõis sanguinẽ generãs tpatũ ĩ caliditate & frigiditate subtilitate: & grossitate. Et iste mõ caro edina est melior & laudabilior cęteris ut. uult Rasis Auic. & Auer. Nã dicit Rasis in Almã. c. de aïalibus siluestribus

& domesticis. Edina caro est tpata nullā in se hñs malitię admixtionem
q̄ licet tpatum genere sanguinem: laborātibus tñ non cōgruit. cui nulla
alia caro p̄ferēda est. Nō est. n. adeo debilis ut ex ea uirtus minuat̄: neq̧
eius nutrimentū adeo multū est & grossum ut ex eo ꝑueniat repletio. &
grossus generet̄ sanguis. Sāguis quoq̧ q ex ea generat̄ inter subtilem &
grossum: ac inter calidū & frigidū existit. Et ista caro nō conuenit multū
laborātibus. sed iuuenibus tpatis exercitio mediocri utētibus: qa ista ca
ro generat sanguinē forti exercitio uel laborare faciliter resolubilē: licet
non exercitio mediocri. Et sicut quo ad istā intentionē caro edina inter
carnes domesticas. Ita caro capreoli inter carnes siluestres est melior.
Et post istā carnē edinā plurimi medicoꝝ sicut Ra. & Auer. ponūt car-
nē arietinā. Et dicit Auer. y. colliget. c. de carne: ꝙ est hęc opinio maio-
ris ptis medicoꝝ p̄ter gali q abominat̄ carnes arietū. Et uı̄ sibi: qa caro
uituloꝝ est melioris nutrimēti quā arietina. Et forsan gali hic attēdit me
lioritatē nutrimēti ex eo qđ est plurimū nutrire: & nutrimentū dare ma
gis irresolubile: qđ magis uı̄ cōuenire carnibus uitulinis quā arietinis:
cū arietine magis humide sint. Tertio mō pōt attendi melioritas & ele-
ctio carniū ex pte minoris uiscositatis & melioris odoris eaꝝ. Et sic car-
nes uituline sunt meliores aliis carnibus. Et istud inuit Auer. y. collet. c.
de carne dicēs. Et carnes uituloꝝ sunt bonę carnes: iō qa nō hñt illā ui-
scositatē frigiditatē & siccitatē quā hñt carnes boninę ueteres: & carnes
eorū sunt magis odorifere aliis carnibus: & q̄tū est in hoc meliores sunt
carnibꝰ edinis: qa in carnibus edinis manifestat̄ q̄dā muscillago. i. uisco
sitas anq̄ coquant̄: sed carnes edinę sunt meliores uitulinis: qa meliores
generāt humores. Et ex isto patet qūo nō est tāta cōtrouersia inter aucto
res medicinę sup electiōe carniū q̄ta prima faciet apparet. Notandū est
insup ꝙ carnes aīaliū siccę cōplexiōis meliores sūt circa ptū q̄ distantes
multū a ptu: ergo edi & lactentes uituli meliores sunt hircis & bobus: qa
siccitas primæ ętatis humiditate corrigit̄. Sed carnes aīaliū cōplexionis
humidę sunt meliores distantes a partu. & circa partū deteriores: quia
sua nimia humiditas ꝓcessu ætatis exsiccātis. s. iuuētutis corrigit̄ aut tol
lit̄: & ab humiditate primæ ętatis crescit. Et iō iuuenes castri arietes. s.
unius āni sunt meliores & minus uiscosi lactētibus agnis: & porci unius
anni uel duorū meliores lactentibꝰ porcellis. Et ergo bñ dicit Aui. iii. c.
de regimine eius qđ comedit̄. Oportet autem ut cibus supple sanitatis
cōseruatiuus sit tales q̄les sunt carnes: & ꝓprie carnes edorū & uitulorū
lactendum paruorum & agnorū animalium. tE ex hoc patet ꝙ in tem-
poribus & complexionionis humidis magis competunt carnes declinā
tes ad siccitatem ut assentur. In temporibus siccis & complexione & ęta
te siccis magis competunt carnes declinantes ad humiditatem.

¶ In hoc textu ponunt tria alimēta q̄ in modica q̄titate multū nutriūt

Oua recentia: uina rubentia: pinguia iura.
Cum similia pura naturę sunt ualitura.

Quorū primū est oua recētia: quia sunt de his que in modica quātitate multū nutriūt: ut innuit Auic. ii. can. c. de ouis. Et idē uult. iiii. in. c. i. ubi dicit: nutriēs uero paruę q̄titatis: & multi nutrimēti sunt oua & gallorū testiculi. Et illud idē in multis aliis locis repetit. Circa electionē ouorū sciendū est oua q̄ gallinarū & pdicū & faseanorū iuuenū & pinguiū sunt bona in sanitatis regimine: & aliis ouis simpliciter meliora: unde oua puula lōga sunt bona, uñ filia p̄sbyteri iubet p lege teneri. Quod bona sint oua cādida lōga noua, amplius oua tremula. i. p decoctionē aliq̄liter inspissata: ut ī manu tenētis in cortice suo uideant tremere: sunt meliora duris & sorbilibus: & sunt multi nutrimēti: & facilis & bone digestiōis: & generāt sanguinē maxime cordi pportionabilē. unde cōualescētibus senibus & debilibus maxime cōueniūt: & maxīe uitella. unde Auic. in trac. de uiribus cordis uult q̄ uitella ouorū aīaliū bonę carnis sicut gallinarū pdicū & falseanorū: licet nō sint medicinę cordi: multū tñ cor cōfortāt. Et postea subdit q̄ cito ī sanguinē cōuertunt: & post cōuersionē pauca hñt supfluitatē: & generāt sanguinē subtilē & clarū: & ergo maxīe ɔfortāt cor gñando sanguinē ei pportionabilē. Et ulterius dicit q̄ multū ualēt in dissolutiōe substātiæ spūs & diminutiōe sanguinis cordis. Sorbilia uero oua facilis sunt digestiōis: & leniūt pulmonē: & pectus: uētrē lubricant: & minus nutriunt q̄ tremula. Dura uero oua p decoctionē facta ad digerendū sunt difficilia: & nutrimētū exhibēt grossum: & tarde a stomacho descēdens: & tarde penetratiuū. Notādū est insup q̄ ex diuersitate p̄paratiōis: ouorū cē acqrit in eis bonitas uel malitia: aut enim sunt assata: aut elixa: aut frixa: aut in iure sunt cocta. Assata elixis grossiora sunt: & ad digerendū duriora: qa focus substantialē eorū humiditatē desiccat. Et fiunt duobus modis: aut. n. cum corticibus inter calidos cineres ponunt: aut in testis frāgunt. In testis fracta peiora sunt aliis. Illa āt q̄ cū corticibus īter calidos cineres ponunt duob⁹ fiūt modis: aut īter cineres ponunt tota: aut sup carbones ptī discoopta: q̄ ī cinerib⁹ ponunt tota sunt peiora: qa cū calor foci circuneat: fumositates retinet: discoopta sup carbōes posita fumositatē emittūt: & mūda fiūt. Elixa ī aq̄ meliora sūt q̄ assata: qa aq̄ humiditas calori foci ī humiditate desiccāda repugnat. Et fiūt duobus modis: aut. n. cū corticibus elixant: aut īfra aquā frāgunt. Cū corticibus peiora sunt aliis: qa cortices phibēt dissolutionē fumositatū & grossiciei. In aqua fracta calor aq̄ tpate penetrat: & grossiciem sua subtiliat: & aufert

sibi grauitatē sui odoris, unde hmōi laudabiliora sunt cęteris oīb⁹. frixa cęteris peiora sunt: qa pessimos generant humores: & sunt in stomacho morātia fumositatē & corruptionē inducētia: & fastidiū faciētia. in iure cocta inter assata: & ī aq̄ fracta sunt mediocria. Et ista colligunt ex Isaac in dictis uniuersalibus. Sciēdū est ēt φ ouū diuertificat ƒm eius ptes cō-ponētes. Nā uitellū in caliditate tpatū existit: albumē uero frigidū est & uiscosum dure digerit: & sanguis ēt ex eo gñatus nou est bon⁹, ut habet ex Rasi. iii. Almā. ca. de uirtutibus ouoꝝ. Et sicut oua ṕdicta. s. gallinaꝝ pdicū & falsceanorū sunt cōueniētia in regimine sanitatis: ita oua anatū: anserū: structionū. & similiū uolatiliū minus cōueniētia sunt ī regimine sanitatis: uel simpliciter euitāda. Secundū est uinū rubeū. Pro quo scien dū est φ uina diuersificant in colore. Nā q̄dā sunt alba: q̄dā rubea clara: q̄dā citrina: & q̄dā nigra. Vina. n. alba debiliora sunt cęteris: minus cali da & minus nutritiua. ueꝝ sunt minus ledētia caput & magis urine ꝓuo catiua & apitiua. Quod sunt debiliora cęteris, patet: qa ƒm. Gal. sup. i. can. iii. ꝑte regiminis acutoꝝ. Debile uinū est q̄d minus calefacit & mi-nus replet caput: cū ergo uina alba minus calefaciūt & minus replēt ca-put cęteris: ut patebit debiliora erunt cęteris. Quod aūt uina alba sunt cęteris minus calida: patet p Gal. ī cō. illius can. iii. parti. regiminis acu torū: de uino eteni albo dicētē. Nō est possibile alicui ex uinis albis ut ca lefaciat calefactiōe uehemēti. Et postea subdit. Vinū aūt albū est mino-ris calefactiōis oībus uinis. Et istud est uerū cōparādo uina eiusdē terri-torii adinuicē: & nō aliter: q̄m uina rubea & ruffa gallicana nō sūt ita for-tia: nec ita calida: sicut sunt multa uina alba q̄ repiunt in aliis territoriis. Debet igit fieri cōparatio inter uina eiusdē maneriei & territorii. Quod aūt sint cęteris minus nutritiua patet p Gal. in cō. illius amphorismi se-cūde ꝑticule amphorismoꝝ: facile est repleri potu q̄ cibo dicētē. Vinū .n. aquosum subtile atq; albū usualiter aq̄ est uicinū & illius uirtuti uici-nat ad nutriēdū. uñ urina ꝓuocat: nec corpus inde nutrit. E similiter in cō. illius amphorismi eiusdē ꝑticule. Eorū q nutriunt dicit Gal. uinum aquosum nimis dat corpi nutrimētū: cuius liquor ē sicut aq̄ subtilissima & color albus. q̄d aūt nimis ledūr capit p Auic. in. i. doc. ii. c. de regimi-ne aq̄ & uini dicētis. Vinū uero albū & subtile calefactis ē meli⁹: nō. n. ca pitis efficit dolorē: sed fortasse humectabit: & capitis dolorē alleuiabit. Et idē etiā uult Gal. in cō. illius cano. iii. particule regiminis acutorum. Potus autē dulcis: rō aūt quare minus ledūt caput est: qa minus fumosa & uaporosa sunt cęteris: quod āt magis sunt urinę ꝓuocatiua & aptiua: patet p ipo. in cano. illo. iii. parti. regiminis acutorū de uino etenim al-bo dicentē. Sed trāsitus eius. s. uini albi in uesicā est facilior q̄ cuiuslibet alterius potus: cū quo etiā uim apitiuā habere dinoscit. Et ex hoc textu

sequit̄ ꝙ ista uina alba subtilia plus cōueniunt q̄ alia uina calefactis: siue a natura sicut coloricis & sanguineis naturalib⁹ siue ab accidēte: sicut calefactis ex ira uel mora in sole. Et similiter magis cōueniūt studētibus: q debēt uti uino nō turbāte cerebrū: & similiter ɔueniūt hn̄tibus cerebrū debile: siue naturaliter siue accidētaliter: qa hn̄tes cerebrū debile ex forti uino faciliter inebriant̄. ut habet Aui. i. i. loco ꝑalle. Et ergo si uti uelit uinis fortib⁹ necesse est ea fortiter limphare. Et similiter cōueniūt hn̄tibus epar calidū & stomachū calidū & habitātib⁹ in regiōe calida: qa calida uina in istis facerēt estuationē. Vina uero rubea clara sicut beluacēsia calidiora sunt cęteris. ut uult Gal. cō. illius cano. sup Alman. De uino ēt albo. ubi dicit. Verūtn̄ cuius calefactio ex uinis est uehemēs: eius color est rubeus clarus. Et ista uina ēt nutribiliora sunt cęteris: ut habet Gal. i cō. illius amphorismi ꝑal. Facile est repleri. ubi dicit grossum uero & rubeū uinū nutribilius est cęteris: implēs corpa cito obnoxia inanitiōi. Et circa istud est intelligendū ꝙ uina rubea dicunt̄ nutribiliora eo ꝙ plus eoꝝ in substātia mēbroꝝ conuertit̄: Vina tn̄ nigra pn̄t dici nutribiliora cęteris qa cōstātius dāt nutrimētū: & tardius a mēbris resolubile. Et isto mō dicit Gal. i cō. illius amphorismi ꝑalle. Eoꝝ q nutriunt̄ ꝙ uina grossa & rubea nutribiliora sunt quā aquosa minus tn̄ quā nigra. Et isto mō etiā intelligit̄ dictū Isaac in dietis ꝑticularib⁹ ubi uult ꝙ uinū nigrū plus nutrit q̄ rubeū. Et ista uina rubea magis ledūt caput q alba & min⁹ urinę sunt ꝓuocatiua. & hinc est ꝙ ista uina q fortia sunt hn̄tibus debile cerebrū nō cōueniunt: ut dictum est: sed bene cōueniunt hn̄tibus forte cerebrū: cum forte cerebrū uapores eleuatos ad ipsum non suscipit. ut dicit Auic. in. i. cap. ꝑalle. & circa istud est sciendū ꝙ ingeniū hoīs fortis cerebri magis clarificat̄ & acuit̄ si bibat uinū bonū quā si nō biberet. ut uult Aui. in. c. i. ꝑalle. & rō est: qa ex bono uino plusq̄ ex quocūq; alio potu generant̄ & multiplicant̄ spūs subtiles clari & puri. & inde est qđ theologi cōtēplari soliti circa altissima bona uina diligūt. & ƒm Aui. ibi. Ista uina ualent hoībus frigide cōplexiōis & fleugmaticis. Talia nāq; uina corrigūt lapsum frigiditatis cōplexionis & apiunt oppilatiōes euenire solitas frigidis fleugmaticis: & digerūt fleugmata coopantia ad couersionem eorū in sanguinē: & digerunt̄ faciliter: & cito penetrāt & prebēt alimētū mundū & spūs plurimos. Vina uero citrina minoris calefactionis sunt q̄ rubea clara. ut uult Gal. i. cō. illius cano. prealle. de uino etenim albo. maioris tamen calefactionis sunt q̄ alba. & ergo magis sunt caput ledētia quam alba. ut uul Gal. in cō. illius cano. prealle. Potus autem dulcis. Et ista uina etiā minus nutritiua sunt q̄ rubea. magis tn̄ q̄ alba. Et apud quosdā ista uina etiā nocant̄ alba. Et hinc est ꝙ aliqui dicunt ꝙ uina alba cito calefaciuut multum. Vina uero nigra sunt minoris calefactionis q̄

citrina. & ergo etiá minus ledũt caput q̃ citrina. Sed qa tardioris descẽsus sunt in uentrẽ: & minus urinę ꝓuocatiua q̃ alba. magis ledunt caput q̃ alba: ut habet Gal. ĩ cõ. illius ca. p̃ al. Potus ãt dulcis. Et sunt ista uina ẽt plus nutritiua q̃ alba. & citrina min⁹ tamẽ q̃ rubea. ut p̃dictũ est. Tertiũ est sorbilia facta est iuribus carniũ. & maxie ex brodio pulloꝝ. Talia eni brodia naturę huma nę sunt amica ex quo facillime ĩ sanguinẽ sunt mutabilia: & bonũ sanguinẽ generãt. & maxie dũ fiũt ex similia. i. ex subtilissima pte farinę: qa simila & maxime tritici multũ nutritiua est: & bonũ nutrimentũ affert. ut hñ i põt ex Ra. in Almã. Et ista tria ponit Auic. ii. in doc. ii. sum. in. c. xy. in fine. ubi dicit. Exemplũ subtilis multi nutrimenti boni chimi. i. humoris est ouorum uitelli & uinũ & aq̃ carnis. Et ex isto cõcludit ꝙ ista tria sunt de genere naturã humanã maxime confortãtiũ.

Nutrit & impinguat triticũ: lac. caseus infans
Testiculi: porcina caro cerebella: medulle
Dulcia uina: cibus gustus iocundior: oua
Sorbilia: maturę ficus: uuęq; recentes.

¶ In hoc textu tangunt duodeci res corpus humanũ nuuriẽtes ac ĩpinguantes: quarũ prima est triticũ. i. panis ex tritico. de quo dicit Auic. ii. cano. c. de pane. ꝙ impinguat uelociter & maxime de frumẽto nouo. Ra. uero ĩ Almã. de tritico dicit. Triticũ tpamẽto uicinũ est: licet caliditati parũ attineat. Quod aũt põderosius & solidius ĩuenit maioris est nutrimẽti. Oĩbus quoq; hoĩbus aliis granis ꝓficiens magis ꝓprium ĩuenit. Sanguis ẽt ex eo generatus omni sanguine q ex aliis generat granis tempatior est. Et sequẽti. c. dicit. Panis q ex tritico fit pluribus hominũ cõuenientior est. Circa electionẽ aũt tritici sciendũ est. qd electio eius põt sumi uno mõ ex pte substãtię ipsius. alio mõ ex pte p̃paratõis ei⁹. Electionẽ aũt eius ex pte substantię ipsius ponit Aui. ii. can. c. de frumẽto dicens. Melius est istud quod est mediũ inter duriciẽ & raritatem. magnũ. pingue. recens. i. nõ nimis antiquũ. planũ. qd est inter rubedinem & albedinẽ. frumẽtũ uero nigrũ mali est nutrimenti. Rasis uero supaddit põderositatẽ eius sup electione eius. Circa electionẽ uero eius ex pte p̃parationis eius: sciendum est qd oĩa q̃ sunt ex farina tritici frixa tarde a stomacho descendũt. generãt grossos humores: opilãt uias epatis: augmẽtant splenẽ: & generant calculũ multũ nutriũt si digerant. Triticũ uero elixũ est cibus grauis & indigestibilis. sed si digerat: fortiter nutrit & roborat uirtutẽ. Sed triticum sub forma panis bñ fermnetati & assati in clibano moderato igne ẽ electus cibus. Et oĩa ista colligunt ex Gal. i. ali. Secunda res est lac: Et põt illud intelligi de lacte ebutirato quod apud

medicos adohohe dr:& apud cões balbuca:balbucã.n.recens si comedat cũ pane recenti:siue calido & imposito maxime impinguat:põt etiã intelligi de lacte caprino qd ẽt multum nutrit de quo prius latius dictũ est ibi:psica poma pira:tertia res est caseus infans:siue recẽs:de quo dicit Aui.ii.can.c.de caseo:qd est nutritiuus & impinguatiuus.Et licet caseus recẽs nutriat & impinguet.ĩ regimine tñ sanitatis nõ cõuenit: quia sequunt̃ ex eo nocumẽta prius dicta ibi:psica poma pira.Quarta res testiculi:& illud maxime intelligendũ est de testiculis gallorꝝ impinguatorum:de qbus Aui.ii.cano.c.de testiculo dicit:qd sunt ualde boni nutrimenti & pulchri:&.iiii.in.c.i.de eis dicit qd in modica q̃tite multũ nutriunt.Et põt istud ẽt intelligi de testiculis porcorꝝ multũ pinguiũ nõdũ coeuntiũ:sicut porcorꝝ caro:quæ aliorũ aïaliũ q̃drupedũ melior existit: & hoc quo ad hoc quod est nutrimẽtũ ꝑbere maius irresolubilius corpi humano similius:sic ẽt & porcorũ testiculi respectu testiculorũ aliorum aïaliũ quadrupedũ:& est hoc diligẽter notãdũ qd testiculi aïaliũ prouectorũ in qbus est iã fermẽtatũ semẽ & generatũ nõ sunt boni nutrimẽti: sed testiculi aïalium iuuenũ adhuc nõ coire potentiũ qbus adhuc nõ est sperma fermentatũ:sunt satis laudabilis nutrimẽti si bñ digerant̃: & de istis ẽt intelligit̃ dictũ prius.Quinta est caro porcina:de cuius electione & effectu satis ample dictum est prius.ibi psica:poma:pira.Sexta est comestio cerebrorũ:ꝑ quo sciendũ est ꝙ cerebrũ est stomacho malũ nauseatiuũ deiectiuũ appetitus:& grossi humoris gñatiuũ:uerũ ẽ tñ ꝙ si bñ digerat̃ alimẽtum dat corpori notabile:sed nullo modo comedi debet post alios cibos:bonũ autem ẽ ꝙ cũ origano uel calamento uel cum aliquibus obtemꝑantibus eius uiscositatẽ & frigiditatẽ in qbus fit uirtus incisiua & calefactiua paret̃.Et cauendũ est qd si comedatur qd primitus assetur sup carbones:& est aduertendũ qd nõ confert illis qbus frigide solent aduenire ęgritudines: sed bene hñtibus cõplexionẽ calidam: ut uult Rasis in Almã.& de uirtutibus membrorũ aïaliũ.Et breuiter parũ cõuenit in regimine sanitatis:sed aliqñ bñ conuenit uia medicinę, sicut cerebrũ capreolorũ cõueniens est cõtra uenena:& cõtra morsum uenenosorũ:& cerebrũ leporis cõtra tremorẽ:& ꝟm quosdam, cerebrũ pullorum & caponũ ad memoriã & subtiliationem ingenii cõferunt.Circa electionẽ tamẽ cereborũ sciendũ est ꝙ meliora eorum sunt cerebra uolatilium.& ꝑprie mõtanorꝝ:& ex cerebris quadrupedũ cerebrũ arietis deinde uituli,ut uult Aui.ii.cano.c.de cerebro.Septima est medullę q̃ multi sunt nutrimenti si bene digerantur.prout dicit Aui.ii.cano.c.de medulla.& etiã facile in sanguinem cõuertit̃.hoc tamẽ malũ faciunt qd deiiciunt appetitũ atq; nauseã inducunt.Et ergo Aui.docet eas comedere cũ pipibus.Et ẽt aliq eas ꝑparant cũ citoniis & pastillis:ut faciunt

lecardi. Et ꝑ electiõe carñ dicit Aui. ꝙ cõuenie͂tior est medulla uituloꝝ & cerui deinde thauri: & postea caprarũ. deĩde ouiũ. Et ẜm aliquos me-dullę thaurorũ iuuenũ & pinguiũ multum conuenie͂tes sunt. Octaua est dulcia uina de quibus posterius diceẗ ibi: sunt nutritiua. Nona est cibus gustu iocũdior: qa talis maxime nutrit: iuxta illud Ipoc. ii. pte amphorismorũ dice͂tis. Parũ deterior cibus & potus delectabilior qdẽ melioribꝰ magis delectabilis est appetendus. Et Gal. in cõ. illius ait. Omnis. n. cibus sapidus in quo qsq̃ delectaẗ. cũ accipiẗ a stomacho complexus retineẗ: & cũ magna delectatione digeriẗ plus q̃ qlibet alius q fit abominabilis: fugit unde uomitus fastidiũ inflatio rugitus generãs. Et hinc est ꝙ aliq melius uale͂t cũ malo cibo q̃ cũ bono: qa maiorẽ delectationẽ hñt in malo. Decima est oua sorbilia q̃ in modica q̃ritate ẽt multũ nutriũt. de qbus ẽt dictũ est supra ibi. Oua rece͂tia. Vndecima est ficus maturę que pp suã dulcedinẽ multũ nutriunt & inpĩguãt. Circa istud sciendũ est qđ licet nutrimentũ sic nõ existat in robore nutrime͂ti carnis: & granorũ. est tñ ueheme͂tioris roboris q̃ nutrime͂tũ oĩm fructuũ: ut uult Aui. ii. ca. c. de ficubus. Et ibidẽ etiã dicit qđ ficus est nutribilior cęteris fructibus. Et idẽ uult Aui. in. i. c. de regimine eius qđ comediẗ dicens qđ inter fructus fructus magis nutritiui & similiores & ꝓpinquiores carnibus in nutrie͂do sunt ficus & uuę ualde maturę & dactili. Circa electionẽ uero eaꝝ sciendũ est qđ ẜm Aui. ii can. c. i. de ficubus. Melior est alba qa lenior. deinde rubea siue citrina & deĩde nigra. Et q̃ ueheme͂ter matura ẽ melior est & ꝓxima ad hoc ut noceat. Itẽ humide & recentes ficus magis & uelocius nutritiue sunt q̃ sicce & citius transeũt de stomacho ad epar: & magis humectãt epar & magis lenificãt q̃ sicce: sicce uero sunt minus inflatiue & magis stomacho cõuenie͂tes q̃ humide de siccis dicit Aui. loco ꝑalle. Sicca qdẽ in suis opatiõibus est laudabilis. uerũ sanguis ex ea generatus nõ est bonus: & pp hoc facit pediculos: uerũ si sit cũ nuce tunc eius chimus. i. humor fit bonus: & post nucẽ cũ amigdala. Et postea dicit qđ administratio sicce cũ ieiuniũ adest. est mirabilis iuuamenti in apiendo uias cibi. & ꝓprie cũ nuce & amigdala. cũ tamẽ eius nutrime͂tũ cũ nuce sit plus quã cũ amigdala. Et cõueniũt utreq̧ ficus in hoc qđ in ipis est inflatio & lenificatio & expulsio supfluitatũ ad cutẽ & ꝓuocatio sudoris & remotio aspitatis gutturis: & mundificatio & lenitio pectoris pulmonis & canne eius aptio oppilationum epatis renũ & splenis. Duodecima res est uua recens. i. uua dulcis & bene matura. Pro quo sciendũ est qđ uua est triplex. Nã q̃dã est ĩmatura & accerba: & fit ex ea agresta. & ista stringit uentrẽ & coleram rubeam repremit atq̧ sanguinem. & multũ ualet influxu uentris colerico: alia est matura uiridis & rece͂s: ex qua fit uinũ. Et ista spãliter qñ est alba; & sine nucleis & cortice uentrẽ laxat: & cęteris

fructibus

fructibus plurimi & melioris nutrimenti existit sicut & ficus: minoris tñ nutrimẽti est q̃ ficus, ut habet Auic. ii. can. c. de uua. Verũ est tamen qđ uẽtositatẽ generat & ĩflatiões uẽtris dolorẽ. Et si remanserit p duos dies uel tres post collectionẽ suspẽsa donec cortex detumescat melius nutrit & minus laxat: nec tantum inflat. Et hñtes stomachũ plenum cibo & im mundũ malis humoribus nullo mõ comedãt uuas & spãliter recẽtes: & sine arillis: uelociter. n. in stomacho ĩmũdo corrũpunt: & in stomacho pleno cibis: quia nimis cito digerunt: & nõ poterunt exire de stomacho post earũ digestionẽ pp cibũ nõdum digestũ: q̃re tũc in stomacho corrumpunt: & alium cibũ corrũpunt. Et similiter etiã intelligendũ est de aliis fructibus laxatiuis: & si aliquis uelit sumare uuã uiridẽ & recentem bonum ẽ qđ primitus infundat in aqua feruẽti p horã & deinde ponat in aquã frigidã: & post sumat. Ra. uero ĩ Almã. de uua recẽti: & spãliter dulci, dicit qđ cito corpus ĩpinguat: & augmẽtat erectionẽ uirgę. & ulterius dicit qđ illa uua quæ est subtilioris corii. i. corticis citius descẽdit a stomacho: illa uero quæ grossioris tardius. Alia est uua sicca: quæ passula uocat: & ista licet ponat & numeratur inter ęqualia: parum tamen calliditati attinet: & bene nutrit ẽm Ra. lo. p̃all. & conforrat stomachum & epar ẽm Auic. loco p̃alle. & opilationes remouet. Et dr̃ qđ epar impinguatur ex eis: & maxime si mundent ab arillis. Et sic text. prædictus põt intelligi de una matura recenti: & de uua sicca quæ passula dicitur.

Vina probant odore: sapore: nitore: colore:
Si bona vina cupis: hæc qnq; pbantur in illis
Fortia: formosa: fragrantia: frigida frisca.

¶ In hoc textu ponũt quattuor generalia quibus uina probantur. Primũ est odor: uinũ. n. boni odoris siue redolens multiplicatiuũ est spirituum subtilium. Et ẽm Cõstã. v. theoricę bñ nutrit: & bonũ sanguinẽ gñat: uinũ uero fetidum abominabile ẽ naturę humanę spũs grossos melãcolicos generãs: & ẽm Cõstã. v. theoricę malũ sanguinẽ & capitis dolorẽ ex malo fumo caput ascẽdere gñat: Gal. uero. iii. regiminis acutoꝝ cõ. i. loquẽs de diuersitate uinorũ ex odore dicit quod ex uino boni odoris ẽ melioris chimi. i. humoris. & ẽm illud est multitudo quę implet ex eo caput: ꝙ est: qa est subtilius & calidus. Quod autẽ ex eis est mali odoris ẽm malitiã chimi generati ab eo erit paucitas lesionis eius ĩ capite: qđ est: qa est frigidius & grossius: Illud aũt cui penitus nõ est odor nõ facit oĩno aliqd accidere in capite: qa est uehementer grossum. Secundũ est sapor. sicut. n. cibus sapidior melius nutrit: & melius a stomacho amplectit, ut dictũ est in snĩa p̃cedenti: ita & uinũ. Circa istud tñ sciẽdum est ꝙ uina in sapore diuersificant: q̃dã. n.

sunt dulcia:aliis nutribilliora grossum sanguinē faciētia:& uentrē humectantia ad digerendū dura & sitim gnatiua. Alia sunt pōtica siue stiptica stomachū cōfortātia:uentrē cōstipātia:pectori & suę ptinētię.s.pulmoni & cāne eius nociua.intestinis cōgrua:ad digerēdū dura:alia sunt acerba q̄ sunt diuterica.i.urinę puocatiua:grossos humores nō generantia: sed dissoluentia:alia amara minus calida ut habet Constan.y.theoricę. Tertiū est nitor siue resplēdētia q̄ indicat sup subtilitate uini:& sic ex cōsequenti sup subtilitatē spirituū ex ipso generatoꝶ. Quartū est color. Ex pte.n.coloris uina diuersificanť in nutritiōe. Vina.n.rubicūdiora cęteris paribus magis nutribilia sunt albis:& iō plus cōueniūt macris quam alba.alba tñ plus cōueniunt pinguibus. Et de ista diuersitate uini:ex colore dictū est prius ibi. Oua recentia. Deinde ī textu ponunť qnq; spālia qbus pbať bonitas uini. Primū tangiť cū dř. Fortia. Fortitudo eni uini cognosciť ex effectu. Vinū.n.forte est qđ calefacit corpus uehementer replens caput ꝯm.Gal.cō.i.iii.pti.regiminis acutoꝶ. Istud.n.uinū maxime spirituū est multiplicatiuū & multū nutritiuum. Caueant tñ ab illo nisi sit limphatum q sunt debilis cerebri:qa magna effumatio ab ipso ad cerebrū ipm puenire:& ipm lederet. Secundum tangiť cū dř formosa. Vinū.n.formosum:siue pulchrū:qa cū maiori appetitu sumiť meliꝰ digeriť & meliꝰ nutrit. Tertiū tangiť cū dř fragrātia. Vinū.n.fragrās siue bene redolēs maxime cōfortatiuū est:& spirituū subtilium generatiuū. ut dictū est. Quartū tāgiť cū dř frigida. Nā uinū debet esse frigidū quo ad tactum.non aūt quo ad effectū. Vinū.n.calefactum cum sit rarius & subtilius citius inebriat:neruos debilitat.& caput ledit nisi ī modica q̄ntitate sumptū fuerit. Quintū tāgiť cum diciť frisca. Vinū.n.bonū debet eē friscū:siue leue.qđ spumādo sonū facit & habet spumā tenuē de facili labilē:& in medio existente:siue qñ in eo mouenť athomi. Vinū.n.non istius dispositionis pendulū dici debet:& maxime si non sonat uel corpa athomalia nō habeat:uel debet dici debile uel limphatum si spumā hēat cum magnis ampullis:uel ad latus ciphi spuma diu maneat.

Sunt nutritiua plus dulcia candida vina.

℄ In hoc textu poniť unū documētū de uinis. Et est φ uina cādida & dulcia cęteris pibus uel nutriūt reliqs uinis. Et istud uoluit Cōstā.loco preal.& idē uult Aui.in.i.c.de regimine aq̄ & uini ubi dicit. Vinū quoq; grossum qđ est dulce.est melius illi q uult esse pinguis. Et rō est qa uina dulcia uehemēter a mēbris attrahunť pp eoꝶ dulcedinē:cui natura con gaudet.nā dicit Aui.ii.cano.trac.i.c.iii.opatiōes āt dulcis sunt digestio & lenificatio & multiplicatio nutrimenti:& natura diligit ipm.& uirtus

attractiua attrahit ipm, Et licet iste textus uerificet de omni uino dulci: eligibile est tñ uinũ moderate dulcedinis, & nõ dulce in summo: sicut ui nũ qđ uulgo muscadellũ siue muscadetũ dr: qa tale corrũpit sanguinẽ. Cuius rõ est: qa natura rapit auide tale uinũ a stomacho ad epar prius q̃ digerat qđ in eo est utile chilificatiõi & anq̃ maturet eius supfluitas: pp delectat onẽ eius: maximã i cõnaturalitate dulciũ: & sic replet sanguinẽ aquositate idigesta: ex q̃ reddit apt? ebulitiõi & putrefactiõi. Et istud ẽt intelligẽdũ est de aliis cibis dulcibus in sũmo: Pro maiori noticia sciẽdũ est ꝙ ex usu uini dulcis alioꝝ nutriẽtiũ dulciũ tria timent nocumẽta: & max me his q ad ea ꝓni sunt. Primũ est fastidiũ ꝓpterea ꝙ dulcia suis ca liditate: & humiditate leniũt & applanãt orificiũ stomachi iducẽtia illic dispositionẽ cõtrariã inanitiõi & corrugatiõi q̃ sunt cã famis. Secũdũ est uelocitas inflãmatiõis eoꝝ: & cõuersiõis in colerã. nã res dulces cõueniẽ tissime sunt in gñatione colere. Et pp hoc mel plus oĩbus rebus generat colerã: qm ipm est dulcius oĩbus rebus: & post ipm uinũ dulce: ut habet Gal. in cõ. illius can. iii. parti. regiminis acutoꝝ. Mentẽ leuius ꝑcutit. Et hinc est ꝙ inducit sitim: nec cõuenit febricitãtibus: nec etiã colericis. ut ibidẽ dicit Gal. Tertiũ est opilatio epatis & splenis: qa dulcia trahunt ab eis cũ fece ꝓpter magnã delectationẽ q̃ habet eis: & maxime epar anteq̃ digerat: q̃re illic leuiter inducũt opilatiões: cooperante ad hoc substãtia grossa: in q̃ fundat sapor dulcis ẽm Aui. ii. can. trac. i. c. iii. Et hinc est ꝙ uinũ dulce minus est urinę ꝓuocatiuũ q̃ alia uina. Et cõtra ista tria nocu mẽta sũme ualẽt acetosa: qa appetitũ sua acetositate ꝓuocãt: & sua frigi ditate inflãmationẽ ꝓhibẽt: & subtilitate suæ substãtię opilatiões apiũt. Notãdum insup ꝙ licet uina dulcia & alia nutriẽtia dulcia opilẽt epar & splenẽ: deopilãt tñ ipm pulmonẽ. Et rõ q̃re ñ opilãt pulmonẽ sicut epar & splenẽ est: qa a dulcibus in trãsitu suo per meri nil nisi subtile ad ipsum resudat: & sanguis genitus ex rebus dulcibus ad pulmonẽ uenit iam pu rificatus in epate prius: & corde subtiliatus. Et istud uult Gal. i co. illius cano. iii. parti. regiminis acutorum: dulcis potus. Itẽ uina dulcia minus inebriãt ẽm Ipo. iii. par. regiminis acutorum: canone illo mentẽ leuius percutit q̃ reliqua fortiora uina: ex predictis concludi potest ꝙ si bibat uinum ratione nutritionis corporis restaurationis & impinguationis. sicut contingit in his qui macri sunt: siue naturaliter: siue accidẽtaliter: tunc uina dulcia & grossa sufficienter colorata. Talia. n. uina sunt suffici enter nutritiua: & deperditi restauratiua: & corporum impinguatiua: unde conuenientiora sunt ad ipinguandum corpora macra. Et per op positũ si intendamus nõ nutritionẽ: nec deperditoꝝ restaurationẽ: nec impinguationẽ. ut contingit in his q̃ sunt multũ carnosi & pingues: tũc competunt uina subtilia non dulcia: sed sapore amicabili: odorifera: ad

albedinẽ declinantia sufficienter fortia eligẽda sunt. Si uero detẽ uinum ad sitis extinctionẽ: tũc uinũ albũ subtile debile est eligibilius. tale. n. uinũ magis humectat: & infrigidat: & p ɔñs melius extinguit siti: & q̃to sitis est maior: tanto tale uinũ est cõueniẽtius. Si uero uinũ detẽ ad spirituũ cõfortationẽ: & reparationẽ: & uirtutis cõfortationẽ: tunc debet dari uinũ subtile: odoriferũ: saporis delectabilis: mediocris coloris: sufficiẽtis fortitudinis: & tale uinũ debet sumi cũ pauco cibo: & debet esse depuratum ab utraq; supfluitate. & debet sumi pauca q̃titate. Si uero intendamus pectoris & pulmonis mundificationẽ & uentris laxationẽ: tũc uina mediocris substantiæ sapore dulcia sunt magis eligibilia.

Si vinum rubeum nimium q̃ñq; bibatur.
Venter stipatur: uox limpida turbificatur.

¶ In hoc passu ponuntẽ duo nocumenta nimiæ potatiõis uini rubei. Primũ est q̃ nimia bibitio uini rubei cõstipat uentrẽ. i. duros facit recessus seu difficulter hr̃c egestionẽ. Cuius cã ẽm aliquos est: quia tale uinum rubeum plus cęteris paribus est calefactiuũ: & magis nutritiuũ. Inquãtũ. n. eius plus est calidũ magis exsiccat: & inquantũ magis nutritiuũ auidius a natura retinetẽ. Põt tñ textus intelligi de nimia potatiõe uini rubei stiptici: aut pontici: ex q̃ stipticatẽ & cõstipatẽ uẽter pp stipticitatẽ & põticitatem uini. Circa istud tñ sciendũ est q̃ si exhibeatẽ uinũ ad stomachi: & uiscerũ cõtẽtiue fortificationẽ eligem⁹ uina grossa põtica uel stiptica rubea uel uel nigra: sicut cõtingit in hñtibus fluxũ uentris pp debilitate cõtentiue stomachi: & istud uult. Ipo. iii. parti. regiminis acutorũ. can. illo palme⁹ gdem & niger: & similiter Gal. in cõ. illius. Sed si intẽdamus cõfortationẽ digestioni cõpetunt uina subtilia uel mediocria in substãtia & colore boni odoris: & cõuenientis saporis: & sufficiẽtis uigoris aliqualis stipticitatis. Secũdũ est exaspatio gutturis: siue raucedo quã inducunt aliq̃ uina intense rubedinis pp eorũ siccitatẽ & terrestreitatẽ. Et istud nocumentũ etiã cõtingit ex uinis rubei patrię brabãtię pp eoꝝ stipticitatem & terrestreitatẽ: & maxĩe qñ musta sunt uina p̃dicta istud nocumẽtũ ẽm contingit: nõ tñ primũ: qa mustũ magnę rubedinis solet inducere uẽtris fluxũ pp feces suas terrestres cũ eo mixtas q̃ sui mordicatiõe mordicãt intestina: ex q̃ mordicatiõe fluxus uẽtris causatẽ: & tale uinũ nõ debet bibi mustũ. i. q̃diu fuerit turbidũ: & bulliẽs. qa ex quo ip̃m est mordicãs pp suas feces terrestres: ab eo ẽt eleuatẽ fum⁹ mordicãs: q ad cerebrũ ueniẽs sui mordicitate mordicat oculos: atq; rubificat. Et istud ẽt ĩtelligẽdũ est de istis mustis patrię brabantię siue rubeis: siue albis pp eoꝝ terrestreitatẽ. Cã aũt q̃re ist: fumus est mordificatiuus est: qa uinum a quo dissoluitẽ est

mordificatiuũ, Iã ut dicit Gal.i.pti.ampho.in cõ.illius ampho.& q cre scunt: qcqd a q̃libet re dissoluiẽ ei: unde dissoluiẽ necesse est ut assimilet.

Allea: nux: ruta: pira: raphanus: & tiriaca.
Hæc sunt antidotũ cõtra mortale uenenum

℄ In hoc textu ponunẽ sex medi cinę ualẽtes contra uenenũ. Pria est alleum qđ maxime ualet cõtra nocumenta ꝓuenire solentia ex mala aqua: & maxime ualet cõtra potũ male aq̃: de quo dicit Serap. in Aggre.c.de eo ꝙ qñ sumiẽ alleũ: & post bibiẽ aq̃ corrupta nõ nocet aq̃ il la potanti: & idẽ innuit Auic.ii.can.c.de eo: & in.i.c.de cõseruatione iter agẽtis a nocumẽto di uersaꝶ aquaꝶ. Et istud idẽ ẽt opaẽ cepe: ut uult Aui.ii.can.c.de eo: & sic põt cõprehẽdi sub alleo: de eo ẽt dicit Aui.ĩ.i.loco p̃al.ꝙ cepe ẽ ut tiriaca malaꝶ aquaꝶ: & maxĩe cũ aceto: qa cepe ẽ subtiliatiuũ incisiuũ absteisiuũ cũ stipticitate & apit fortiter, ut uult Aui.ii.ca.c.de eo. Et est calidũ in tertio: q̃re calefacit malas aq̃s ꝓhibẽs ne sua frigiditate stomacho noceãt: & subtiliat grossas faciens eas cito penetrare. Et acetũ huic pmixtũ uigorat uirtutẽ eius ĩ subtiliatiõe & penetratiõe aq̃rũ & ꝓhibet a siti quã inducere solet cepe comestũ. Et eadẽ rõne uerificaẽ de alleo. Et ergo ẽt dicit Aui.in.i.primo loco p̃alle.ꝙ allea comedenda sunt aquas grossas & turbidas: qa subtiliãt eas cito descẽdere faciũt & ꝓhibẽt ne stomacho noceãt & intestinis: & ne uenas opilent. alleũ p̃terea comestũ ante iter & post hoc: ex melioribus rebus est: & cõuenientioribus illis q ueniunt ab aere frigido uel q uadũt ad eũ: ut innuit Aui.in.i.c.de regẽdo iter agẽtẽ in frigore & cõgelatũ. Et ex isto sequiẽ ꝙ alleũ multũ ualet iter agentibꝰ: & p diuersas terras eũtibus potibus utentibus: iuxta illud metricũ: allea q mane ieiuno sumpserit ore: Hunc ignotaꝶ non ledit potus aquarum: Nec diuersorũ mutatio facta locoꝶ. Valet p̃terea alleũ ad pũcturã uermiũ uenenosoꝶ & morsum serpẽtũ qñ bibiẽ cũ uino: qđ Auic.ii.can.c.de eo se dicit fuisse exptũ: & cõfert etiã morsui canis rabiosi: & quãdo fit emplastrũ ex alleo & foliis ficus & cimino sup morsum migalis confert. ut ibidẽ dicit Aui. Cepe uero ꝯm Aui.ii.ca.c.de eo: cõfert ẽt morsui canis rabiosi cũ liniẽ sup ipm aq̃ eius: aut emplastraẽ ex eo cũ sale & ruta: & cepe qđ comediẽ expellit nocumẽtũ uẽtositatis uenenosoꝶ: Et dixerũt qdã qđ ipsum generat in stomacho humorẽ humidũ plurimũ frãgentẽ nocumẽtũ uenenosoꝶ: notãdũ ẽ circa istud qđ alleũ & cepe, & similiter etiã porrũ uia cibi nõ cõpetũt tpatis corpibus: nec calidis: & sp̃aliter cruda: parũ.n.nutriunt: & male nutriunt: generãt sanguinẽ acutũ & pungitiuum: grossos humores tñ subtiliãt: & uiscosos ĩcidũt: & postq̃ decocta sunt: pdũt pungitiuitatẽ: & adhuc remanet uirtus ĩcisiua & subtiliatiua:

ũnde magis cocta cõpetunt q̃ cruda. Porri .n. sunt calidi & sicci: & dant corpi alimentũ illaudabile & oculis nocẽt: & generãt sanguinẽ nigrum melancolicũ: & somnia terribilia: & neruos ledunt rõne pungitiuitatis eoꝝ: nocẽt dẽtibus & gingiuis: & nullus colericus: nec melancolicus eis utat̃: & spãliter crudis. Cepe calide sunt: & hñt humiditatẽ supfluã terrẽstrẽ cũ humiditate aquosa subtili indigesta: Si comedant̃ cruda generãt in stomacho malos humores & putrefactibiles & corruptibiles: & inducũt somnia mala & terribilia & dolorẽ capitis: & nimius usus eaꝝ dispo-nit hoĩem ad memoriã depdendã: & pturbat intellectũ: & pducit ad demẽtiã, sed si comedant̃ cocte cũ aq̃ laudabiliũ carniũ laudabiliter iuuãt digestionẽ: & minuunt̃ eaꝝ nocumẽta: & tpant cibaria frigida cũ qbus decoquunt̃: sed melius est eis nõ uti. Allea calida sunt & declinãt ad ali-qualẽ humiditatẽ, sed minus q̃ cepe: ualent cõtra uentositatẽ: & ualẽt in tussi: & bene screare faciunt: sed nocẽt uisui & dolorẽ capitis inducũt: & sunt tiriaca rusticoꝝ: Et sic p̃dicta solũ cõueniunt his q fleumaticum aut grossum uiscosum humorẽ habuerĩt. Colerici uero a p̃dictis abstineãt. Secũda est nux de qua dicit Auic. ii. can. c. de ea ꝙ ipsa cũ ficubus & ruta est medicina oĩbus uenenis: & ex ea cũ cepe & sale fit emplastrũ sup morsum canis rabiosi. Et istud maxime ĩtelligitur de nuce sicca ante cibum sumpta modo p̃dicto. Et circa istud ulterius sciendum est ꝙ nuces siccę peiores sunt recentibus & humidis: quia siccę magis unctuosę sunt: ratione cuius in coleram conuertunt̃: & inducunt capitis dolorẽ: & oculos turbant & uertiginem generãt: & specialiter sumpte post cibũ & linguæ paralisim inducunt uomitũ ꝓuocãt: & uesicas in ore faciunt. Et habẽtes stomachum colericum maxime debẽt euitare nuces siccas: & q̃to anti-quiores tanto peiores sunt. Recentes aũt minus male sunt: qa non sunt tante unctuositatis: & ideo nõ generant dolorẽ capitis: aut uertiginẽ: & similia sicut siccę: & rõne humiditatis lubrificãtis laxãt uentrem: & si ali-quantulũ torreant̃: & comedant̃ post cibũ: cõprimunt cibũ sumptum. Et sic patet ꝙ nuces recẽtes sunt magis ꝯueniẽtes corpib⁹ sanis q̃ siccę. Tertia est ruta de qua dicit Auice. ii. cano. c. de ea qua resistit uenenis: & postea subiungit. Et que sibi timet ne in potu sumat uenenum & pungi a uenenosis bibat de semine eius põdus dragme unius cum foliis suis cũ uino: & ꝓprie si bibit̃ cum nuce & bolo omnibus cõtritis & commixtis. Et dicit Arist. in lib. de aĩalibus ꝙ cum mustela uult pugnare cum serpẽte: siue cũ bufone: ipsa comedit rutã: ut interficiat: cum: qa odor rute est inimicus ueneno: unde comestio rute cum ficubus & amigdalis dulcibus in mane perseruat a ueneno. Notandũ circa istud qđ duplex est ruta quedam domestica & alia siluestris. Domestica melior siluestri est: qa siluestris & maxie sicca, calida & sicca est ĩ quarto gradu, quare plurimũ

sumere de ea est pniciosum. Domestica uero humida: calida & sicca est in secũdo gradu. Sicca uero in tertio: & est incisiua: resolutiua: carminatiua uentositum: & istud maxime conuenit sicce. Nam dicit Serap. c. de ea. qđ est de rebus magis cõferentibus inflationibus. i. uentositatibus: sed in humida est inflatio. Item ruta uehementer acuit uisum: & proprie succus eius cũ succo feniculi: & melle collirio facto ex ea aut comesta. ut dicit Aui. ii. can. c. de ea. Quia tñ in succo rute q̃ idã est bauracitas nocẽs oculo: iõ ruta põt applicari oculo uẽtilando: ita qđ solũ uapor siue fumalis euaporatio eius: & nõ substãtia ruta ad substãtię oculi ptigat. Quarta est pira de qbus di. Aui. ii. can. c. de eis. qđ sunt cura fungorũ mortificãtium. Et qñ quoquunt isti fungi cũ piris minorat nocumẽtũ ipsorum. Vel põt iste tex. uerificari de piris aromaticis q̃ sui aromaticitate spũs cõfortarent: & sic nocumẽtum ueneni repellerẽt. Quinta est raphanus de quo dicit Auic. ii. can. c. de eo. qđ cõfert morsui uipe: & cũ uino morsui cornute etiã: Et semen eius confert uenenis & uermibus uenenosis. Et si ponat fructus eius sup scorpionẽ morit: & aq̃ eius est expta in hoc: & est fortior. Et si momorderit aliquẽ scorpio q raphanũ comederit nõ nocebit ei. Et si cõfert etiã puocatiõi q̃ fit a fungis mortiferis. Vel põt dici qđ raphanus ualet cõtra uenenũ: qa puocatiuus est uomitus: & sic p uomitum stomachus purgat a malis humoribus si q in eo sint. Et circa istud sciẽdũ est de raphano & radice q̃ sunt ppinq̃ in cõplexiõe qđ nocẽt corporibus colericis: generãt. n. sanguinẽ acutũ & pungitiuũ. Et raphanus est malus stomacho faciẽs eructuare: & gñat humorẽ grossum: & si digestiua sit debilia generat humorẽ crudũ: habet tñ uirtutẽ subtiliatiuam: & incisiuã: qdã aũt comedunt radicẽ & raphanũ post alios cibos ad confortandũ digestionẽ. de quo admirat Gal. Vnde uerũ est qđ expientia docet. Et dicunt sapiẽtes medici qđ si comedant post alium cibũ iuuãt ad digestionẽ: & descensum eius: & uentrẽ laxãt. Sed si comedãtur ante alium cibũ impellunt ad supiora: & uomitũ inducunt. Bonũ est autẽ qđ comedantur cum aceto & sale post alios cibos & in modica quantitate. Verũ est tñ qđ oculis nocẽt & capiti. Ra. uero in Almã. di. qđ raphanus longã faciẽdo morã in stomacho incidit fleuma. Cuius folia cibũ digerũt: & appetitiuã adiuuant qñ parũ sumit de eis. Sexta est tiriaca que a toto gñe ualet cõtra uenenũ. & iõ ualet tã rõnabilibus q̃ brutis cõtra uenenũ tã frigidum q̃ calidũ. Et sub tiriaca põt cõprehẽdi metridatũ qđ sile operat. De teriaca. n. di. Aui. vi. in tra. iii. c. i. Scias qđ canon maximus in curatione ueneni est cõfortatio caloris innati: & exercitatio ipsum expellẽdũ sicut facit tiriaca. De tiriaca uero & metridato sir di. Aui. vi. in tra. i. c. đ medicinis cõib⁹ ad uenena sũt medicinæ q̃ cõtrarię sũt ueneno: q̃re nõ pmittũt ipm puenire ad cor: & sunt sicut tiriaca & metridatum.

¶ In hoc textu notant̃ quattuor documẽta circa electionẽ aeris habitabilis. Quorum primũ est qđ hõ debet eligere aerẽ mũdũ.i.nõ infectũ uaporib⁹ qa

Aer sit mundus habitabilis ac luminosus
Nec sit infectus nec olens fetore cloace.

aer imundus alterat cor ꝫm complexionẽ illius qđ sibi cõmiscet̃: innuit Haly. in tegni in cõ. illius can. Oĩa hoc. n. &c. Secundum est ꝙ hõ debet eligere aerẽ luminosum. n. turbidus inducit in corpe tristitiã & ꝑgritiẽ: qa aer turbatus cõmiscet humores: & turbidus ad cor puenit: quare ex ipso & humoribus grossi & turbidi generant̃ spũs aĩam rristificãtes & pigritiẽ inducentes. Nihil est ergo qđ magis iocundũ facit hoĩem atq͡ minus graueẽ quã in claro aere ambulare uel mane surgere. Tertiũ est ꝙ hõ debet uitare aerẽ infectũ: cuiusmodi ẽ aer in quo fiũt strages: cõiter. n. in locis in qbus ꝓcessit maxima hominũ interfectio sequit̃ pestis: & in locis uicinis aer. n. infectus qñ inspirat inficit spũs in nostro corpe. Quartum est ꝙ hõ debet uitare fetorem cloace. Et p hoc innuunt̃ infectiones particulares aeris. Cuiusmodi est infectio aeris latrinarũ uel fouearum coqne uel locorum in qbus proiiciunt̃ cadauera mortua & ossa mortuorum: & aeris uicini aq̃ in qua putrescit linũ uel canapus: aer. n. taliter infectus inficit spũs nostri corpis & maxime cerebro nocet. Et hinc est qđ dicit Auic. ii. in doc. ii. c. ii. Et aer qdẽ dum est tpatus & clarus: neq͡ substãtia extranea cõplexiõi spũs cõtraria ei admiscet̃ est sanitatẽ efficiẽs: & ipãm cõseruans: & cũ mutat̃ cõtrariũ suę opationis opat̃. Et pro maiori declaratione ꝓdictorũ sciendũ est qđ aer necessarius est in regimine sanitatis dupliciter. Primo qdẽ pp refrigerationẽ cordis. Secundo pp expulsionem fumosarũ supfluitatũ tribulãtiũ spiritũ & calorẽ innatum: sicut. n. in exterioribus nos uidemus qđ ignis sine euentatiõe aeris suffocatur & extinguit̃: sic ẽt imaginari debemus quod spũs & calor innatus indigẽt aere ipsum nutriente conseruante & obtempante. Obtempatio igit̃ caloris inati fit p aeris attractionẽ: & eius deputatio fit p aeris expulsionẽ: primũ qdẽ fit p motum attractionis: & secundũ per motũ expulsionis: si igit̃ aer attractus sit fetidus & ĩpurus corrupit̃ calor & spũs innatus: aer igit̃ debet esse bonę substantię cui non admiscet̃ aliqd ex uaporibus: nec fumositate extranea: non. n. debet esse aer turbidus: nec nebulosus: nec malis uaporibus admixtus: hic. n. aer humoris cõturbat: & animũ contristat ut dictũ est. Et debet esse discooptus cęlo: & non inter parietes & tecta cõstrictus: & ut sit ad unũ dicere: maxime euitãdus est aer inclusus & non euentatus. Verũ est tamẽ quod tpe epidimie in quo accidit aeris putrefactio cõis: eligendus est aer inclusus. Vnde tpibus illis bonum est

manere

manere in domibus:& tenere fenestras clausulas ne aer putrefactus ingrediat:sed alius aer discooptus melior existit. Euitãdus est pterea in regimine sanitatis:aer cui miscent uapores lacuũ & pfunditatum aquam putridã cõtinentium:& olerũ taliũ qualia sunt caules & eruca & similia: & arborũ uiscositatũ malaꝝ: quales sunt ficus & nuces. Amplius eligendus ẽ aer in quo sufflant uẽti ex terra alta uel eq̃li. Et multũ ẽt sollicitare debemus qđ aer nõ excedat in aliq̃ qualitatũ primaꝝ.s.caliditate:frigiditate:humiditate:& siccitate. Quod si forsitan cõtigerit.obtempet per artẽ.quantũ possibile est. Et ista colligunt ab Aui.ii.i.doc.ii.c.diuersis.

Si tibi serotina:noceat potatio uini
Hora matutina rebibas:& erit medicina.

¶ In hoc textu ponit unum documẽtũ & est qđ si qs male ualuerit ex sumptione uini de nocte:siue tẽpore serotino:talis in crastino debet iterato sumere uinũ. Vnde potatio uini nocturna põt inducere ebrietatẽ:siue sitim matutinã:uel põt inducere super calefactionẽ corpis:si uero inducat super calefactionẽ corporis:tũc maximus error est de mane iterũ sumere uinũ:qa est addere ignẽ igni:si uero hõ incurrat ebrietatẽ cũ aliquali nausea:tunc de mane bonũ est sumere uinũ:qa ex sumptiõe uini de facili tũc puocat uomitus:ex quo sequit mũdificatio stomachi:q̃ mundificatiõe facta:de facili cessat nocumẽtum ebrietatis & nausea. Et ppter hoc consulit Ipo.semel in mense inebriari.ut ex ebrietate puocet uomitus:q est maxime pseruatiuus ab ęgritudinibus cronicis.i.longis & malis: si etiã ex potatiõe uini nocturna ledat aliqs:& hoc ppter incõsuetudinẽ potãdi uinum:tuuc de mane põt cõcedi uinum ut assuescat:& sic minus ledit a sumptione uini. A cõsueto.n.minor fit lesio.ut uult Ipo.ii. Amphorismoꝝ:ibi. Ex multo tpe consueta &c. Si uero ex potatione uini nocturna sequatur sitis matutina illa est mẽdosa que curatur potione uini: magis tñ sedatur potatiõe aque. Et qa iam dictũ est de lesione & sumptiõe uini. Sciendũ est qđ hõ debilis cerebri & ẽt cuiuscũq; alterius cõditiõis summopere cauere debet a frequenti ebrietate. Frequẽs ebrietas ꝺm Auic. in.i.c.de regimine aq̃:& uini inducit sex incõmoda ĩ corpore humano: quoꝝ. Primũ est corruptio cõplexionis epatis:qa uinũ supflue bibitum ad epar ueniẽs:uel superflue resoluit calorẽ ipsius: unde amittit uirtutẽ sanguificã:& loco sanguis generat aquositates efficientes ydropisim uel incẽdit epar & humores eius:unde generat lepra uel mania. Secũdum est corruptio cõplexionis cerebri ppter assiduã eleuationẽ fumoꝝ uini ad ipsum disponentiũ calidum cerebrum manię & frenesi:& frigidum epilensię litargiæ appoplexiæ & subeth. Tertium est debilitas neruorũ:

e

uidemus enim bibulos inebriari solitos tremere caput & membra: non solum in senio: sed etiam in senectute & iuuentute quandoque. Quartum est ęgritudines neruorum sicut spasmus & paralisis: quia uinū superflue acceptum sępe in stomacho acetum efficitur quod ualde nocet neruis. Sępe quoque conuertit ex defectu digestionis in aquositates indigestas q̄ neruos remolliūt. Et sępe ducit humores grossos ad neruos: quibus distenduntur uel contrahuntur. Quintum est appoplexia ꝑpter humiditates cerebri multiplicatas a uino: ita ut totaliter opilent uias spirituum animaliū a cerebro in mēbra. Sextū est mors subitanea dum. s. stertēdo & dormiendo uiæ anhelitus multitudine uini uel humiditatū ex eo generataque clauduntur: & ebris suffocatur. Et licet uinum īmoderate sumptum predicta inducat nocumenta: moderate tamen sumptum multa inducit iuuamenta. Tāgit. n. Auic. c. p̄al. quinque eius iuuamenta. Primū est q̄d est bonus cibi penetrator in toto corpore. i. facilē efficit penetrationem cibi: cui īmiscetur ad oīa mēbra sui caloris subtilitate & cōuenientia in proprietate occulta. Secundum est q̄d incidit in fleuma & hoc suis calore & subtilitate substantię: resoluit ipsum coaptando expulsioni uias apiendo: & naturā confortando ad expulsionē. Tertium est q̄d incidit colerā rubeā in urina & aliis euacuatiōībus: ut sudore egestione: & resolutione insensibili. Et istud intelligendum est de uino subtili subrubeo uel albo: quod uel debile sit ex natura sui uel fortiter limphatū. Aliogn multiplicaret coleram ꝑ conuersionem ipsius in eam: & supercalefactionem epatis ab eo. Quartū est q̄d facit melancoliā: quę grossa est: & tardi motus faciliter labi ꝑ cannales proprios ab epate ad splenē; & a splene ad os stomachi: & tandem a corpore cum fecibus ixire: & flectit seu reprimit nocumentum melancolię ꝑpter contrarietatem in complexiōe & modo substantiæ & in effectibus. Nam melancolia tristitiam pusillanimitatem & auaritiam parit. Vinū uero gaudium: audaciā: magnanimitatē & liberalitatē. Quintum est q̄d resoluit oēs modos seu speties latitudinis: nisi multa qualitas extranea fuerit eis sociata: qa uinū resolutos spiritus abunde reparat: uirtutē confortat: humiditates relictas in musculis: neruis: cordis: & iuncturis tollit: aut minuit. Et si fuerit opus humectatione ut in lassitudine arefactiua uinum uelociter humectat dummodo limphetur. Pręter hęc aūt iuuamenta plurima alia inducit. Omnium enim uelociter & subito nutrientium est uinum calorem & spiritū naturalem confortat: & totum corpus calefacit: ingenium clarificat: irā compescit: tristitiam remouet: libidinem incitat: & super omnes potus. semicrudos humores digerit. Et ut sit ad unum dicere. Vinum reddit hominē uirilem & s̄m animam & s̄m corpus: unde cęteris paribus non bibentes uinum sunt effeminati respectu bibentium uinum.

¶ Hic ponit unum documentũ de uino: & est q͛ uinũ melius meliores gñat humores & causa ẽ. quia q̃to massa humorꝝ est melior: tanto humores ex ea geniti meliores eẽ debent. Deinde subditur qͩ uinũ nigrũ inducit pigritiã ĩ corpe. Et cã est: qa uinũ nigrũ grossius & terrestri⁹ est. reliqs ergo spũs ab eo geniti grossi sunt. iuxta aliã auctoritatem Gal. prius al. Quicqd de aliq̃ re dissoluit: ei unde dissoluit necesse est. ut assimilet: spũs ãt grossi faciũt corpus graue siue pigrũ. Deĩde ponunt. vii. documẽta circa electionẽ uini. Primũ est qͩ debet eligi uinũ clarũ: tale .n. qa subtile ẽ spũs subtiles & claros gñat. Secũdũ est qͩ debet eẽ uetus idest non nouũ: nouũ .n. uinũ siue mustũ cęteris pibus facilius inebriat: fluxũ uẽtris ꝓuocat: atq; colicã ĩducit & cętera accidẽtia: posteri⁹ dicẽda ibi. Impedit urinã: nec est intelligendũ q͛ uinum oĩno debet esse uetus: tale .n. ꝺm Aui. in. i. c. de regimine aquę & uini: est q̃si medicina: & non sicut potus .i. magis inest ei uirtus alternatiua corporis ad caliditatem & siccitatẽ q̃ uirtus alterabilitatis a corpore p opus nutritionis & est pauci nutrimenti: quia est spoliatum a fece: & a uiriditate quam prehabuit & pene ignem factum: ꝑpter quod ĩ Aggre. scribit. c. de uitæ: auctoritate Gal. qͩ est calidũ & siccum in tertio gradu. Tertiũ est quod uinũ debet esse subtile. Subtile .n. uinũ multos spũs procreat: atq; subtiles: grossum autem grossos. Quartum est q͛ uinũ debet esse maturũ & non stipticũ. Vinum .n. stipticum abscindit omnes species euacuationis: ut uult Gal. in cõ. illius cano. iii. particu. regiminis acutorum. Sciendum etiam &c. Et ergo nocet corpibus indigẽtibus euacuatiõe p urinã: & oĩbus membris supioribus: ut ibidẽ ẽt dicit Gal. Verꝝ est tñ ꝙ uinũ stipticũ conueniens est infirmitatibus accidẽtibus in intestinis: ut ibidẽ di. Gal. & etiam superius dictum est: remouet tñ stipticitas a uino p multã cõmixtionem aque: ut ibidẽ etiã uult Gal. Quintũ est ꝙ uinũ debet esse limphatũ: qa p hoc remittit uinũ a sua fumositate: & sic minus inebriat. Et istud est uerꝝ de uino subtili. Vinum tñ grossum si limphet citius inebriat: quia p hoc subtiliat: & magis fumosum efficitur. Et de isto uino intellexit Auic. qñ di. in. c. de regimine aque & uini ꝙ uinum limphatum citius inebriat q̃ uinum purꝝ. Sextum est ꝙ uinũ debet esse saliẽs cũ ꝓpinat: & est de cõditionibus boni uini prius dictis. Septimũ est sumptũ ex cõditiõe bibentis & non uini: & est q͛ uinũ debet tempate sumi: qa tpate sumptum acuit

Gignit & humores: melius uinum meliores.
Si fuerit nigrũ: corpus reddet tibi pigrum
Vinum sit clarumq; uetus subtile maturum
Ac bene limphatũ saliẽs moderamine sumptũ

18

ingeniū:& inducit iuuamenta prius narrata. Ex predictis oībus cōcludi pōt ꝙ uinum eligibilius & melius in sanitatis regimine est uinum mediū seu equale inter uetustatem & nouitatē:& est clarum ad rubedinem trahens bonū hñs odorē:& equalis saporis qđ nec acre:nec acutū:nec dulce sit:qđ non fumosum nec grossum nec ualde subtile:sed ad subtilitatē declinās:qđ etiā inter fortitudinē & debilitatē obtinet mediocritatē:qđ etiā nō creuit in saxosis & lapidosis mōtibus:nec in terra simpliciter plana & arabili:sed in terra mōtuosa uersus meridiē discoopta:& in regiōe non nimis calida:nec nimis frigida. Et ista ptim colligunť ex Aui. in primo loco pal. Circa regimen uini quo ad ętates notādę sunt tres regulę: quas ponit Auic. in. i. loco pal. Prima est quod dare uinū pueris in potu est sicut ignē addere igni in lignis debilibus:eo ꝙ pueri uehemēter rari sunt:& de facili inflamabiles ꝓpter abundantiā sui caloris innati:& sunt debilium neruorū:& debilis cerebri:quare ledit eos multipliciter uinū: & inflāmatione facili:& percussione cerebri & neruoꝝ sua penetratione facillima:& fumatione copiosa. Cum igiť pueris uinū in potu dator calor eius inflāmabilis calori pueri inflāmabili addiť in corpore pueri:qđ est paucę resistentię:sicut debile lignū uel arundo sicca uel stipula arida ante faciem ignis. Secūda regula est ꝙ seni sp pōt dari uinū in potu q̄tū tollerare pōt sine nocumento. s. q̄tum appetit appetitu naturali & regulato. Sicut. n. ueteres ocreę aridę & rugatę renouanť oleo:leniunť & applanāť:sic corda senū potu uini electi:sicut uini beluacēsis. Senes. n. frigidi sunt & a uino calefiunt:& habent spūm tristē:& abundant in melancoliis:sed uinum exhilarat eos & melancolias reprimit:cōiter male dormiunt. uinum uerum prouocat in eis somnū. Ad opilationes ꝓni sunt: quas uinum apit:eas ꝓhibet. Et sic sicut uinū est pueris cōtrariissimū:ita senibus utilissimū. Tertiū est uinū tpatę dandū est iuuenibus. tpate qdē ꝑm mēsurā q̄titatiuā & decentē limphationē. Licet. n. iuuenes sint calidi sicut pueri. tñ hñt mēbra solidiora. neruos & cerebrū fortes:quibus potenter resistūt nocumentis potus uini. Cōsequenter ēt dicit ex potu uini sobriæ sumpti iuuamenta plurima:uidelicet eductionē colerę. corpale robur. & ingenii acumē. abundantiā spirituum subtiliū & paruoꝝ.

Non sit acetosa ceruisia sed bene clara.
De ualidis cocta granis satis ac ueterata

¶ In hoc textu ponuntur quinq̃ circa electionem ceruisiæ. Quorū primū ē ꝙ debet eligi ceruisia non acetosa:qa acetosa nocet stomacho. Acetum. n. nocet neruis ꝑm Aui. in pluribus passibus. Iam stomachus est membrū ualde neruosum. & hoc quo ad eius orificiū. Secundū est ꝙ ceruisia debet esse

clara: qa turbida opilat: atq; calculosis nocet nimiū, impinguat ac inflationem inducit: atq; breuitatē anhelitus: & est multorꝝ fleumatum generatiua. Tertiū est ꝙ debet eligi ceruisia de bonis granis nō corruptis. s. de optimo ordeo: tritico: siue auena: qa q̄to grana sunt meliora: melior ex eis generaē humor. Quartū est ꝙ ceruisia debet esse bene cocta: quia melius digeritur & amicabilius a natura recipitur: & nocumēta quę prouenniunt ex bibitione eius melius tolerantur. Ceruisia. n. non bene cocta uentositates in uentre inducit tortionem inflationē atq; colicā. Quintū est ꝙ ceruisia debet esse antiqua: & a fecibus mundata non nimiū recēs. Recens. n. ceruisia inducit eadem nocumenta que ceruisia non bene cocta: & cum hoc de se facillime inducit stranguiriam.

De qua potetur stomachus non inde grauetur.

¶ Hic poniē unū documētum circa usum ceruisię. & est ꝙ utēs ceruisia debet ea uti tpate sic ꝙ non graueē stomachus uel inducaē ebrietas. Ebrietas. n. q̄ ex ceruisia ꝓuenit deterior est ea q̄ ex uino est & magis durās cū de ceruisia fumi & uapores eleuari ad caput sunt grossi: quare minus resolubiles sunt: quā q ex uino eleuanē. Et est hoc sciendū ꝙ in principio prādii uel cene cęteris paribus utilius est īcipe suū potū a ceruisia quā a uino. Cuius cā est: qa in principio mense corpus est famelicū: & sic stomachus ante principiū sumptionis cibi famelicus erat: & sic traxit suꝑfluitates a mēbris. Si ergo uinū in principio mēse dareē: ex quo natura maxime trahit uinū: qa de se maxime nutritiuum ille supfluitates. s. a stomacho tracte simul cū uino ad ptes corpis traherenē: sed natura nō ita auide trahit ceruisiā. Silr ceruisia lauat humores adherentes orificio stomachi. Et pp illā cām medici cōsulunt qđ in maxima fame debeat prius ꝓuocari uomitus q̄ cibus sumaē: ut ille supfluitates a stomacho famelico tracte euacuenē ne cōmisceanē cū chilo. Silr timēs sitim ex nimia potatione uini debet bibere ceruisiam. Ipsa. n. sitim mendosam reprimit.

Temporibus ueris: modicum prādere iuberis.
Sed calor ęstatis dapibus nocet īmoderatis
Autūni fructus: caueas ne sint tibi luctus
De mensa sume: quantum uis tempore brume

¶ In hoc passu determinatur de q̄titate cibi sumēdi ꝫm diuersitatē tēporū quattuor anni: q̄ sunt Ver: ęstas: autunnus: & hyems: & dicit tex. Prio qđ tpe ueri debemus modicū prandere. i. parū cū sumere cibū. Et idē uult Auic. ii. c. do. ii. c. vi. de regimine tporꝝ cū rectifi. atiōe aeris.

Et rõ huius est:ut ibidẽ ẽt uult Aui. qa tpe hyemis pp gelositatẽ exercitii prauitatẽ:& resolutiõis ꝓhibitionẽ multiplicanť humores crudi:& maxiẽ fleumatici:q pp ꝓportionabilitatẽ tpis:tũc maxiẽ gñanť:& isti in iterioribus corpis coadunanť:pp frigus circũstãs. Ver aũt supueniẽs istos humores crudos in iterioribus coadunatos eliquat:& facit eos currere p totũ corpus:q̃re natura tũc multũ occupať circa digestionẽ eoꝝ. Si ergo tpe ueris dareť magna q̃titas cibi natura a digestiõe talium humorũ fleumaticoꝝ ipedireť & diuertereť:qa p istos humores & magnã q̃titatẽ ciboꝝ nimiũ grauareť:& sic tales humores i corpe manerẽt idigesti: & currentes ad aliqd mẽbrũ illic ęgritudinẽ inducerẽt. Et ergo sũmope cauere debemus a magna q̃titate ciboꝝ i uere:qa diminutio ciboꝝ tali tpe est unũ de maxime pseruãtibus ab ęgritudinibus ueris, ut uult Aui. in.i.loco pal. Et istud qđ dictũ est maxiẽ ueritatẽ habet de medio & fine ueris:& nõ de initio eius:quia initiũ eius hyemi assimilať:q̃re tũc hõ põt nutriri sicut in hyeme. Et istud ẽt intelligendũ est qñ uer inuenit corpus repletũ humoribus fleumaticis crudis. Si.n.uer inueniat corpus tpatũ in humoribus:cibus in eo dãdus est ꝑm mẽsurã caloris inati & resolutionẽ q̃ fit a corpe:qa tũc ablata est cã:quare diminuereť cibus. Et istud uoluit Ipo.i.ampho.dũ dixit:Vẽtres hyeme & uere calidissimi sunt natura & somni lõgissimi. In his igiť tpibus oblatiões plures dãde sunt: etenim innatus calor est multus:nutrimẽto igiť indiget ampliori. Secũdo dicit ꝙ nimia sumptio cibi nocet in ęstate. Cuius cã est:qa tunc tpis digestiua uirtus est debilis cum spũs & calor innatus q sunt instrm uirtutũ multũ sunt debiles:& paꝝ resoluti ꝓpter calorẽ extrinsecũ uehementẽ trahẽtẽ eos ad exteriora:& ergo multus cibus nõ posset digeri. Et circa istud sciendũ est qđ ꝓpter uehemẽtiã resolutiõis humiditatũ tã substãtialiũ q̃ nutrimẽtaliũ corpis in ęstiuo tpe grossior & maior cibus exhibẽdus esset si uirtus sufficeret ad digerẽdũ talẽ & tñ sed qa nõ sufficit una uice multũ digerere cibũ paꝝ sępe & sępe de eo dãdũ est:iuxta illud Gal.i.ampho. cõ.illius can. Et qbus semel aut bis dicẽtis. In ęstate cibus multotiẽs erit dãdus:& paꝝ multotiẽs:qa idiget pp sępissimã dissolutionẽ:paꝝ ꝓpter uirtutis defectionẽ. Et licet in ęstate paꝝ de cibo sit dãdum, multũ tñ de potu põt dari cũ tũc resolutio maxima fiat:& desiccatio corpis:& eleuatio caloris sup humidũ:& plus sitiat hõ q̃ alio tpe. Verũ est tñ qđ potus uini & pcipue uinosi puri minuẽdus est:qa tale uinũ est faciliter inflãmabile & calorẽ tã acutũ ęstu uiolẽto excãdescere facit:& ergo si bibať uinũ miscenda est multa aq̃:& dimittať uinũ uetus & forte. Tertio dicit qđ in autũno debemus cauere a fructibus saltem illius tpis ut uuis:psicis:ficubus:& similibus:uel saltẽ nõ multũ de eis comedere:qa tales fructus generant sanguinẽ dispositũ ad putrefactionẽ pp ebullitione q̃ in corpe &

humoribus faciūt:& maxime si fuerint in stomacho imūdo uel cacochimico corpe recepti:q̄le corpus i autūno sępius occurrit. Et sic male tūc accidūt ęgritudies.s.uariole morbili & pestilētes. Pro maiori tn̄ noticia regimis cibi & potus tpe autūni:sciēdū est qd tpe autunni debet euitari fames sitis & repletio multi cibi in una hora:ut uult Ra. i Almā.c.de regimine corpis ſm tpa. Vinū p̄terea qd bibit tpe autūni uehementer est limphādū ut corpus humectet:& calorē reprimat:sed nō supflue debet limphari in tantū q̄tū in ęstate:neq; supflue debet tūc bibi:qa tūc natura debilitata nō sufficeret ip̄m regere:& digerere:& nimis limphatū calorē obtūderet:& multiplicaret uētositates:qbus colica generari posset. Quarto dicit q tpe hyemali debemus sumere cibū tm̄ q̄tū uolumus.i. plus quā cęteris tpis. Et idē uult Aui.in.i.loco pal.& Gal.in com. illius amphoris.i.parti.amphoris. Et qbus semel aut bis.ubi dicit. In hyeme multus cibus & paulatim est dādus. Et rō huius ē:qa calor nostri corpis in hyeme est fortissim⁹.tū qa unitus:tū qa fortificatus p antipharistesim.i.iuxta positionē sui cōtrarii:uidelicet frigiditatis aeris nostra corpa circūdātis. Et istud uer est in corpibus robustis & carnosis: & non in raris & debilibus:qa in talibus corpibus frigus intensum hyemis nō cōfortat calorē:sed magis debilitat. Et istud inuit Ipo.i.ampho.dicens. Vētres hyeme & uere calidissimi sunt natura:& somni lōgissimi. In his ergo tpibus oblatiōes plures dāde sunt:qa calor est multus:nutrimēto igit ampliori indiget. Ex isto etiā sequit q nutrimēta grossiora & durioris digestiōis cōueniunt hyeme q̄ aliis tpibus:qa calor est fortior. Vinū aūt quo utendū est hoc tpe debet esse roseū nō albū cū aqua pauca. Notandum hic q licet cosideratione habita ad fortitudinē caloris & digestiuę uirtutis in hyeme grossiores & densiores cibi cōueniant: qa tn̄ corpa tūc disposita sunt ad opilationes & repletiones ex fleumate plurimo:nec ab eis resolutio multa fit a cōtinente:tutius est uti:tunc mediocribus cibis iter solidum & rarum:grossum:& subtile:sicut carnibus edi:uituli:& mutonis:luciis:parcis:& cancris:& utētibus grossioribus cibis:ut boue:porco:ceruo:conchis:ostreis:carpis:& similibus: expedit unica comestiōe in die continentur uel utant sępe rebus diureticis & aperitiuis:ut petrosilino:nasturcio:apio:& similibus:& forti utantur exercitio.

Adde rosę florem minuit potenter amorem
Saluia cum ruta faciuut tibi pocula tuta

¶ In hoc passu ponuntur duo remedia corrigētia potū malū. Quorum primum est saluia:cuius folia iposita potui corrigūt malitiam potus sua pprietate: & etiam in se hn̄t uirtutē confortādi neruos & cerebr:qbus confortatis

melius resistunt malis fumis recipiendis q̄ pueniunt ex malo potu. Secū dum est ruta: cuius ēt folia integra absq̧ eoꝝ alia cōtritione debēt potui imponi: qa sua caliditate & pprietate corrigūt malitiam potus. Et de ruta qūo ualet contra uenenū prius dictum est ibi. Allea nux ruta. Postea subdit textus quod istis duobus p̄dictis potest addi flos rosę. Et hoc maxime debet intelligi de rosa rubea que sua aromaticitate exiſtēte in eius superficie: & similiter sua stipticitate corrigit malitiam potus.

Nausea non poterit: quemq̄ uexare marina
Antea cum uino mixtam si sumpserit illam

¶ In hoc textu ponit unū remediū cōtra nauseā siue uomitū pueniēs ex trāsfretātibus nō consuetis dicēs: qđ ille q debet trāsfretari añq̄ nauē intret debet aliqbus diebus miscere aquā marinā suo uino. Et istud est remediū p diuitibus qđ si paup fuerit debet potare aquā marinā: ut facilius nauseam euitet. Et cā huius: qa aqua maris salsedinē habet & sic sua salsedine & stipticitate q̄ conseqt salsedinē orificiū claudit: & p hoc uomitus impedit. Et circa istud est notādū qđ sicut uult Aui. iii. in. c. de regimine iter agētis in mari: uiator in mari non debet multū conari: retinere: uel cōpescere a principio nauseā: uel uomitū: sed dimittat uomitus ipsius cōtinuari donec p ipm fuerit bene purgatus: hoc. n. p̄seruat a multis ęgreditudinibus: & nedū p̄seruat: imo ēt curat: uel alleuiat graues: & magnas ęgritudines: ut leprā: ydropisim: appoplexiā: & frigiditatē stomachi: & eius inflationē put uult Aui. iii. in doc. ii. c. ii. si tñ si uomitus uiatoris in mari supfluxerit sic qđ uehemēter debilitet ipm restringēdus est comestione fructuum stipticoꝝ & acetosoꝝ: sicut sunt citonia maciana acetosa. Vel poma de capenduto & mala granata acetosa: qbus orificiū stomachi cōfortatum depellit humores inferius. Et stomachus etiam cōfortatus ab his humores repellit effluentes ad eum exagitatione ab undis. Vel pōt semen apii torrefactum bibi cum uino uel absinthiū potest comedi aut bibi. Et similiter panis assatus & infusus in uino bene redolēte comestus ualet ad idem. Et ulr ualet nutritio uiatoris in mari ex cibis acetosis confortantibus os stomachi: & phibentibus uapores & fumos ascēdere ad caput: sicut sunt lentes cocte in aceto uel in succo uuę acerbę.

Saluia sal uinum: piper allea petrosilinum.
Ex his fit salsa nisi sit commixtio salsę

¶ In hoc textu. ponit modus faciendi salsamētū cōe si in mensa deficiāt salsamenta spetialia. Et pro illo ponunt quinq̧ ex quibus potest fieri salsamentum.

Primum est

Primũ est saluia: qua fit cõdimentũ in assatiõe auce siue decoctione: uniuersaliter. n. auce assate siue porcelli saluia implent: ut humiditates superflue: siue uiscositates extrahant: & odor saluię aucis uel porcellis immaneat: Post assationẽ tñ salua eiici debet & ñ comedi. Similiter ex saluia fit cõdimẽtũ comestibile a rusticis uel cõibus in comestiõe auce: terunt enĩ alleũ cũ uino & saluia ad auferendũ aliqd saporis allii. Secundũ est sulcũ & est salsamẽtũ diuitũ siue nobiliũ. Ipsi. n. deficiente sinapio uel ueriuto ponũt in salserio uinũ cui modicũ salis admiscẽt. Tertiũ est piper: & est salsamentũ rusticorum: cõmiscent. n. piper cũ fabis & pisis. Similiter ẽt ex pane asso ceruisia uel uino: & cũ pipere fit salsamentũ nigrũ ad modum pultis qđ piper dr: & hoc supeffundũt carnibus: aut piscibus. Quartum est alleũ: ex quo ẽt fit salsamẽtũ rusticorum: miscẽt. n. cũ molli caseo & lacte terẽdo alleũ: & sic cõedũt cũ cibo: siue asso: siue elixo: siue salso: siue dulci: & cũ ouis duris. Quintũ ẽ petrosilinũ: ex cuius foliis cõtusis est ueriuto uel albo uino fit uiridis salsa cũ assis comestis. Et circa istud ẽ notandũ q salsamẽta siue salsę diuersificant primo ẽm tpa. Tẽporibus. n. calidis declinant salsę ad frigus uel paucam caliditatẽ. Tpibus uero frigidis e conuerso. Materia igit salsarum in ęstate fit ueriutũ uel agresta de sumitatibus uitis uel acetũ: sucus limonũ uel citrangulorum granatorum cũ zuccara & aq rosarum. Et interdũ iu salsis q fiunt in ęstate põt addi aliquantulũ serpilli & petrosilini ad obtẽperandũ frigiditatẽ pdictorum. Materia uero salsarũ cõpetentiũ tẽporibus frigidis sunt sinapiũ: eruca: zinziber: piper: cinamomũ: gareofili: allea: saluia: menta: serpilũ: & petrosilinũ: uinũ: aq: carniũ: acetũ nõ forte: sed ppinquũ naturę uini: & in tpibus mediocribus sunt mediocris caliditatis & frigiditatis. Secũdo diuersificãt rõne cibariorũ p qbus fiũt: nã alia & alia cibaria indigẽt aliis: & aliis salsis sicut sciũt dñorũ coci: mutonũ. n. & similiter uitulorum capriolorum salsa cõueniẽs est salsa uiridis. In ęstate qdẽ ex aceto & agresta cũ paucis speciebus: & sine alleis cũ petrosilino: zinzibere albo: & agresta: & pane asso in fuso in aceto uel agresta: in gyeme fit eadẽ salsa cũ pluribus spẽbus: & pauco alleo: & optimo uino: & pauca agresta: uel põt sufficere sinapiũ: & eruca. salsa autẽ p carnibus bouinis elixis est pip bullitũ: qđ fit ex pipere: & pane asso: & aq carniũ: & pauca agresta: & ista eadem salsa est satis conueniens carnibus porcinis in hyeme. Possunt ẽt carnes porcinę comedi in ęstate cũ aceto & petrosilino in principio refectiõis. Si aũt prędicte carnes pastillant: & spãliter bouinę & porcinę: in hyeme qdẽ apponat cepe albũ cũ puluere spẽrum dulci in parua q̃titate: in ęstate uero sine cepis: & cũ ueriuto: uel possunt apponi cepe parue: & in pauca q̃titate Si autẽ pastillatura sit ex carnibus subtilioribus nõ apponat cepe: sed in ęstate lac amigdalarũ cũ ueriuto & pauco puluere specierum dulcium: & in fine põt apponi ouũ

cõquassatũ cum agresta:sed in hyeme loco agreste ponit uinum & plus de spẽbus. Assature aũt cuniculo℞ & pullo℞ iuuenũ cõueniẽs est salsa in qua est cinamomum & mica panis cũ agresta qdẽ in ęstate: & cũ uino in hyeme. Assature ẽt porci salsa cõueniẽs est liquor descẽdẽs cõquassatus cũ optimo uino:& cepis ĩ hyeme:& in ęstate uiridis salsa supius noiata. Assature aũt fasiano℞ & colũba℞ & turturũ nulla alia salsa indigent nisi sale. Caponũ aũt & gallina℞ elixatoriũ cõueniẽs salsa est aq̃ decoctionis co℞ cum aliquãtulo pulueris speicie℞ dulcium:& p̃cipue si in p̃dicta de coctione addat saluia:ysopus:petrosilinum:& hoc in hyeme:& in ęstate sufficit sola aq̃ cum aliquãtulo sicci summitatũ uitis. Sed ꝑ salsa caponũ & gallina℞ pinguiũ pastillãdo℞ nihil penitus est apponẽdum nisi aliquã tulum pulueris specierũ & in fine agresta supradicta in ęstate optimum uinum in hyeme. Pisces uero quãto sunt grossioris carnis & difficilioris digestionis & maioris superfluitatis & humidioris naturę:tãto indigẽt salsis calidioribus & acutioribus:& hoc etiã uerum est in carnibus.

Si forte uis sanus ablue sępe manus.
Lotio post mensam tibi confert munera bina
Mundificat palmas & lumina reddit acuta

¶ In hoc textu ponunt duę com moditates ꝓue nientes ex lotiõe manuũ post cibũ sumptũ. Pria est: quia per hoc palmę manus mundant. Secunda est: quia reddit lumina acuta.i.prodest oculis & hoc maxime per accidẽs:qa manus sunt instru menta mundãdi oculos:quare multũ cõfert eas esse mundas. Et de istis cõmoditatibus dictum est etiam prius ibi. Lumina mane manus.

Panis non calidus nec sit nimis inueteratus
Sed fermentatus oculatus sit bene coctus
Modice salitus frugibus ualidis sit electus
Non comedas crustã colerã:quia gignit adustã
Panis salsatus fermentatus bene coctus
Purus sit sanus:quæ non ita sit tibi uanus

¶ In hoc textu ponunt duo uitã da circa lectionẽ panis. Primũ est caliditas. Nõ.n. debet panis co medi calidus. Pa nis.n.calidus est humanæ naturæ nociuus. Iuxta il lud Aui.ii.ca.c.de pane:dicẽtis. Nõ comedat calidus sicut est. Panis.n. calidus nõ est apud naturã receptabilis & acceptio eius q est de furno & reliquo℞ sibi similiũ est mala. Et rõ est:qa talis panis multũ opilat. Et po stea ite℞ dicit Aui. Panis calidus sitim facit sua caliditate & natat pp suã humiditatẽ uaporosã:& est uelocis:digestiõis & tarde discẽsiõis. Et q̃uis

iste panis calidus nõ conueniat in regimine sanitatis quo ad esum: odor tñ panis calidi multũ cõfert: resuscitat.n. sincopizãtẽ: & possibile est aliquos hoies uiuere ex odore pãis calidi. Secũdũ est ꝙ nõ debemus comedere panẽ diupistũ siue muscidũ: qa talis panis nõ est cõueniens ꝑ nutrimẽto naturę humanę: exsiccat.n. corp⁹ ac humores melãcolicos gñat: & ex isto relinquit̃ ꝙ panis nõ debet esse calidus: nec uetustate indurat⁹: sed priori die coctus: postea ĩ textu ponunt̃ qnqꝫ cõditiões panis electi. Quaꝝ pria est ꝙ pãis debet esse fermẽtat⁹ bñ. Et istud uult Gal.i. alimẽ.c.ii. dicẽs. Optimi ãt panũ ꝑ digestõe sũt q maxie fermẽtati & q assationẽ habuerũt a cõmẽsurato igne in clibano. Et iteꝝ eo.c. dicit: q uero penitus ĩfermẽtatus est: nulli utilis est. Et ẜm Aui.ii.can.c. de pane. Panis hñs paꝝ fermẽti plurimi ẽ nutrimẽti: sed eius nutrimẽtũ opilat nisi illos q sunt plurimi exercitii. Secũda ẽ qđ panis debet eẽ oculat⁹.i. porosus: & p hoc denotat qđ uiscositas eius ẽ ablata. Veꝝ est tñ qđ iste panis ẜm Aui. loco p̃al. uelocis ẽ penetratiõis & minoris nutrimẽti & deterioris: sicut est panis opitus q est plurimi furfuris. Tertia est qđ pãis debet esse bñ coctus: qa panis male coctus male digestiõis est: & stomacho grauedinẽ affert. Et Aui.ii.can.loco p̃al. dicit. Et ille q nõ bñ decoq̃t est plurimi nutrimẽti. sed ẽt nutrimentũ opilat nisi illos q sunt plurimi exercitii. Et panis de patella est huius gñis: eius nãqꝫ ps interior raro decoq̃t bñ. Quarta est qđ panis debet eẽ tpate salitus. Nimiũ.n. dulcis opilat & nimiũ salsus exsiccat: moderate tñ salsus optimũ nutrimẽtũ p̃bet: dũ tñ cetere cõditiões assint. Quinta est: qđ sit factus ex optimis granis uidelicet ex optimo tritico & sana messe collecto. Deĩde subdit tex. quod nos debemus cauere ab esu cruste panis: qa illa generat colerã adustã siue humorẽ melancolicũ: ex quo.n. ipsa adusta & sicca & humor ab ea genitus adustus erit & siccus & ꝓpterea nobiles qa natura colerici sunt deponeñ faciunt supiorẽ crustã panis: ac inferiorẽ: quos imitant̃ p̃lati & delitiosi. Eligat̃ igit̃ mica panis q̃ est melioris maioris & uelocioris nutrimenti q̃ crusta. Veꝝ est tñ ꝙ aliqñ ꝯuenit sanis hñtibus stomachũ humidũ & uolẽtibus demacerari: & in fine comestiõis plus cõpetit. Iuuat.n. cibi descẽsum: & cõfortat orificiũ stomachi. Postea in duobus ultimis uersibus innuit̃: qđ panis bon⁹ debet habere istas qnqꝫ cõditiões.s. ꝙ sit salitus: fermẽtatus: bñ coctus: purus.i. de mundis granis & sanus.i. de granis sana messe collectis. Et istas cõditiones partim ĩnuit Auic. loco preal. dicens Oportet ut sit panis mundus salitus massam hñs cõfectã fermẽtatus coctus bene: & una nocte ꝑmanẽs. Et circa istud est sciendũ ꝙ si quęratur nutritio maior & prior mundificet̃ panis a furfure: & si uelimus uentris subductionem aliqualem dimittamus aliquam partem furfuris: furfur enim parum nutrit: & uentrem subducit & farina econuerso.

In hoc textu cõparat autor carnẽ porcinã carni ouinę dicens ꝙ caro porcĩa sine uino min⁹ sana est oui na:tñ si caro porcina sumat cũ uino ipsa ẽ optimũ nutrimẽtũ & medicinã ꝑbẽs:qa multũ humectat:& hoc intelligendũ est maxime de porcellis assis siue de apris optie ꝑparatis. Et circa istud est sciẽdũ ꝙ carnes porcinę:qbus rustici & cões utunt qñ uidelicet sũt salsę:uel sole:uel fumo exsiccate:nullo mõ saniores sunt carnibus ouinis:cęteris paribus:siue cũ uino:siue sine uino sumant. Sed istud dictũ ueritatẽ habet đ carnibus porcellorũ assatorũ:uel de carnib⁹ aprinis mõ ꝑdicto.

Est caro porcina:sine uino peior ouina.
Si tribus uina:tunc est cibus medicina.

In hoc textu cõparant omasa porcorũ omasis reliquorũ brutorum:& dicit tex. ꝙ omasa porcorũ.i.intestina ꝑualent quo ad esum intestinis aliorũ brutorũ. Cuius rõ põt esse ista:qa pauca ĩtestina comedim⁹:nisi illa q̃ replent sanguĩe uel q̃ aialiũ multũ sunt piguiũ cuiusmodi sunt porci. Nã solus sanguis porci ꝓpter suã cõplexionẽ & similitudinẽ cõplexionis cũ natura humana est sanguis quo omasa siue intestina implent. Et similiter porci facilius impinguantur q̃ aliquod aliorum brutorum:ideo magis sumimus intestina porci q̃ aliorum brurorum.

Ilia porcorũ bona sunt:mala sunt reliquorũ.

Hic ponũt.v. nocumẽta ꝓuenientia ex potatiõe noui uini uel musti. Primum ẽ ꝙ mustũ impedit urinã:& hoc põt intelligi dupliciter. Primo qa mustum grossum ꝓpter suã grossitudinem ex fece admixta opilat ipm epar siue ipos renes sic ꝙ urina de facili nõ põt hr̃e suũ cursum. Secundo impedit urinã quo ad debitũ mõ sicut facit mustũ renẽse aliquod:& q̃dã alia uina subtilia:similiter est qa aliqđ mustũ renẽse cuius feces sunt mordicãtes:& dũ ipm uenit in uesicã ille ptes terrestres nitrose mordicãt uesicã & cogunt urinare sine ordine debito & mõ cõsueto. Secundũ est ꝙ soluit uentrẽ. Et rõ est:qa abstergit uiscera nitrositate siue salsedine suę fecis:& stimulat ea ad expulsionẽ. Primo ꝑꝑ mordicationẽ fecis. Secũdo ꝑꝑ multitudinẽ uẽtositatis q̃ inducit tale uinũ siue mustũ. Tertio lubricãdo cito inferius ꝑ uiã indigestibilitatis & grauaminis stomachi:q̃re stomachus se relaxat. & portas nariũ cõpressas apit. Tertiũ est ꝙ mustũ nocet bonę

Impedit urinam mustũ soluit cito uentrem
Epatis emfraxim:splenis generat lapidemq̃

cõplexioni epatis: qa opilat ip̄m ꝓpter imixtionē plurimā suę fecis: & ꝓducit ad dissenteriā epaticā pp inflationē eius q̄ debilitat epar. Et istud uult Aui. iii. in. c. de regimine aq̄ & uini. Et sic ēt inducit catheciam: siue malā dispositionē coloris & malas īducit ęgritudines epatis. s. diuersas & spēs ydropisis. Quartū est ꝙ mustū nocet spleni & dispositiōi eius: pp eādē cām q̄ dicta est de epate: qa opilat splenē: & sic inducit duritiē eius. Quintū est ꝙ mustū generat lapidē & maxime illū q in renibus est: q rubeus est: de facili frāgibilis cā opilatiōis quā facit & grossitudine suæ substantiæ. Et istud uerū est de musto uinoqꝫ multū dulciū nō hn̄tes feces nitrosas & mordicātes. Mustum enim habens feces uitiosas & mordicantes magis īpedit lapidē: qa multū facit urinare sicut mustū aliqđ renēse facit appere arenulas in urina siue grauelā: qa facit mulū turinare. Multa. n. urina sua lotione abstergit arenulas adherētes q̄ cum ea expellunť.

Potus aquę sumptus fit edenti ualde nociuus
Infrigidat: stomachūqꝫ cibū nitiť fore crudū.

¶ Hic ponuntur duo nocumenta ꝯuenientia ex potu aq̄: & hoc quo ad edētē. Primū est qđ potus aq̄ nocet stomacho edētis. Cuius rō est: qa ip̄m infrigidat & relaxat & maxime deiicit appetitū cibi. Secundū est qđ potus aq̄ cum sumiť cibus īpedit digestionē cū cibū sūptū incrudet. Et istud uult Aui. in. i. c. de regimine eius qđ comediť: dicēs. Neqꝫ post ip̄m. s. cibū multa bibēda est aq̄ q̄ inter ip̄m. s. cibū & corpus stomachi sepatione faciat: & ip̄m natare faciat. Et. c. de regimine aq̄ & uini dicit. Et cū natura indigerēdo nutriēs studeat sacietate aq̄ iam p̄cedēte sufficiēter. i. si p̄cesserit sacietas aq̄ sufficiens ad bonā cibi ꝑmixtionē: aq̄ uehemēter est īpediens supple digestionē inchoatā. Et idē uult Aui. ii. ca. tra. i. c. iiii. dicēs. Est ēt uitandus potus aq̄ in mensa nisi rōne adherentię & tarditatis discensus bucelle. Nō est. n. sumēda aq̄ cū cibo. Et Auer. in cō. ait. Cā qdem huius est qm̄ cū sumiť aq̄ super cibū priusq̄ stomachus calefacerit ip̄m infrigidat & incrudat. Est etiā cā quare supnatet cibus sūptus in stomacho: q̄re etiā nō adhereat: & uniať eidē ꝙ cōterat ip̄m sicut exigiť. Actio nāqꝫ stomachi super sumptū cibū fit cōterēdo & coquēdo simul. Vnde sicut cū infundiť simul & in magna q̄titate aq̄ iu olla ꝓpter qđ tardať cibi decoctio in eadē: sic ēt cōtingit idē ipsi stomacho. Et istud maxīe uerificať de potu multę aq̄. Modica. n. q̄titas aq̄ frigidę sugēdo sumpta pōt concedi an̄ descensum cibi: ut ꝑ eā cōpleať cibi discēsus ad iferiora: & hoc si sitis infestauerit: & bibere coegerit. Nā modica q̄titas aq̄ frigide p̄dicto mō sūpta stomachū alleuiat & colligit. alleuiat qdē a siti. alleuiat ēt coopando ad descēsum cibi. Colligit āt sua frigiditate coadunās ꝑtes stomachi.

Et istud colligit ab Aui. locis p̃ al. Notãdũ q̃ quis in sitis extinctiõe aq̃ sit cõueniẽtior potus q̃ uinũ tamẽ oĩbus cõsideratis uinũ est potus cõueniẽ tior in regimine sanitatis q̃ aqua. nã dato q̃ in sitis repressiõe q̃ est appe titus frigidi & humidi: aqua uniuersaliter melior sit: q̃a frigida & humi da: naturaliter tñ in cibi p̃mixtiõe & eiusdẽ delatiõe siue missiõe ad p̃tes corp̃is extremas uinũ p̃ualet aq̃. nã uinũ rõne suę subtilitatis in substãtia & actione subtilius p̃miscet: & spãliter: q̃a natura magis in eo delectat: iõ citi⁹ attrahit ip̃m: & aliis cibis p̃miscet: & spãliter: q̃a hęc mixtio fit p̃ uiã cuiusdã ebulitiõis: q̃ uinũ magis iuuat rõne uirtualis caliditatis: & aq̃ im pedit rõne frigiditatis. Et sic patet q̃ uinũ p̃ualet aq̃ ĩ ciboꝝ p̃mixtionẽ. Et similiter p̃ualet in eorũdẽ delatõe. nã uinũ est optimus penetrator: q̃ ei debet rõne subtilitatis suę substãtiæ: & rõne caliditatis uirtualis: subti lia. n. & calida multũ sunt penetratiua: & p̃ cõsequẽs uinũ est magis dela tiuũ q̃ aqua: in aqua nihil est uirtualiter calidũ: nec substantię aereitatis: nec igneitatis. unde aq̃ mora trãseundo ĩpedit oẽm cursum. amplius aq̃ ex alio nõ est potus: ita cõueniẽs sicut uinũ: q̃a aqua ĩpedit alimẽtũ nutri re eo q̃d nõ nutrit: q̃re illud utiq̃ minus nutrit. uñ quãto cibus est magis aquaticus tanto est minus nutritiuus. bonũ est igit q̃d uinũ p̃misceat cũ cibo q̃d solũ non ĩpedit nutritionẽ: ĩmo multũ iuuat: q̃a uinũ est maxĩe nutritiuũ: & maxĩe restauratiuũ & uelocissime nutrit: ut prius dictũ est. Notandũ insup̃ q̃d nõ solũ nociuus est potus aq̃ edẽti siue sumẽti cibũ: ĩmmo ĩ pluribus aliis casibus nociuus est. quos narrat Aui. in. i. c. de re gimine aq̃ & uini. Primo. n. ĩcõueniẽs est in hoĩe ieiuno. tũc. n. bibere pe netrat aqua bibita nullo retinaculo ĩpedita usq̃ ad intima mẽbroꝝ prin cipaliũ mortificãs suũ calorẽ ĩnatũ. Et istud est ueꝝ de hoĩe uere ieiuno. Ebrio. n. q̃nq̃ p̃ficit neq̃ ledit ipse si ieiunus bibat aq̃: q̃a ieiunus ebrius nõ est oĩno ieiunus nec est in stomacho uacuus: sed adhuc habet reliq̃as aliquas hesternę crapulę: quaꝝ nitrositas aqua mitigat & stomachus ab his p̃ aq̃ abluit: & repressis uaporibus & fumis p̃parat stomachus ad re ceptionẽ noui nutriẽtis. Secũdo incoueniens est in hoĩe exercitato forti exercitio: & silr statim post coitũ. nã tũc pori corp̃is sunt multũ apti: q̃re penetrat aqua in p̃funda mẽbrorũ mordificans calorẽ innatũ: qui post coitũ etiã debilitatus est. Tertio incoueniens est post balneationẽ maxĩe cum fit hęc balneatio uentre uacuo. tunc. n. uię sunt uehementer apte: quare ledẽs penetrat aque ut dictũ est. De isto potu aq̃ dicit Aui. in. iiii. sum. ii. c. ulti. Ex potu illius in ieiunio: & post balneũ: & post coitũ timet corruptio complexionis & ydropisis. Quarto incoueniens est bibere aq̃ frigidã causa obediendi siti nocturnę mẽdosę: que accidit incrapulatis & ebriis. nam p̃ potũ aque frigidę p̃hibent resolutio & digestio humo ris salsi uel fortis uini: uel alterius acuti faciẽtis sitim: & sic cito post potũ

reuertitꝰ sitis: ita fortis ut ante. Sed si uehemens affuerit sitis nimiũ uexãs & inquietans: nec sufficiat aeris inspirati frigiditas: nec ablutio oris cũ aqua frigida: bibat sitibũdus aquam frigidã cum uasę stricti orifici: siue gracilis rostri: quatenus aqua prolixius detur sup orificium stomachi ut fortius sitim mitiget: & de ea minus sumatur ne digerendorũ digestionem penitus impediat. Quinto generaliter malum est sanis bibere multam aquã frigidã: qa extinguit calorem ĩnatum: & pectus offendit & stomachi appetitum deiicit: & mẽbris oĩbus neruosis obest. Verũ est tamẽ ꝙ aqua tpate frigida aliquãdo p accidens appetitũ excitat: & stomachũ fortem efficit coadunando ipsum & stringendo uillos eius.

Sunt nutritiue multũ: carnes uitulinę.

¶ In hoc passu autor laudat carnes uitulinas dicẽs quod carnes uitulinę multũ sunt nutritiue. Et istud ĩnuit Aui. in. i. c. de regimine eius qd' comeditꝰ. ubi uult qd' cibus sanitatis cõseruatiuus debet esse tales q̃les sunt carnes: qa sunt similis naturę prius apte fieri sanguis; & maxime carnes edorum & uitulorꝫ paruorꝫ lanctantium & agnorum annalium. Et istas carnes uitulinas sũme laudat Gal. iii. alimen. ubi uult qd' carnes uituli lactantis sex ebdomadarum uel octo assate saniores sunt multo nimis: facilis enim digestionis & multum nutritiue sunt. Et de istis carnibus uitulinis etiam prius dictum est.

Sũt bõa gallina|& capo turtur sturna colũba
Quistu|a uel merula phasianus ethigoneta.
Perdix frigellus orix tremulus amarellus

¶ In hoc passu ponuntur carnes eligibiliores pro nutrimentum naturę humanę animaliũ uolatiliũ: & enumerantur. xiiii. Aues quarum carnes bonæ sunt pro nutrimento hominis. Pría auis est gallina: cuius esus siue comestio naturę humanæ conueniens est. Haly. enim. Auenzoar: Auer. & Me. ut dicit Consi. præ cęteris laudant pullorum carnes & maxime que nondum peperit & galli qui nondum calcauit. Sunt enim facilis conuersionis in sanguinem: & superfluitatum paucarum; proprietatem mirabilem habentes in temperando complexionem & humores: cuius brodium optima leprosis est medecina. Et de carne gallinarum dicit Auic. ii. can. c. de gallinis & gallo: quod caro gallinarũ que sunt pulle intellectu augmentum efficit: clarificat uocem & augmentat sperma. Et melior gallina secundũ eum ibi est: que nondum parit oua. Secunda auis est capo siue gallus castratus: cuius carnes ponit Cõsi. differẽtia. lxviii. inter laudibiliores carnes.

Et carnes istas & similiter priores digerit stomach⁹ a ꝓprietate. Tertia auis est turtur q̄ est boni nutrimēti: & bonū generās humorē: cui⁹ carne Aui.ii.can.c.de carne: summe laudat dicēs. Volucris qdē caro melior nō est q̄ alduragi.i.turturus & gallinaꝝ & subtilior eaꝝ & nō sunt cū nutrimēto carniū alcubegi.i.ꝑdicū &c. Quarta auis ꝓm aliquos ē sturn⁹: & ista auis debet comedi in iuuētute: & est auis nota teutonice eynspree. ꝓm alios est starna: quā Ra.iii.Almā.ꝑcęteris uolatilibus laudat dicēs: starne caro oī carne auiū leuior inuenit atq; his q subtili uolunt custodiri regimine cōueniētior. Et pōt p starnā intelligi auis magna uelut anser grisea cinerea: cuius carolaudabilis est maxime cū iuuenis fuerit: & isto mō intelligit Ali.ꝑferēs istā carnē aliis. Vel pōt p starnā intelligi maneries perdicis paruę q̄ Moyses uī intelligere iudeis īqens: similiter starne nō uident ꝓ dn̄o nr̄o: qa uentrē constringunt. Et istā ꝓprietatē alii attribuunt perdicibus: carnes.n.ipsarum uentrē constringunt teste. Ra.iii. Almā. Quinta auis est columba: q̄ est auis nota: cuius caro est colerica. Et de columbis dicit Ra. loco pal. Colūbe uehemētis sunt caliditatis q̄ sanguinē inflāmatū generāt: & cito febricitare faciūt. Et ergo aptius colūbe comedi debēt in pastillis cū uuis acerbis q̄ assari. Per uuas.n.acerbas auferē caliditas q̄ sanguini inducūt. Et electiores colūbe ꝓ esu sunt colūbe iuuenes uolare potētes: qa tales sunt leuioris digestiōis & melioris humoris. Pulli.n.nō uolare potētes caliditatē & humiditatē hn̄t supfluas: q̄re grossos generant humores ut uult Aui.ii.can.c.de columbis. Antiq̄ uero columbe & eaꝝ caro ꝓpter caliditatē nimiā & siccitatē & digestiōis difficultatē sūt euitāde. Et similiter ēt turtures antiq̄. Sexta auis est qstula q̄ ab aliqbus noiaē coturnix: qa qstula ē nomē onomatopeiō.s. fictū a suo sono. Et caro ista ꝓm aliquos est subtilis substātię: bonū gn̄ans humorē & multū cōpetit sanis cōualescētibus. Secundū ysaac tn̄ coturnices cęteris uolatilibus sunt peiores nec nutrimēto: nec digestiōi laudabiles: qa ex comestiōe carnis eaꝝ timeē spasmus & tethanus: put ēt uult Auic.ii.can.c.de eis.subiungens rōne.s.qa in substātia carnium earum est uirtus faciēdi hmōi accidētia narrata & sic n̄ ꝓueniūt illa accidētia ex eo solo: qa coturnices comedunt elleboꝝ. Et hinc est quod gallici comedunt coturnices cum molli & pingui caseo: & īde faciunt pastilla. Pōt tn̄ per corturnicē intelligi alia auis a ꝑdicta perdice maior.eiusdē fere coloris cum rubeis pedibus & rostro saporis delectabilis.dicta coturnis ytalica lingua. Et isto mō Ra.iii.Alman.accipit coturnicē qn̄ ꝑfert carnes eius post carnes starne alioꝝ uolatilium carnibus. Septima auis est merula: q̄ est eiusdē q̄titatis cum sturno: sed est ad nigredinē tendēs: & hn̄s rostrū subrubeū & sīr debet comedi iuuenis. Octaua auis est phasianus .i.gallus siluestris: q̄ ab oibus medicis enumeraē inter aues laudabilis.

carnis.

carnis. Caro. n. talis auis naturę humanę est cõuenietissima, & est cibus principũ & magnatũ. Cõsiliator. n. loco p̃al. dicit. siluestriũ uero laudabiliores sunt phasiani ad sanitatẽ & ad robur. Et fortassis etiã uniuersal'r domestici cũ gallinis ꝓpinquissimi & eiusdẽ fere speciei: sintq; illis siccioris aeris & alimẽti ac exercitii amplioris. Nona auis est ethigoneta: q̃ est auis parua ad modũ ꝑdicis: sed lõgũ rostrũ hñs: cuius caro est optima. Decima est ꝑdix cuius caro ẽm Aui. ii. can. c. de cubegi est de subtilioribus carnibus impinguãs: qa multũ nutrit: cor abstergẽs ydropisi & stomacho cõferens: & augmentũ in coitu faciens: uerꝫ est tamẽ qđ stringit uentrẽ. Et istã carnẽ Gal. iii. ali. c. x. Et octauo de ingenio. c. ii. p̃fert oib⁹ aliis uolatiliũ carnibus. Et dr̃ de ista carne qđ si assidue comedat̃ maxĩe cõfert memorię. Vndecima est frigellus & est auis comedens racemos: uelociter uolans: similis sturno: sed melioris nutrimenti quã sturnus: & multe tales inueniunt̃ ubi sunt uineę: & inebriant̃ ex esu racemoꝝ: & melior est caro earũ circa festũ oium sanctorũ. Duodecima est orix. Et est ẽm aliquos gallina siluestris siue gallina phasiani. Vel ẽm alios ẽ gallina aquatica. i. natans in aqua: & siue sit fęmina phasiani siue gallina aq̃tica: eius caro est boni nutrimẽti. Decimatertia est tremulus & ẽ auis cõiter stans ꝓpe mare minor q̃ gallina: sed est auis fusca alte clamãs: & uelocissime uolat: & qñ ambulat sup terrã cauda eius sp tremit: & iõ dr̃ tremulus: & habet sup caput eius lõgas plumas. Et nõ ẽ parua auis: longã hñs caudam: q̃ a medicis uocat̃ cauda tremula. Vltima auis est amarellus: & etiã est auis similiter existẽs in aqs: similis anete: sed ea minor. Et generaliter loquẽdo inter aues comestibiles plus laudant̃ ille q̃ uolatu uelociores sunt. Et sicut carnes p̃dictarũ auiũ sunt laudabilis nutrimenti: & facilis digestiõis: ita ẽt repiunt̃ carnes aliquarũ auiũ illaudabilis nutrimẽti: difficilis digestiõis: & inequalis cõplexiõis. sicut sunt carnes anseꝝ & pauonũ & malardoꝝ: & uniuersaliter auiũ habentiũ collũ lõgũ & rostrũ lõgũ degentiũ in aqs: & carnes passeꝝ q̃ sunt calidissime: & a ꝑpamẽto longissime: & multũ excitantes coitũ. Circa electionẽ uero carnis uolatiliũ sciendũ est: qđ ẽm diuersas laudabilioris nutrimenti ꝓprietates ac eius qđ nutrit̃ sanitatis uel roboris intentionẽ: carnes laudant̃ uarie. Vnde Gal. respiciens facilẽ alterationẽ & subtilitatẽ in carnibus ꝑdicum p̃fert easdem. Ra. uero cũ ysaac respiciẽs subtilitatẽ starne ac leuitatẽ ipam cęteris p̃tulit. Isaac etiã ẽm diuersas intẽtiões carnes uolatiliũ laudauit diuersas. Aui. uero laudauit carnes turturũ p̃ceteris: uel qa respexit ad ꝓprietatẽ qua roborant & cõfortãt intellectũ: uel qa in terris eius est ipaꝝ tanta bonitas q̃ nõ est in aliis terris: sciendũ est insup qđ carnes uolatiliũ plus conueniunt quã carnes quadrupedũ his q relicto exercitio corp̃ali uocãt cõsiliis studiis & cõtẽplatiõibus: qa digerunt̃ facilius aliis: iuxtam

illud Gal.iii.alimen.Digestibilior est tamen hęc caro uolatilium anima lium & maxime perdicium:& generant sanguinem clarum:mundum: spumosum:mentis exercitiis & eleuationi intellectis aptum.

Si pisces molles sunt:magno corpore tolle
Si pisci duri:parui sunt plus ualituri

¶Hic ponūť.ii. accidētia ex quorum noticia attēdiť electio pisciū. Vnde pisces aut sunt duri aut molles.si molles sūt tūc seniores sunt eligibiliores. Cuius cā est ista qa mollicies puēit ex humiditate q̄ in iuuene pisces īdigesta ē: & i sene plus digesta:& sic in iuuētute tales pisces sunt gñatiui fleumatū: sed senes min⁹:& sic patet ꝙ anguilla senior sanior ē iuuene:fm quosdā. Si uero tales pisces sunt duri:tūc iuuenes sūt saniores.i.digestibiliores: cuiusmodi sunt lucii & parce:duricies.n.inquātū huius resistit digestioni:& istā sniam ponit Aui.ii.can.c.de piscibus dicens.Et eligitur quidē ex piscibus duram carnem habentibus ille qui est minor : & ex habentibus mollem carnem ille qui est maior ad terminum aliquem.

Lucius & parca saxaulis & albica tenca.
Sornus plagicia cum carpagalbio truca.

¶Hic tangūť.x. pisces eligibiles pro nutrimento naturæ humanæ: quoꝝ.Primus est lucius : q ē piscis notus.& dř eē tyrānus pisciū:qa nō solū deuorat pisces alterius speciei:sed ēt eiusdē speciei cū eo:unde uersus. Lucius est piscis rex & tyrānus aquaꝝ.A quo nō differt lucius iste parū.Est ēt piscis dure carnis & natatu uelox.Secūdus ē parca:a parco parcis:ere:dicta p contrariū:qa nulli pisci parcit : imo irata uulnerat alios pisces suis squamis quas habet supra dorsum:nec eam audet euadere lucius:imo ut narrat. Albertus de naturis aīaliū:ē naturalis amicitia parce & lucii. Lucius.n. lesus ab alio difficulter sanať:sed lesus q̄rit parcā q̄ uidēs eū lesum tangit & lenit uulnus lucii:sic lucius sanať:& est parca similiter piscis dure carnis notus:teutonice eynbaers.Terti⁹piscis ē saxaulis uel saxaulus piscis marinus:apud gallicos dictus sola.Alii dicūt qđ est piscis teutonice eyn tunghe:& est piscis multū sanus inter pisces marinos.Quartus est albica:teutonice & uitine:& est piscis marinus:Quintus est tenca q̄ ē dulcis piscis aque notus : pellē hñs lubricā atꝗ uiscosam ad nigredinē tendēs: sed eius caro est dura.unde ab istis tribus piscibus qui sunt lucius parca & tenca:post eorum coctionē auferť pellis.Et diciť iste piscis:teutonice eyntinche.Sextus est sornus: & est piscis minimus marinus albus ad q̄titatē medię partis medii digiti quo ad longitudinē:q comediť cū capite

& spinis: & dr̄ teutonice eyngaernaert. Septimus est plagicia: & ē piscis marinus notus. latus hn̄s in una pte suę pellis maculas rubeas: & pellis est tota alba curuū os hn̄s. teutonice eynblatyscol. Octauus est carpa q̄ est piscis dulcis aq̄ notus, multū tn̄ de se est uiscosus. sed a magnatib9 decoquit̄ in uino, & sic ab eo tollit̄ eius uiscositas. Nonus galbio: & ē piscis marinus notus a quibusdā dictus rogetus: teutonice eynrotbarth: & est piscis dure carnis & sanus. Alii textus hn̄t gouio: & est piscis paruus dulcis aque ad longitudinē unius digiti longi: & est rotūdus & suauissimus: gallice gouion. Vltimus est truta q̄ est in carne similis salmoni: nec tn̄ est salmo & est lōgus & non grossus. Et capit̄ in magnis fluuiis: & permittit se fricare in aqua: & sic capit̄: & ex eo fiunt pastilla cū spēbus: & est piscis ualde p̄ciosus: gallice trutes. Circa electionē uero pisciū sciendū est prio ꝙ pisces respectu carniū: cęteris pibus minoris sunt nutrimēti: & facilis digestiōis: & nutrimētū eoꝝ est pluriū supfluitatū: & fleumaticū & frigidū & humidū: & minus mansiuū: & sunt ad digerendū duri: & longā faciunt morā in stomacho. Et qa in eoꝝ digestiōe laborat stomachus: & interdū corrūpunt̄ in stomacho: & q̄litatē quandā suscipiūt putredinalē: sitim generāt. Et ut sit ad unū dicere: carniū laudabiliū nutrimentū melius est nutrimēto pisciū. Secūdo sciendū est ꝙ pisces marini sunt meliores in regimine sanitatis cęteris paribus: piscibus aq̄ dulcis: eoꝝ. n. nutrimentū est minus supfluū & naturę carniū magis ꝓpinquū. Sed qa cęteris paribus: pisces marini sunt durioris carnis piscibus aq̄ dulcis: ideo sunt difficilioris digestiōis & resolutōis: & pluris nutrimenti & purioris. Verū est tamē ꝙ in ęgris magis cōferunt pisces aq̄ dulcis: ꝑp debilitatē digestiue eoꝝ. Tertio sciendū est ꝙ in piscibus tā marinis quā aq̄ dulcis eligēdi sunt: quoꝝ caro est alba nō uiscosa: sed fragilis: nō multū grossa: sed subtilis: nō grauis odoris: sed suauis: nec cito putrefactiōis: sed sufficientis durationis: nō mali coloris sed boni & quoꝝ habitatio non est in lacubus stagnis: nec in locis sordidis: nec in aquis habētibus malas herbas. Et eligendi sunt non ualde iuuenes: nec ualde magni: & qui sunt ue locis motus & pauce uiscositatis. Et si sint pisces marini eligendi sunt q capti fuerunt in fluminibus multū distantibus a mari: & hoc cęteris conditionibus bonis suppositis. Item suppositis p̄dictis cōditionibus q̄to pisces sunt squamosiores: tanto sunt meliores. Et similiter intelligit̄ de spinis: quia spinę multę & squame seruāt puritatem substantię piscis. Item inter pisces marinos meliores & puriores sunt qui capti & nutriti sunt in mari ꝓfundiori: & magis agitato: ad qd̄ est cursus plurium fluuiorum. Et ergo capti in mari septemtrionali quod magis est agitatum: & magis tempestuosum & uelocioris fluxus & īfluxus meliores sunt captis in mari mortuo uel meridionali. Et similiter ītelligēdū est de piscibus dul

cis aq̄.nā cęteris paribus q̄to aq̄ est ꝓfundior & mobilior tāto piscis ī ea nutritus est melior. Et de his sufficienter eligi pōt q pisces sunt uitupabi les:& q laudabiles sunt.pisces.n.bestiales sicut porcus canis marinus: delphin:morona nō multū cōpetunt in sanitatis regimine. Sunt.n.diffi cilis digestiōis:& grossi humoris:& multę supfluitatis : nec in carnibus ꝑdictoꝝ pisciū apparent cōditiones supius numerate:puta:albedo sub tilitas &c.Et si hos pisces & cōsimiles comedi cōtingat nō statim sunt co quēdi & comedēdi postq̄ capti sunt:sed obseruādi sunt per aliquos dies quousq̄ eoꝝ carnes mollescāt & tremiscāt sine substātię corruptione. Et etiā ꝑdicti pisces meliores sunt semisalsi q̄ recentes aut ꝑfectę salsi. Inter alios aūt pisces marinos cōsideratis cōditionibus supradictis laudabilio res uident rogetus & gornatus siue gornus. Nā eoꝝ caro & substātia est purissima. Et post hoc plagicia & sola. sed horū caro est magis uiscosa & nimis frāgibilis & minus alba & magis grossa & minus subtilis:nec hoꝝ sapor aut odor est ita delectabilis:& forte piscis merlēgendus est lauda bilior post rogetū. Nō est.n.tante grossiciei & uiscositatis sicut plagitia & sola:& eius substātia est satis frāgibilis:sed cōsideratis sapore & odore cū colore & substātię puritate & mollitate deficit in bonitate a rogeto & gornato:& similiter intelligat de allece. Et morua iuuenis satis appro pinguat ꝑdictis in bonitate ꝯsideratis ꝑdictis cōditiōib⁹:est tn̄ grossior & uiscosior ꝑdictis piscibus. salmones aūt & turboti & maquerelli mul tū deficiunt in bonitate. sunt.n.multū grossiores & uiscosiores & ad di gerēdū difficiliores & magis supfluitate pleni. unde cōpetūt nisi exerci tātibus fortibus iuuenibus cum qbusdā salsis eoꝝ uiscositati grossiciei & frigiditati repugnātib⁹. Inter pisces aūt dulcis aq̄ cōsideratis ꝑdictis cō ditōibus:parca & lucius mediocris:primū gradū bonitatis obtinēt sup posito ꝙ sint pingues:deinde uendosia:& deinde lopia:& q̄uis carpa sit squamosior ꝑdictis tn̄ nō habet carnē adeo albā & frāgibilē & subtilē si cut lucius & parca:& sępius repit in stagnis:& uniuersaliter cęteris pari bus meliores sunt pisces dulcis aque q capiunt in aqua petrosa currēte uersus septētrionē ꝓfunda:multe agitatōis:ad quā nō cōfluūt sordicies ciuitatū:in qua ēt nō sunt herbe male. Cācri aūt fluuiales & marini mul ti sunt nutrimēti:& nō facile ī stomacho corrūpunt : uerū sunt difficilis digestiōis. Sciendū est insup qđ pisces recētes corpus humectāt:& lac & sperma multiplicāt & multū cōpetunt colericis:& non sunt comedendi pisces post forte exercitiū uel fortē laborē:qa tunc de facili in stomacho corrumpunt:& caueant ab usu pisciū habētes stomachū debilē uel ma lis humorib⁹ plenū. Amplius sciēdū qđ pisces grossi semisalsi meliores sunt q̄ recētes pisces:& saliti multi tpis nō sunt boni. Itē nō sunt comedē di pisces & carnes simul:nec pisces & lacticinia:nec sūt comedēdi pisces

post alios cibos, Itē pisces laudabiles parꝝ salliti: & in pauca q̄titate sumpti reuocāt appetitū: & ip̄m corroborāt si qs habuerit appetitū ad eos.

Vocibus anguillę prauę sunt si comedanť.
Qui physicam non ignorant hęc testificanť.
Caseus anguilla nimis obsunt si comedantur
Ni tu sępe bibas & rebibendo bibas

¶ Hic autor subdit q͛ anguilla ē piscis insanus maxime nocēs uocibus: & hoc ꝓbat sermone medicorū & naturalem phiam studētiū: & rō est: qa anguilla est piscis limosus: uiscosus: & maxime oppilatiuus: & multū deficit a ꝯditionibus boni piscis prius narratis in pte p̄cedēti. & q͛ dictū est de anguilla ēt intelligendū est de lāpreda: licet lamprede pꝛ laudibiliores sunt anguillis: & minus piculose cū nō sint tante uiscositatis & grossiciei sicut anguillę: ut patet ad sensum. Vn̄ salua reuerētia utētiū isti pisces sunt ualde piculosi q̄uis ori sunt saporosi. Horꝝ. n. pisciū in aq̄ similis & gn̄ationi serpentū in terra: unde multū dubitādū est: q͛ nō sint uenenosi: un̄ eorꝝ capita & cauda in q̄bus uenenū cōsueuit esse: & similiter interior spina: nullo mō sunt edēda. bonū est ēt pp earꝝ uiscositatē q͛ submerganť in uino optimo uiue & dimittanť ibi quousq̧ mortue sint: & deinde p̄parenť cū galentina optimarꝝ spērꝝ ꝑm q͛ coci magnorū dn̄orꝝ facere cōsueuerūt. bonū est tn̄ q͛ ebulianť primo duabus ebulitionibus in uino & aq̄: & illa abiecta decoquanť ad pfectionē: & fiat galentina uel pastillatura: uel assaturata cū salsamēto appropiato: uidelicet cū salsa uiridi cum fortibus spēbus: & uino in hyeme: & cū debilibus speciebus: & agresta: & aceto i ęstate. Cōmodosius tn̄ est manerie hmōi pisciū dimittere. Deinde subdit tex. q͛ caseus & anguilla multū nocent si comedanť: & istud intelligendū est: si in magna q̄titate sumanť: quorū causę dictę sunt de caseo ibi. Persica poma: & de anguilla nunc dicta est causa postea dicit text. quod si ista sumanť cū frequēti potatiōe uini malitia eorꝝ corrigiť. Et istud nō debet intelligi de uino subtili & penetratiuo: nec de uino quod dať uia potus cōductiui qa tale non debet dari sup cibū generatiuū mali humoris quādo comediť: nec ante ip̄m: nec post q̄ fuerit digestus: ut uult Aui. in. i. c. de regimine aque & uini: qa tale uinū magnum nocumentū induceret. penetrare. n. faceret humorē malū: ex hoc cibo genitū usq̧ ad extrema corpis q forte non sufficeret penetrare sine uini auxilio & cōductu: sed ītelligēdū est istud de uino forti nō multū penetratiuo: sępe & i pua q̄titate dato gr͂a pmixtōis ciborꝝ. Tale. n. corrigit malitiā ciborꝝ: ꝯfortat digestionē: & digerit fleumaticos humores & frigidos: q̄re iuuat ad digestionē casei & anguillę: q̄ male digestiōis sunt.

¶ Hic autor tangit duo documenta: quorũ primũ est: q̄d comedens in prandio uel cena debet uicissim comedere & bibere multiplicãdo uices bibitiõis: sed

Inter prandendũ sit sępę parũq; bibendum
Si sumas ouum: molle sit atq; nouum.

p qualibet uice parũ potus sumere: & facere nõ debet queãdmodũ bruta: q̄ totũ cibũ capiunt: & postea bibũt: qa si potus melius cibo pmiscet: & cibus exinde reddit remollitus: & digestionis capacior. Et circa istud sciendũ quod triplex est potus .s. pmixtiuus: delatiuus: & sitis sedatiuus. Istud aũt q̄d dictũ est: intelligendũ est de potu pmixtiõe ciborũ: iste .n. potus debet uicissim recipi cum cibo: & saluo meliori iudicio nõ debet iste pot⁹ differri usq; ad finẽ comestiõis: nec debet expectari sitis. Et iste potus maxie cõpetit: qñ sumunt cibaria actualiter sicca uel uirtualiter: sicut patet in laborãtibus comedẽtibus panẽ siccũ. Sed potus sitis sedatiuus regulariter & in hoĩbus bene dispositis debet differri usq; ad finẽ comestiõis: tũc .n. est uera sitis pp estuationẽ cibi calidi & sicci. Nõ enim multũ rõnabile est q simul urgeat sitis & fames: qa sunt appetitus cõtrariorũ. Et debet iste potus dari ŝm plus & minus ŝm q maior uel minor est sitis. Potus uero delatiuus maxie cõpetit cõpleta prima digestiõe regulariter: & paꝝ ante horã suscipiẽdi aliũ cibũ sequẽtẽ. Et talis potus spetialiter cõpetit: quãdo cibaria primitus sumpta fuerint grossa in substãtia: nec debet expectari sitis ad talẽ potũ suscipiẽdũ. nã talis potus ꝑparat stomachũ ad suscipiendũ cibũ sequẽtẽ: & iuuat trãsitũ cibi ad epar a stomacho: nec debet talis potus eẽ magnę q̄titatis: ut cito possit digeri. Ante .n. eius digestionẽ nõ trãsit ad epar. Et istud ueꝝ est nisi talis potus delatiuus fuerit aq̃: in qua nõ oportet expectare digestionẽ ante penetrationẽ eius ad epar. Regulariter aũt potus cõueniẽs delatiuus: aut ẽt permixtiuus nõ debet esse aq̃: sed uinum uel aliq̄d ꝓportionabile uino, puta ceruisia uel cerasiaꝝ uel pomeriũ uel mellicratũ uel aliq̄d silr̃ q̄bus oĩb⁹ uinũ est melius. Sciendũ secũdo q q̄to cibus est grossior & siccior & frigidior: tãto potus pmixtus & delatiuus debet eẽ maior: & ecõuerso q̄to cibus est calidior subtilior & humidior: tanto potus delatiuus & pmixtiuus debet esse minor: Et quãto cibus est grossior & frigidior & digestiõi inobediẽtior: tãto uinũ pmixtiuũ uel delatiuũ debet esse subtilius & fortius. Et q̄to cibus est subtilior calidior & digestibilior: potus debet esse debilior: uel uinum debilius. Vnde fortius uinum bibendum est tam cũ carnibus bouinis q̄ pullinis: & fortius bibendum est cum piscibus q̄ carnibus regulariter. Secundum documentum est q sumens ouum debet ipsum sumere quando est molle & nouum: cuius causa dicta est supra.

¶Hic ponitur unum notabile documentum de pisis: & est quod pisa aliquo modo laudant: & aliquo modo uituperant. Laudant enim quando comedunt ablatis corticibus. Vitupant uero quando comedunt cum corticibus & pellibus: qa tunc sunt inflatiua.

Pisam laudare decreuimus ac reprobare
Pellibus ablatis est bona pisa satis
Est inflatiua cum pellibus atq; nociua.

Et ergo non est artificiale ea comedere simul cum cortice: qa medullarum & corticum naturę discordant. Alterum .n. laborat ut soluat & exat: alterum obuiat ut constrigat: ut dicit Isaac in dietis ulibus: quare in corpe fit motus agitatiuus inducens torturam & inflationem. Et istud nedum ueritatem habet de pisis: uerum etiam de oibus leguminibus: sicut fabis: faceolis: lentulis & siliquibus. Et spaliter de hntibus multum corticem sicut fabe & cicera nigra. Cortex autem in oibus est peioris nutrimenti quam medulla. Et circa istud est sciendum quod est una maneries pisorum alborum rotundorum hntium corticem exteriorem ualde paucum & subtilem: & ista pisa securius possunt comedi cum cortice quam alia: quamuis melius sit quod depurentur a cortice. Et qa dictum pcedens ueritatem habet de oibus leguminibus. Sciendum est quod legumina recentia minus habent de cortice: & in eis minor diuersitas est inter corticem & medullam: & facilius digerunt. Et ideo dicunt aliqui quod magis competunt corpibus sanis: sed non est ita qa legumina recentia sunt plurimarum supfluitatum & corruptibilioris substantię: quare minus conueniunt corpibus sanis. & Et ideo pro ueritate tenendum est quod legumina sicca depilata a cortice exteriori sunt saniora quam recentia non depilata: sed uiridia sunt saniora siccis non depilatis. Sciendum ulterius quod qa oim leguminum substantia est inflatiua & difficilis digestionis: & eorum nutrimentum malum non competit in regimine sanitatis: sed brodium siue decoctio iporum conueniens est: qa eorum decoctio uentris est subductiua .i. laxatiua: urinae puocatiua: & uenarum deopilatiua: unde satis conuenit tpibus in qbus hoies utunt cibis grossis & opilatiuus: puta tpe ieiuniorum. In isto .n. brodio siue in ista decoctione conuenienter facta non sunt nocumenta quam sunt in substantia: unde in ea non est inflatio: nec difficultas nutritionis & digestionis: nec malitia nutrimenti. Fit autem ista decoctio per istum modum. In sero enim ponunt cicera uel pisa in aqua feruenti: & in eadem longo tpe manibus confricant. Deinde pdicta aqua tota nocte tempetetur: & in eadem sequenti nocte buliant duabus uel tribus bulitionibus: & postea colet & colat a reseruetur: & appropinquante hora refectionis preparetur cum cinamomo & croco: & aliquantulum uinum addatur: & deinde unico feruore bulliat & spumetur in principio refectionis. Et brodium seu purenta cicerum & pisorum rotundorum alborum est melius & conuenientius: & naturę amicabilius: & similiter eorum substantia.

¶ Hic ponunt̃ quędã documenta circa electionẽ lactis. Primũ est ꝙ lac caprinũ est sanũ ethicis .i. cõsumptis & maceratis uel habẽtibns febrẽ ethicam. Et istud uult Aui. ii. cano. ca. de lacte dicens. Lac caprinũ & lac asininũ sunt bona ethice. Et idẽ uult. iiii. trac. in. c. de rememoratiõe medicinaꝝ humectantiũ ethicos. Et rõ etiã est: qa lac caprinũ est tẽpatũ ꝑm Aui. ii. cano. c. de lacte. & etiã multi nutrimẽti: ut uult hic tex.

Lac ethicis sanũ caprinum post camelinum.
Ac nutritiuum plus omnibus est asininum.
Plus nutritiuum uaccinum sic & ouinum
Si febriat caput & doleat non est bene sanum

Et post istud lac ualet camelinũ. Istud. n. subtilẽ est multæ aquositatis & humiditatis: q̃re põt humectare eos: uerũ est tñ ꝙ istud lac pp suã nimiã humiditatẽ paꝝ nutrit: q̃re minus eis cõuenit q̃ caprinũ: istud tñ lac camelaꝝ & maxime nouiter fetaꝝ confert ydropisi ualde & patiẽbus dolorem in epate: & renouat epar ꝑm Aui. ii. can. c. de lacte. Secundũ documentũ est ꝙ lac asininũ plus cęteris lactibus ethicis cõuenit. Et istud uerũ est cõparãdo lac asininũ ad lac alioꝝ brutorũ: qa lac asine declinat ad frigiditatẽ & humiditatẽ: & est subtilius: & citius penetrãs: & tardius coagulabile q̃ lac alioꝝ brutorũ ꝑm Gal. vii. de igenio. c. vii. & istd̃ idẽ uult Auic. i q̃rto loco p̃al. dicẽs. Et nõ est lac post lac mulieris: sicut lac asine: Et prius dicit. Et ꝓprie lac asine eradicat ethicam si fuerit ei eradicatio. Cõparãdo tñ lac asine ad lac mulieris minus cõuenit. Lac. n. mulieris sugẽdo sumptũ cõueniẽtius est oĩbus: ut uult Aui. i. iiii. loco p̃al. Et rõ est: qa lac humanũ siue muliebre subtilius est frigidius & humidius: & naturæ humanæ magis simile: uelocius penetrãs: citius digestũ & magis nutriens. Et debet istud lac dari ethicis q̃tũ possibile est mulieri magis prope lectũ ĩfirmi: & ei ꝑtinus sine mora administrari ne ab aere corrũpat̃. Et circa istud sciendũ est ꝙ non sp cõuenit ethicis lac mulieris aut asine: immo in aliq̃bus casibus lac acetosum siue ebutiratũ est utilius ethicis q̃ lac mulieris aut asine. Quorũ primus est qñ cũ ethica est solutio uẽtris. Secũdus est quãdo est suspitio de coagulatiõe lactis in stomacho uel de ardore uehemẽtis febris: uel qa stomachus de se est colericus: ut lac ĩ colerã cõuertat. Tertius est qñ cũ ethica cõpilat̃ putrida: ꝓcipue qñ in interioribus nõ fuerint multe opilatiões. Nã lac acetosum restringit uẽtrẽ: & nõ faciliter colerizat̃: qa priuatũ est butirositate: ꝑ quã faciliter lac inflãmat̃: nec in putrida febre: qa cito putrescit pp eandẽ cãm. Quartus ẽ si stomachus fuerit sordibus: tũc. n. lac in eo facile corrũpit̃. Quintus si ethicus abominetur lac dulce & integrũ: & nõ acetosum siue ebutiratũ.

Tertium

Tertiū documentū est ꝙ lac uaccinū & ouinū sunt magis nutritiua: quia pinguiora & grossiora sunt aliis: ut dicit Aui. ii. can. ca. de lacte. Et ibidē de lacte uaccino dicit lac oīs aīalis: cuius ꝑgnatio ꝓlixior est ꝑgnatione mulieris ē malū: q̄ ꝑꝑ ꝓportiōabile est illud qd̄ primū est sicut uaccinū. Ra. uero in Alman. c. de lacte dicit. Vaccinum. n. lac omni lacte cuiusq̄ animalis alterius grossius iudicatur: qd̄ etiam omnibus sui corporibus pinguedinem adipisci uolentibus cōuenientius existit. Quartum documentum est ꝙ lac nocet habēti febrem & dolorem capitis. Cuius causa dicta est supra ibi. Persica poma pira.

Lenit & humectat soluit sine febre butirum

¶ Hic autor pōit ꝓprietates butiri. q̄s ipm̄ īducit in corpe humāo.

Pria est ꝙ butirū lenit uētrē siue mollificat atq̄ lubrificat: hāc ꝓprietatē facit sua unctuositate. Secūda ꝓprietas est ꝙ butirū est humectatiuum: q̄a ex melioribus ptibus lactis cōpositū est: & ita sibi cōuenit humectare sicut & ipsi lacti a quo extrahit̄. Tertia est ꝙ soluit uētrē. i. est ꝓuocatiuū secessus: & hoc lac facit: q̄a lubricitatē inducit intestinis. Et istas ꝓprietates eius ēt ponit Auic. ii. can. c. de butiro. Et inducit butirū istas tres ꝓprietates in corpe nō febricitatē. Nociuū tn̄ est corpi febricitāti: q̄a butirū sola unctuositate de facili inflāmat̄: & i febricitāte calorē augmētat. Circa istud sciēdū est qd̄ licet butiꝝ inducat ꝑdictas ꝓprietates rōne tn̄ suę nimię hūiditatis & unctuositatis nō ꝯpetit uia cibi spālr̄ i q̄titate notabili. Primo. n. siquis eo utat̄ in q̄titate notabili abominationem īducit & facit cibum supernatare in orificio stomachi & uentrem plus debito laxat: & uomitum inducit. Nullo ergo modo butirum est comedēdum uia cibi in q̄titate notabili: & specialiter nō comedatur post alios cibos: sed ad cōdimentum cibarioꝝ satis conuenit.

Incidit atq̄ lauat penetrat mundat quoq̄ serū.

¶ Hic ponūtur q̄ttuor ꝓprietates seri. i. aque lactis. Quaꝝ pria

est qd̄ serum est incisiuum siue subtiliatiuū. Secūda est qd̄ est lauatiuum idest abstersiuum. Tertia est ꝙ est penetratiuum: & ista sequitur ex pria. Quarta est quod serum est mundificatiuum idest solutiuum siue purgatiuum. Et tres istarum proprietatum narrat Aui. ii. cano. ca. de lacte dicens: quod aqua eius scilicet lactis est subtiliatiua lauatiua & solutiua: & in ipsa non est mordicatio. Ra. uero in Alman. dicit quod serum colerā rubeā expellit: scabiei quoq̄ atq̄ pustulis: nec nō eis pustulis quæ in facie nascunt̄, hyctericię ēt: atq̄ ei cui fortis uini potus nocuit: auxiliū pręben.

¶ In hoc tex. autor duo facit. Primo ponit. iiii. ꝓprietates casei. Quarũ pria est qđ caseus est frigidus idest frigidę naturę & istud intelligẽdũ ẽ de caseo recẽti: qui est frigidus &

Caseus est frigidus stipãs grossus quoq; durus
Caseus & panis bonus est cibus hic bene sanis
Si non sunt sani: tunc hunc non iungito pani.

humidus: & nõ de ueteri q est calidus & siccus, ut uult Aui. ii. cano. c. de caseo. uel põt intelligi de caseo q fit ex sola coagulatõe lactis absq; alicui⁹ alteri⁹ rei cõmixtiõe. Repit. n. caseus calidę naturę calefaciẽs stomachũ ac linguã mordicãs ex cõmixtiõe reꝝ sibi admixtaꝝ: sicut est aliqs caseus uiridis q si i magna q̃titate sum at multũ calefacit corpus. Secũda ꝓprietas est qđ caseus est stipãs. i. cõstipatiuus siue durũ uẽtrẽ efficiẽs. Et istud maxĩe hẽt ueritatẽ de ueteri & multũ coagulũ hñte. Tertia est qđ caseus est grossus. i. grossi humoris gñatiuus: qđ ueritatẽ hẽt de oĩ caseo: qa oĩs caseus ex grossiori & terrestriori pte lactis fit. Quarta est qđ caseus ẽ durus. i. duriciẽ uẽtris efficiẽs. Et ista põt esse eadẽ cũ secũda. Deinde dicit tex. quod caseus q̃uis solus sumptus sit insanus: ex quo male digestionis est: ut ꝑdictũ est: tñ si in modica q̃titate misceať pani: cũ ipso pane digestibilis fit. alias non: & istud ueritatẽ habet in corpore sano. in ęgro autẽ non. Et de caseo prius dictum est ibi. Nutrit & impinguat.

¶ In hoc passu autor fingit ꝑsonã loquẽtẽ in ꝑsonã casei cõtradicentes usum casei eẽ ĩsanũ. Et dicit loquẽs in ꝑsonã casei. Ignari medici. i. medicinã ignorãtes

Ignari medici me dicunt esse nociuum
Sed tamen ignorant: cur nocumenta feram
Languenti stomacho caseus addit opem.
Si post sumatur terminat ille dapes
Qui physicã nõ ignorãt hęc testificanť

dicũt me caseũ esse nociuũ: supple ulr ignorãt cãm: cur naturę humanę nocere dicor. Et post hoc tangit autor duas utilitates sumptionis casei. Pria utilitas est qđ caseus cõfert ęgrotãti stomacho. Et circa istud est notãdũ qđ oĩs caseus cõfert opẽ oĩ stomacho lãguẽtiũ: sed i certis casibus oĩs caseus nocet. s. stomacho rare texture: & oĩ stomacho debilitato ex longa ęgritudine: sed caseus recẽs & nocuus non multę uiscositatis opẽ cõfert stomacho calido: qa teste Ra. i. Almã. adustionẽ & caliditatẽ eius reprimit: & stomacho ẽt sicco ɔfert pp eius hũiditatẽ. Et talib⁹ stomachis multũ nocet caseus ãtiqu⁹ siue multũ acutus uel multũ coagulũ hñs. Sed stomacho hñti multa fleumata eius pelliculis adherẽtiã multũ

cõfert caseus antiquus uel multũ coaguli habẽs: qa talis sui acuitate fleu ma incidit & abstergit. Sed tali stomacho max me nocet caseus recens & mollis. Et sic patet qđ in aliquo casu caseus sp nocet: & in aliquo non: & qđ aliqñ caseus recens ꝓdest & aliqñ uetus. Secunda utilitas est quod caseus sumptus post cibũ terminat ipm: qa facit cibũ descendere ad illũ locũ in quo uiget digestio. s. ad fundũ stomachi. Et istud totum sciunt: qui ueram sniam medicinę habẽt. Et de caseo acuto dicit Ra. in Almã. Verũtamẽ cũ post comestionẽ parua ex eo gustatur q̃titas os stomachi corroborat: facietatem quoq; nimiam atq; fastidium quę ex dulcibus & unctuosis nutrientibus in ore stomachi proueniunt aufert.

Inter prandendum sit sępe parumq; bibẽdum
Vt minus ęgrotes nõ inter fercula potes

Hic ponit. ii. documẽta. quorũ primũ est qđ prãdẽdo. i. comedẽdo aliqs debet uicissim post sumptũ paꝝ & sępe bibere: ita qđ nõ debet prio totũ cibum sumere: & postea potũ. Et istũ uersũ primũ aliq nõ habẽt: qa reuera idẽ uersus in forma prius expositis est. secũdũ documẽtũ est qđ inter duas comestiõis sicut inter prandiũ & cenã debemus ꝑ posse potũ euitare: & hoc si cibus sumptus in stomacho nondũ fuerit digestus: nisi magna ne cessitas assit: qa talis potus sumptus ĩpedit & interrũpit digestionẽ cibi prio sumpti: cibũ facit indigestũ de stomacho descẽdere: atq; appetitũ deiicit circa cibũ in cena sumẽdũ & corpus grauat: & ad dispositionẽ in q̃ hõ neq; sanus neq; eger est inclinat: siue ad dispõnẽ pręueniẽtẽ febrẽ.

Vt uites penam de potibus incipe cenam

Hic autor innuit qđ cenã debet ĩcipi a potu. Et aliq exponunt metrũ istud. Si tuuis uitare penã. i. ĩfirmitatẽ pri⁹ potes in pĩcipio cene añq̃ comedas: sed ista expositio nõ ualet: qa ſm medicos regularius ẽ a cibo cenã ĩcipe q̃ a potu. Et q̃uis iste liber directus sit anglicis: ipĩ tñ hãc sniam nõ obseruãt: qa regulariter q̃cũq; hora diei potũ sumũt ꝑponunt morsum panis: iõ aliter põt exponi uersus iste accipiẽdo potũ ꝑ cibo liq do & facile digestibili: sicut accepit. Ipoc. potũ. ii. pti. ãpho. ibi facile est repleri potu q̃ cibo ita qđ sensus istius uersus sit qđ melius ẽ cenã ĩcipe a potu. i. cibo liqdo: & facile digestibili. Cuius rõ ẽ: qa si cibus liqdus & facile digestibilis post sumať cũ in nocte supueniẽte fortificeť calor digesti uus cibus liqdus & facile digestibilis lõgo tpe erit digestus ante grossum & difficulter digestibilẽ: & cũ non poterit habere exitũ pp cibũ grossum nõdũ digestũ nimis adureť: uel si exeat grossum secũ rapiet cibũ nondũ

digestum plene. Melius est ergo ut iste cibus liqdus & facile digestibilis prius sumat: ut tempore quo digestus sit exitū habeat nullo repugnāte.

Singula post oua: pocula sume noua
Post pisces nux sit: post carnes caseus assit
Vnica nux ꝓdest: nocet altera: tertia mors est

¶ Hic autor ponit aliqua documenta. Primum est post sumptionē cuiuslibet oui recentis suppe & mollis debemus sumere potū: maxime haustū uini: cuius cā pōt esse: qa ouū recens & molle est optimi nutrimēti & facilis digestiōis: & est de his q̄ in modica q̄titate multū nutriūt: & p̄cipue eius uitellus: ut dictū prius ibi. oua recētia: sic ergo uinū qd̄ ē amicū naturę facit qd̄ ouū auidius ad mēbra trahit & ad eius penetrationē iuuat: & cā alia ēt pōt esse: qa ouum tarde p mery descēdit: potus ergo uel uinū iuuat eius descēsum. Secūdū documētū est post comestionē pisciū debem⁹ sumere nuces loco caseit qa nux sua siccitate īpedit gn̄ationē fleumatis qd̄ gn̄ari solet ex piscib⁹: & hinc est qd̄ in q̄dragesima ultimo dant nuces. Tertiū documentū est qd̄ post comestionē carniū debemus sumere caseū & nō nuces: qa nuces nimiū exsiccarēt & caseus nō: sed facit cibū descēdere ad fūdū stomachi quo uiget digestio: & istud ē ueꝝ de caseo mediocri īter ueterē & nouū. Deinde subdit text. in ultimo uersu qd̄ unica nux. s. nux muscata ꝓdest naturę humanę & ꝓficua est: qa bonū odorē oris efficit: uisum cōfortat: & simil'r epar: splenē & stomachū: & maxime os eius: s̄m Auic. ii. can. c. de nuce muscata: sed altera. s. nux auellana uel cōis nocet. Auellana qdē qm̄ instātiua est & gn̄atiua uētositatū in uentre inferiori: & facit zoda: & tarde digestiōis: & excitat uomitū: ut habet Aui. ii. ca. c. de ea. nux uero cōis: qa ēt facit zoda & difficilis ē digestiōis & mala stomacho: & hoc calido pp eius caliditatē. sed tertia nux. s. nux baliste est mors. i. mortē inferēs: qa p balistā hoīes interficiunt. Vel pōt istud intelligi de nuce mechel q̄ s̄m Aui. ii. cano. est uenenū stupefactiuū: quare mortifera est.

Adde potū piro: nux est medicina ueneno
Fert pira nostra pirus: sine uino sunt pira uirus
Si pira sunt uirus: sit maledicta pirus.
Si coq̄s antidotū pira sunt: sed cruda uenenum
Cruda grauāt stōachū releuat pira cocta graua (tū.
Post pira da potū: post pomū uade fecatū.

¶ In hoc primo uersu autor dat unū documētum dicēs qd̄ nos debem⁹ post esum piroꝝ sumere potū. s. uinū cuius cā suff cienter dicta est prius: quia pira sunt gn̄atiua uētositatis & de ꝓprietate colicā inducētia & sanguinē

aquositate replēria: & ergo cū eis debet potari uinū: & maxime forte & calidū qd est uētositatū carminatiuū & aquositatū cōsumptiuū: q̄s indu cūt pira. Secūdo dicit tex. qd nux est medicina ueneno. i. remediū cōtra uenenū: ut prius dictū est ibi. Alea nux ruta. Deinde in secūdo & tertio uersibus īnuit qd pira sumpta sine uino sunt uenena. i. naturę recētia pp cām dictā in prio uersu. Verū est tñ qd pira nō sunt uirus. i. uenenū simpliciter: qa si sic comestio eoꝝ mortē īduceret: & pirus ea portās eēt maledicta. Deide in q̄rto uersu autor īnuit qd pira cruda sunt uenenū. i. nocumētū inferētia: qa faciūt ebulitiōe humoꝝ: colicā fleumata & scabiē: si tñ ipa coquanť sunt antidotū. i. medicina mō quo dictū est supra cum uino: & maxime ēt post alios cibos sumpta: qa sic iuuāt ad expulsionem fecum. Deinde in qnto uersu dicit qd pira cruda grauant stomachū: qa ipm īpediūt a digestione & inflatiua sunt: sed pira cocta releuant stomachū grauatū: & disponūt ipm ad suā naturalitatē. Et in ultimo uersu subdit duo. Primū ē qd nos debemus post pirū sumere potū pp cām prius dictā. Secundū est quod post esum pomi debemus ire secatum: idest ad secessum: & ſm Aui. ii. can. c. de pomis: poma dulcia & acetosa quando in stomacho inueniunt humorē grossum: quādoq; deponunt ipsum in egestione. Ratio tamen textus potest esse: quia poma multum inflatiua sunt uentositatem generantia: quæ in secessu emittetur.

Cerasa si comendas tibi cōfert grādia dona
Expurgant stomachū: nucleus tibi tollit
Et de carne sua sanguis eritq; bonus

¶ Hic ponitur tria commoda ex esu cerasoꝝ pueniētia. Primū est qd cerasa expurgāt stomachū: & istud ſm quosdā ueꝝ est qñ simul cū eis nuclei teruntť qa simul hñt quandā uim abstersiuā ac mūdificatiuā. Secūdū est quod nucleus cerasoꝝ. i. arillus habet uirtutē frāgēdi lapidē renū uel uesice si succus sumať uel ex eo fiat lac. Tertiū est qd caro cerasoꝝ est gñatiua optimi sanguinis & cōfortās ac impinguās: & istud expimētū cōprobanť: qa uidemus passeres q sunt aues multū comedētes cerasa qd tpe cerasoꝝ hñt epata multum maiora q̄ alio tpe: signū igiť est: qd magnificāt epar & cōfortāt circa illd est notandū qd duplicia sunt cerasa. s. grossa & parua. Grossa aūt adhuc duplicia. s. dulcia & pōtica. Oīa dulcia & parua sunt insana de facili corruptibilia ac in corpibus faciētia uermes: grossa pōtica dicuntur cina: & illa sunt adhuc duplicia: q̄dā sunt rubea & mollis carnis: & talia debēt recētia comedi & in principio mensę: & hñt uim abstersiuā stomachi atq; appetitū incitādi: alia sunt cina nigra & grossa satis durę carnis: & inter cętera maxime pontica: & ista debent comedi in fine prandii siue cenę

cuius causa est: q2 ista sua ponticitate qñ in fine mense sumunť claudunt orificium stomachi: quo clauso digestio melior ac uelocior fit.

Infrigidant laxant multũ ꝓ sunt tibi pruna.

¶ Hic ponitur duę utilitates ꝓuenientes ex esu prunoꝝ. Prima ē ꝙ pruna infrigidãt corpus: & iõ portegalẽses in calida regiõe existentes in decoctiõe suarũ carniũ semꝑ cõmiscẽt pruna: & maxime damascena. Secunda est ꝙ pruna laxãt uentrẽ: & hoc est ꝑꝑ eoꝝ humiditatẽ & uiscositatẽ ꝭm Gal. ii. alimẽ. Et istud est ueꝝ de prunis maturis. In crudis. n. que non sunt matura est stipticitas: & eoꝝ nutrimẽtũ est paucũ. ut dicit. Aui. ii. can. c. de eis. Et ista secũda utilitas licet ẽt multũ cõueniat prunis damascenis sicut est prima: maxima tñ cõuenit prunis armenis. i. deportatis ex terra armenia: qa meliora sunt oĩbus: & uehemẽtius soluẽtia ꝭm Aui. loco p̃al. Et ꝓ maiori declaratiõe istaꝝ utilitatũ: sciendũ est qđ pruna matura sunt usu & nõ ĩmatura: pruna aũt magis naturę ɔueniẽtia sũt illa q̃ sunt figurę ob lõge hñtia carnẽ paucã & durã aliqualẽ siccitatẽ declinãtia & corticẽ exteriorẽ tenuẽ: & debẽt eẽ ĩ sapore nõ uere dulcedis: sed debet esse eoꝝ dulcedo attinẽs alicui acredini: & hmõi sũt pruna damascena: talia. n. pruna infrigidãt ut dictũ est: sunt aũt multę alię maneries prunoꝝ quoꝝ usus nõ est approbãdus: sunt ẽt q̃dã prunela siluestria parua q̃ crescunt in siluis: & nõ sunt laxatiua: sed uẽtris restrictiua: & ex is aq̃ quæ uẽtris restrictionẽ facit: debẽt ãt pruna q̃ sumunť ꝑꝑ uẽtris laxationẽ primo poni in aq̃ frigida: tũc. n. ꝑfectius infrigidãt & humectãt: & colerã q̃ inueniũt lubricãdo soluũt: & sic stomachus melius disponiť ad cibũ recipiẽdũ: & est diligẽter notãdũ qđ pruna humida recẽtia sũt magis alteratiua q̃uis sint peioris nutrimẽti & pluriũ supfluitatũ: sed pruna sicca magis confortant: & melius nutrimẽtũ dant corpi: & sicut dictum est de prunis: sic suo mõ intelligať de cerasis: ueꝝ tñ est qđ cerasorũ humiditas est subtilior: & minus uiscosa: unde minus nutriunt quã pruna.

Persica: cum musto uobis datur ordine iusto
Sumere sic est mos nucibus sociando racemos
Passula non spleni: tussi ualet est bona reni

¶ In hoc passu tria ponũť documenta. Primũ est ꝙ mustũ est bibẽdũ cũ ꝑsicis: uel ꝑsica comedẽda sunt cũ musto. Causa prime ꝑtis est: qa mustũ est calefactiuũ & ebulitionẽ faciẽs in corꝑe nr̃o hãc aũt ebulitionẽ & calefactionẽ ꝓhibent persica sua frigiditate. Causa secũde partis est: qa persica sunt multum frgida & corpus multũ infrigidãtia: ergo sup oĩa debet bibi illud uinũ quod plu-

calefacit. Illud aũt est mustũ qđ scit expletia: & de ordine comedẽdi per fica multis & aliis dictũ est prius ibi. Persica poma pira. Secundũ documentũ est qđ racemi debẽt comedi qñ comedunt nuces & maxie antiq̃ & sicce: recentes. n. nuces sane sunt p se sed antiq̃ sicce nimiũ exsiccãt: & ꝓpter eoꝝ unctuositatẽ de facili inflãmationẽ ĩ corpe inducũt: q̃re cum eis comedi debẽt racemi q resistũt iflámatiõi & exsiccatiõi cũ humectẽt: & de nucibus ample dictũ est ibi. Allea nux ruta. Tetiũ documẽtũ est qđ passula. i. uua passa nocet spleni: qa inducit opilationẽ eius: sed uua passa utilis est renibus: qa ex quo ipsa est urinę ꝓuocatiua: ipsa est lauatiua renum: ex multa. n. aquositate ad renes ducta ipsi renes mũdificant: & de uuis passis siue passulis ẽt dictum est supra ibi. Nutrit & impinguat.

Scrofa tumor glãdẽs ficus cataplasmate cedit
Iunge papauer ei confracta foris tenet ossa.

¶ Hic ponũtur duæ utilitates ꝓuenientes ex emplastratiõe ficuũ. Prima est ꝙ ficus decoctæ in aliquo liquore: uidelicet in aqua: & tunc supposite cum humiditate curant istas tres ęgritudines scilicet scrofulas glãdes & tumores: per scrofulas intelliguntur inflationes sub mento circa collum: & dicit scrofula a scroffa: quod idem ẽ quod sus siue porca: uel qa ista ęgritudo multum accidit porcis ꝓpter gulositatẽ coꝝ: uel qa eius figura ſm plurimũ assimilat porcis. ut uult Aui. in. iiii. tra. ii. c. de scrofulis: p glandẽ uero intelliguntur apostemata quæ cõiter solent accidere sub ascellis: & in inguinibus. & per tumorẽ possunt intelligi inflationes in q̃libet parte corporis. Vnde ꝓ istis apostematibus curãdis: & maxime maturandis debet decoq ficus in aqua: & ipsi aquæ debet cõmisceri modicũ aceti: ut acetũ iuuet penetrationem uirtutis ficus: & decoctione facta debẽt teri in mortario: & deinde misceri cum modica aqua cum qua bulite sunt. Vnde cataplasma proprie est medicina facta ex aliqua re & succo eius: iuxta illud metrum tunc cathaplasma facis cum sucum pomis & herbã. Secunda utilitas est qđ ficus cum papauere cathaplasmate retinent ossa fracta: & debent decoqui insimul cũ aqua absq; appositione aceti: & debẽt simul teri: & addi eis aq̃ decoctiõis eaꝝ: & tũc supponi: & cã istius p̃t esse: qa papauer est stupefactiuũ: & p illud tollit dolor q accidere solet in fractione ossium: & ꝓuocat somnũ: ficus similiter facit moueri humiditate ad exteriora: qbus humiditatibus ad ossa motis: ossa pñt retinere ad nascentiam nunquam tamen uere continuari. Aliqui tamen text. habẽt loco tenet trahit: & tunc sensus est melior. Vnde papauer est triplex. s. albũ nigrũ & rubeũ: rubeũ aũt est siluestre & uenenosum & crescit in bladis & iuuenes solent terere flores & facere incaustum ex ipsis floribus.

¶ Hic ponunt due opatiões ficuũ. Prima est q ex comestiõe ficuũ seqt multitudo pediculoꝝ in corpib⁹ humanis: & istud maxie ueritatem

Pediculos ueneremq facit sed cuilibet obstat.

habet de ficubus siccis: ut dicit Aui. li. can. c. de ficubus. Et cã ꝭm eũ ibi est: pp maliciã & coꝛruptionẽ humoꝛis gñati ex eis: & alia cã ẽt põt eẽ: qa ficus ꝓuocant multũ sudorẽ: ex quo sequit gñatio pediculoꝝ. Secunda opatio ẽ q ficus incitãt appetitũ cocũdi: qa gñant uẽtositatẽ q̃ iuuat ad erectionẽ uirgę: & silr sunt multaꝝ supfluitatũ & sperma augmentãtes.

¶ Hic ponũtur duæ utilitates esculorũ. Primum est q multiplicãt mictũ siue urinãs

Multiplicãt mictũ uẽtrẽ dant escula strictũ
Escula dura bona sed mollia sunt meliora

cuius cã põt esse: qa indurãt feces: & sic aquositas fecũ ẽ cã multitudinis urinę. Vel põt sumi cã similis illi q̃ sumit ex illo amphorismo. Vrina nocturna multum facta: modicũ secessum significat ecõuerso: qui multas habuit cameras nocturnas de mane habet paucã urinã: cuius cã est: qa si multa fiat digestio multũ de humiditate q̃ trãsire deberet ad uesicam simul cũ ea exit: & si urina fiat multa: multũ de humiditatibus q̃ trãsire deberẽt cũ egestiõe: & eã magnificare cũ urina euacuant. Secũda utilitas ẽ q escula cõstipant uentrẽ: & istud accidit pp coꝝ põticitatẽ & stipticitatẽ: ex quo infert textus q escula dura sunt bona: & hoc qa cõstringũt uentrẽ: & ergo ꝓ sunt uẽtri nimiũ laxato: sed mollia escula sunt meliora duris: qa nutriũt & minus uẽtrẽ cõstipãt. Et circa istud est sciẽdũ q̃d escula minus cõpetunt nutrimẽto: quã poma: pira: ꝑsica: ficus: & similia: quod satis ostendit austeritas saporis coꝝ & duricies substãtię coꝝ postq̃ in arbore maturata sũt: & ergo ex his parũ debet comedi: & magis recipi debent uia medicinę quã cibi: & quia uirtus coꝝ est stiptica ualde satis conpetunt in fluxu uentris: & quia escula in arbore non mollescunt mollicię sufficientem ad esum: ideo antequam comedantur remolliãtur: & tunc sunt magis delectabilia gustui & minus stiptica.

¶ Hi ponũt tres proprietates musti: quarũ. Prima est q̃d mustum ꝓuocat urinã cuius causa est: qa in musto sunt ptes terrestres nitrose mordicãtes uesicã cum ad eam ueniunt: & pp̃ter earũ mordicationẽ uesica citius nitit eas expellere: & ipsum mustũ: & ista ꝓprietates intelligenda de mustis

Prouocat urinã mustum cito soluit & inflat.

de mustis hñtibus feces mordicātes sicut musta pluria reneñsia: qa musta hñtia feces grossas ñ mordicātes sed magis opilātes ipediūt urinā sicut prius dictū est ibi ipedit urinā. Secunda est ꝙ mustū cito soluit uel laxat uentrē ꝑpter eandē cām dictā in prima ꝓprietate. Tertia est ꝙ est inflatiuum ꝑpter ebulitionē q̄ facit in corpe ex qua ꝓueniunt uentositates. Et causę istaꝝ duarum ꝓprietatū dictę sunt prius ibi: impedit urinam.

Grossos humores nutrit ceruisia: uires.
Pręstat: & augmētat carnē: generatq; cruorē
Prouocat urinā: uentrem quoq; mollit & inflat
Infrigidat modicum: sed plus desiccat acetum
Infrigidat: macerat: melā. dat sperma minorat
Siccos infestat neruos & impinguia siccat

℄ In hoc textu autor duo facit. Primo pōit octo ꝓprietates ceruisię quaꝝ. Pria est q̄d ceruisia facit in corpe nostro grossos hūores: & istud maxīe hēt ueritatē respectu uini: & diuersificat̄ ceruisia in generādo grossos humores ex pte suorum cōponentiū: nā ceruisia ex grossiori substātia grossiores humores gñat. & ex minus grossa minus grossos. Secūda est ꝙ ceruisia augmētat uires: & istud est intelligēdū de ceruisia ex optimis granis cōposita: q̄ plurime decoctiōis est: cuiusmodi est ceruisia ostiēsis: ista. n. multū nutritiua est: & ergo uires augmētat. Tertia est ꝙ augmētat carnē: & istud ꝓuenit pp multā eius nutritionē: Quarta est q̄d multiplicat sanguinē eadē de cā: & iste tres ultime ꝓprietates hñt ueritatē de ceruisia antiqua multū decocta: & de optimis granis cōposita. Quinta est ꝙ ꝓuocat urinā. Sexta est ꝙ laxat uētrē: & iste duę ꝓprietates maxīe hñt ueritatē de ceruisia clara multū luculēta. i. in q̄ plurimū lupuli īponit̄: cuiusmodi est ceruisia hamburgēsis: q̄ ꝓuocat urinā & laxat ꝑpter lupulū: ipsa tñ nō ualet debilia cerebra habētibus: qa tales de facili inebriant̄ ꝑpter multitudem lupuli. Septima est q̄d inflat uētrē: & istud habet ueritatē de ceruisia modica decoctiōe cocta: cuiusmodi est coyta holandię q̄ maxime inflat & opilat: & ꝑpterea plurimū īpinguat. Octaua est q̄d ceruisia modicū infrigidat: cuiusmodi est ceruisia holādię brabācię hānonię & flandrię: & illa q̄ cōis hō utit̄: & ista ꝓprietas maxime ueritatē hēt respectu uini. Et circa istud est sciendū q̄d ceruisia pōt fieri ex auena & ordeo & ex frumēto. & s̄m ꝙ fit ex alio & alio grano est alterius & alterius cōplexiōis: q̄. n. fit ex ordeo plus attinet frigiditati: qa ordeū ēt frigidū. Quę ē fit ex ordeo & auena minus opilat & minus generat uētositates & minus nutrit: & q̄ fit ex frumēto plus attinet caliditati & magis nutrit: & magis opilat; & q̄to ceruisia est grossior: tāto est deterior: & q̄to subtilior: tāto melior. Et ulterius

est sciendum ꝙ pessima cerulsia est que fit ex rebus inebriantibus: puta ex grano quod nominatur lolium: & qa ista maxime dolorē capitis gñat & neruos ledit: deinde ponit textus qnq; proprietates aceti. Quaꝝ pria est ꝙ acetum exsiccat: dicit. n. Aui. de eo. ii. cano. ꝙ est fortis exsiccationis: & propterea medici ꝑcipiunt tpe pestis uti aceto cū cibo & similiter cum potu: dicit. n. Aui. in. i. c. viii. doc. v. aceto preterea in cibo & potu uti in pestilentia est nocumenti ipsius securatio. Secunda est ꝙ acetū infrigidat proprietate q̄ in eo est. Tertia est ꝙ macerat. i. facit hominē macrū: & ratio est: qa exsiccat. Et istud maxime uerum est de aceto in ieiuno stomacho sumpto. ut uult Aui. in. i. doc. iiii. c. y. de extenuatione crassi. Veꝝ est tamē ꝙ assiduus usus aceti: maxime in ieiuno multa inducit incōmoda: uisum debilitat: pectus offendit: tussim cōmouet: stomachū & epar ledit: neruos & iuncturas uehemēter opprimit: has arteticis doloribus: tremoribus: & paralixibus uexās. Quarta est ꝙ acetū gñat melancoliā eo qđ humores infrigidat & exsiccat. Quinta est ꝙ acetū minorat sperma: ꝑpterea qa exsiccat: infrigidat: & macerat: & istas proprietates aceti ponit Rasis in Almā. dicēs. acetū frigidū est & siccū: & qđ maciem efficit: & uires destruit: sperma quoq; minuit: & coleram corroborat nigrā: rubeā uero colerā & sanguinē debilitat: ciboſq; qbus admiscet̄ subtiliat. Deinde in ultimo uersu autor subdit tria. Primū est ꝙ acetū nocet macris: & rō est: qa acetū exsiccat: & sic addit in macredine. Simile. n. additū suo simili facit ipm̄ furere: & ēt oīs cōplexio lapsa ꝑ cōtrariū medicat̄: & ꝑ simile deteriorat̄. Secundū est ꝙ acetum nocet neruis. ut dicit Auic. ii. cano. ca. de eo. Tertium est qđ acetum macerat: ut dictum est.

Rapa iuuat stomachū: nouit ꝓducere uentū
Prouocat urinā: faciet quoq; dente ruinā
Si male cocta dat̄ hinc torso tūc generatur

¶ In hoc passu ponuntur primo tres utilitates rape temperate cocte: & unum eius nocumētū. Pria utilitas est quod rapa iuuat stomachnm: qa bene digeritur a stomacho: nec ipē ea grauat̄. Secunda est qđ rapa est prouocatiua uēti: quod patet experimento. Tertia est qđ rapa est ꝓuocatiua urinę: ꝑter tñ istas ꝓprietates uult Auer. qđ magnā habet ꝓprietatē ī cōfortādo uisū: nocumētū uero rapaꝝ est qꝺ assiduatio rapaꝝ nocet dētibus. In ultimo āt uersu subdit̄ qđ rapa male cocta tortiōes facit in corpe: qa multiplicat uentositates: iuxta illud uentū sępe rapis si tu uis uiuere rapis. & est sciendū quod caude rapaꝝ fortiter uentrē laxant: pro maiori noticia sciendū est quod rape inter radices magis cōueniūt ad corpis nutritionē: quod satis ostēdit̄ ex amicabilitate sui saporis: hec. n. cōplexio ē omnibus edulis quod

amara & pungitiua minus alimentũ dant corpi & dulcia magis: qa ergo rape radicibus aliis sunt dulciores & minus pungitiue: magis cõpetunt uia eibi: sed generant sanguinẽ grossum & melancolicum si digestiua sit debilis: & bonum ẽ qđ depurentur a prima aqua: & nullo modo debẽt comedi crude & incitant ad coitum: & uias mundificant urinales.

Egeritur tarde cor: digeritur quoq; durę
Similiter stomachus melior sit in extremitates
Reddit lingua bonũ nutrimẽtũ medicinę
Digeritur facile pulmo cito labitur ipse
Est melius cerebrum galinaꝝ reliquoꝝ

¶ In isto passu notãtur quinq;. Primũ est qđ cor aĩaliũ comestum tarde digerit: & rõ est: quia caro cordis ẽ caro melancolica q̃ difficulter digerit: & tarde descendit: & non est caro bona secundum Aui. ii. can. c. de carne: & nõ multum nutrit. ut dicit Rasis in. Alman. Secundum est qđ stomachus similiter est male digestionis & tarde descensionis cuius ratio est: quia stomachus est membrum neruosum cartilaginosum: quare difficile digeritur: & ergo etiã non generat bonum sanguinem: deinde subdit tex. qđ stomachus in eius extremitatibus. s. quo ad eius fundum: & orificiũ melius digerit: cuius rõ est: qa in illis partibus magis carnosus est & magis pinguis. Tertium est qđ lingua est boni nutrimẽti: & hoc quo ad eius radicem, ut uult Aui. ii. can. c. de carne: & rõ est: quia est facilis digestiouis & carnosa: & inter reliquas linguas porcelli: que ablata eius pelle equiparat carni apri: ut sciunt scindentes ante principes. Lingua tñ bouis nõ est multũ sana pp eius nimiã humiditatẽ: leccatores tñ linguis uti uolẽtes añ eaꝝ assationẽ imponũt gariofilos: qbus humiditas linguarũ minuit: & sic aptiores sunt esui. Quartũ est qđ pulmo facile digeritur & facile egerit: & istud est ꝓpter eius raritatẽ & moliciẽ. Verũ est tamẽ qđ eius nutrimentũ nõ est cõueniẽs nature humanę: qa paruũ est: & fleumaticum, ut dicit Aui. ii. cano. c. de eo. Et circa istud est sciendũ qđ pulmo arietis quãuis non sit bonus cibus, est tamẽ bona medicina: qa sanat excoriationẽ calcanei ex calciamẽto: si ponat super ipsam calidus, ut dicit Aui. loco preal. Quintum est qđ cerebrum gallinę inter oĩa cerebra est melius: de quo dicit Aui. ii. can. qđ prohibet fluxum sanguinis narium: debet tamen cũ sale aut cũ spẽbus comedi: quia de se uomitum ꝓuocat. Et circa istud sciendum est qđ de cerebro pulloꝝ dicunt medici qđ augmẽtat memoriã: cerebra uero porcoꝝ naturę non sunt cõuenientia: sed cerebrum ouis leporis uel cuniculi cum sale uel speciebus comedi põt: & de cerebro amplius dictum est ibi. Nutrit & impinguat.

¶ Hic ponit unũ documẽtũ: & est qđ semẽ feniculi: qđ dicit maratrũ: expellit uentositates aut eas dissoluit. Et rõ est: qa ẽ calidũ & siccũ & carminatiuũ.

Semen feniculi fugat & spiracula culi

Et circa istud est sciendũ qđ a cõibus q̃ttuor tangunt utilitates puenĩetes ex esu maratri siue seminis feniculi. Prima est qđ cõfert febribus: Secũda est ꝙ pellit uenenũ. Tertia est ꝙ mũdificat stomachũ. Quarta est qđ acuit uisum. Et de isto solent dari isti uersus cões. Bis duo dãt maratrũ febres fugat atq; uenenũ. Et purgãt stomachi lumẽ quoq; reddit acutũ. Et istas q̃ttuor utilitates tangit ẽt Aui. ii. can. loquẽs de feniculo. Et circa quartã utilitatẽ nota ꝙ Aui. loco pal. de semine feniculi dicit. Democritus existimauit qđ uenenosi uermes pascũt feniculi recẽtis semen ut eoꝝ uisus confortet: ut uipere & serpẽtes fricãt oculos suos cũ egrediunt de cauernis suis post hyemẽ super ipm ut illuminẽt oculi eorũ. Sciendũ ulterius ꝙ feniculus tarde digerit: male nutrit: & paꝝ: & ergo non cõpetit uia sibi: sed magis uia medicinę: nõ igit utendũ est eo in regimine sanitatis: nisi ad correctionẽ malicię quorũdã aliorũ ciboꝝ: sicut interdum cum lactuca comedimus petrosilinũ ad resistendum frigiditati & humiditati lactucę: sic etiam cum cucurbitis põt decoqui feniculus: & similiter cum rapis ad corrigendum malitiam earum.

Emendat uisum stomachum cõfortat anisum
Copia dulcoris anisi sit melioris.

¶ Hic ponũtur duę utilitates anisi: quarũ. Prima ẽ ꝙ anisum cõfortat uisum. Secunda est quod anisum cõfortat stomachũ: cuius causa est: qa anisum mundat stomachũ a fleumatibus: & ipm calefacit: & ppterea ẽt cõfert uisui: qa nihil ẽ qđ uisui magis noceat q̃ ĩmundicia stomachi: qa a stomacho ĩmmũdo eleuant fumi ĩmundi q oculis nocent pturbãdo spũs uisiuos: & ista duo iuuamenta facit anisũ dulce. Et pręter istas utilitates Aui. ii. cano. c. de aniso. plures alias utilitates anisi ponit. Vult. n. ibi. ꝙ anisum est aperitiuũ: dolorũ sedatiuũ: est uentositatũ resolutiuũ: sedatiuũ sitis: cãne ex humiditatib⁹ salsis apitiuũ: & opilationũ epatis & splẽis gñataꝝ ex humiditatib⁹: & si r renũ uesice: & matricis: prouocatiuũ urinæ & mẽstruoꝝ: & mũdat matricẽ a fluxu humiditatũ albaꝝ & ẽ motiuũ coitus.

Si cruor emanat spodium sumptũ cito sanat

¶ Hic ponitur unum iuuamẽtũ spodii: & ẽ quod spodium sumptũ sanat fluxũ sanguinis: cuius causa põt esse: qa spodium

habet uirtutē ꝓpriā cōfortādi epar: & sic fortificato epate qd̄ est fons & origo sanguinis: sanguis ab eo melius retinet: & dicit Aui.ii.cano.c.de spodio: qd̄ spodiū est radices cānaꝝ aduste. Dicit.n.quo ipse adurūtur pp fricationē suaꝝ extremitatū cū uētus eas perflat. Simon tñ ianuensis dicit qd̄ spodiū est res cuius origo nos latet: res tñ adusta uidet & diuisiōes cānaꝝ adustarū: & nedū spodium cōfert in nimio fluxu sanguinis: immo ēt in nimio fluxu uētris & uomitu, ut dicit Ra.i Almā. & cōfert ēt in febribus acutis: ɔfortat cor & tremori eius: & sincopi facte ex effusiōe colere ad stomachū auxiliat, ut uult Aui. loco pāl. Et est sciēdū circa pdicta qd̄ sicut spodiū habet respectū ad epar & ꝓprietatē cōfortandi ipm: ita sunt alique medicinę q̄ habēt similē aspectū & similē proprietatē confortandi aliq̄ alia mēbra spālia: sicut macis cor: muscus cerebrū ligritia pulmonē: capperes splenē: & galāga stomachū: ut patet in his uersibus.

Gaudet epar spodio: mace cor cerebrum quoq; musco.
Pulmo liquiricia: splē. cap. stomachusq; galanga.

Vas cōdimenti prępo̅ni debet edēti
Sal uirus refugat: & non sapidumq; saporat.
Nam sapit esca male quæ datur absq; sale
Vrunt per salsa uisum: spermaq; minorant
Et generat scabiem pruritum siue uigorem

¶ In hoc textu tria fiunt. Primo ponit unū documētum generale qd̄ obserua apud oēs: & est qd̄ uas cōdimēti. i. salis qd̄ cōi nomine salinū dicit dēt preponi in mensa ipi edenti iuxta illud commune metrum. Sal primo poni debet primoq; reponi. Omnis mensa male ponitur absq; sale. Secūdo tangunt duo iuuamēta salis. Primum est quod sal resistit ueneno: cuius duplex pōt esse causa. Vna est: qa sal exsiccatiuū est: & sic sua siccitate exsiccat humiditates ex qbus pt seq corruptio. Alia cā est: qa sal exsiccat & cōprimit humiditates a corpe extrahēdo. Et sic claudit poros: & p cōsequēs ꝓhibet penetrationē ueneni q̄ fieri deberet p poros. Secundū iuuamētū salis est qd̄ sal inducit saporē in cibariis: nā cōiter uidemus ad sensum qd̄ nulla cibaria sapiūt sine cōmixtione salis: ut dicit tertius uersus. Tertio ponunt.iiii.nocumēta salis siue cibarioꝝ ualde salsoꝝ. Primum est qd̄ cibaria ualde salsa urunt uisum.i.depdunt uisum uel nocēt uisui: cuius cā pōt esse duplex. Primus est: qa res nimiū salse inducūt nimiam siccitatē: q̄ est cōtraria oculis: q sunt instrumēta uisus: cū oculi sint de natura aq̄: ut dicit in desensum & sensato. Secunda cā est: qa cibaria multū salsa sunt pruritiua & mordicatiua mō ut supius dictū est a cibariis mordicatiuis i stomacho existētibus eleuant fumi mordicatiui: q sui mordi-

catiõe oculis nocent:ac ipsos multũ rubrificãt. Et ergo uidemus qđ bu- liẽtes sal rubeos cõiter hñt oculos. Secũdũ nocumẽtũ ẽ qđ cibaria mul- tũ salsa minorãt spma: & rõ est: qa cibaria multũ salsa multũ exsiccãt oẽs humiditates corpis q̃re ẽt spma exsiccaẗ & sic minoraẗ. Tertiũ nocumẽ tũ ẽ qđ generãt scabiẽ. Cuius rõ est: qa sal generat humorẽ acutũ mordi catiuũ adustũ q etiã est cã scabiei. Quartũ nocumẽtũ qđ augẽt pruritũ. Et rõ est: qa generãt humorẽ mordicatiuũ & prurituũ: & ista quattuor nocumenta cõmemorat Rasis in Almã. de sale dicens: eorũ p̃terea san- guinẽ q multã ex eo sumpserint quantitatẽ adurit: uisum quoq; debilitat atq; minuit sperma & generat pruritũ & scabiẽ: & preter ista nocumẽta per salsa. i. multũ salsa inducunt serpigines & impetigines: morpheam: leprã: indispositis: & uias urinę excoriant cũ diu cõtinuantur. Moderate tamen salsa fastidium auferunt appetitum excitant atq; acuunt.

Hic feruore uigẽt tres: salsus: amarus: acutus
Alget acetosus sic stipans ponticus atq;.
Vnctus & insipidus dulcis dãt tẽpamentũ.

❡ In hoc textu ponunẗ qualita- tes cuiuslibet sa- poris. Et primo diciẗ qđ isti tres sapores. s. salsus: amarus: & acutus calefaciũt corpus sumẽtis ipsos. Secũdo dr̃ ꝙ isti tres sapores. s. acetosus: stipticus: & põticus infrigidãt. Tertio dr̃ ꝙ isti tres sapores. s. unctuosus: insipidus: & dulcis sunt tpati: nec inducũt in corpe caliditatẽ aut frigiditatẽ: & ꝑ intellectu ãpliori: sciẽdũ est qđ ₰m Aui. ii. cano. trac. i. c. iii. octo sunt ueri sapores q sequunẗ insipidũ: & sunt dulce do: amaritudo: acuitas: salsedo: acetositas: ponticitas: stipticitas: & un- ctuositas: enumerãdo tñ insipiditatẽ ꝑ sapore sicut textus facit hoc: tũc sũt noue sapores: & capiẗ hic sapor ꝑ oĩ eo qđ gustu iudicaẗ: & ĩter istos sapores tres sunt calidi: ut dicit hic tex. s. salsus: amarus: & acutus: & ₰m Aui. lo. p̃al. Acutũ est calidus: deinde amaꝛ: & deinde salsum: qm̃ acutũ est fortius ad resoluẽdũ: incidẽdũ: & abstergẽdũ q̃ amaꝛ: & inde salsum est sicut amarũ: cõfractũ cũ humiditate frigida. Et tres de istis saporibꝰ sunt frigidi. s. acetosus stipãs. i. stipticus & põticus. Põticus tñ cęteris fri gidior: deinde stipticus: & postea acetosus: & pp istud in oĩbus fructibꝰ q dulcescũt: prius est põticitas uehemẽtis infrigidatõis: deinde postq̃ p calorẽ solis digestiuũ aliquo mõ digestũ sunt fructus apparet ĩ eis stipti citas: & deinde declinãt acetositatẽ sicut agresta: & postea dulcescunt: & licet acetosum sit minꝰ frigidũ q̃ stipticũ: tñ pp sui subtilitatẽ & penetra tionẽ: in pluribus est maioris infrigidatiõis. Et ₰m Aui. loco p̃al. Põticũ & stipticũ sunt in sapore ꝓpinq̃: sed stipticũ nõ contrahit linguã nisi quo ad sup̃ficiẽ apparẽtẽ: sed põticũ cõtrahit & exasperat ꝙ appet ĩ lingua. s.

supficiē:& occultū.s.interiora eius:& tres de istis saporibus sunt tpati.i.
nō excedētis caliditatis uel frigiditatis:sicut dulcis:unctuosus:& īsipid⁹
Licet.n.dulce sit calidū:tñ in eo non apparet fortitudo caliditatis:sicut
dicit Ra.in Almā.Et est sciendum ulterius quod unicuiqꝫ sapore pprie
debent opatiōes:ut uult Aui.& Ra.locis pal. Operatiōes.n.dulcis ꝭm
Aui.sunt digestio & lenificatio & multiplicatio nutrimēti:& natura dili
git ipm:& uirtus attractiua attrahit ipm.Et ꝭm Rasi.dulce est gñatiuū
multe colere rubeę & opilationū i epate & splene & flegmonis ꝑcipue si
ꝑdicta mēbra ad hoc fuerint apparata:& uentris fluxus ex ipso sequit &
mollificat stomachū:& cōfert pectori & pulmoni:corpus impinguat &
augmentū spmatis tribuit.Opatiōes uero amari ꝭm Aui.sunt abstersio
& exaspatio.Et ꝭm Ra.amarū calefacit & desiccat fortiter:cito sangui
nē ad adustionē & malitiā pducit:colerā quoqꝫ rubeā & sanguinē augmē
tat.Opatio uero pontici ꝭm Aui.est cōtractio si pōticitas sit debilis: aut
expressio si sit fortis:& ꝭm Rasis pōticū corpus īfrigidat & desiccat car
nis & sanguinis minorationē facit:si multotiens aliqs eo utat:stomachū
quoqꝫ cōfortat & frequenter uentrē cōstringit:& sanguinē gñat melan
colicū.Opationes uero stiptici ꝭm Aui.sunt cōtractio:inspissatio:indu
ratio:& retentio.Et ꝭm Ra.opationes eius sunt sicut pontici:licet debi
liores:qa ipse uidet cōprehēdere stipticū sub pōtico:quia de stiptico ni
hil dicit expresse.Opatiōes uero unctuositatis ꝭm Auic.sunt lenificatio
lubrificatio & coctio.i.digestio parua.Et ꝭm Ra.unctuosum stomachū
mollificat:& uētris facit fluxū:& facietatē anq̄ hō sibi q̄titatē sibi necessa
riā assumat adducit:& calefacit:maxime tñ febricitātes & habētes epar
& stomachum calidū.Corpus etiā humectat & lenit:fleuma uero auget:
& cognitionē ebetē reddit:& auget somnū. Opationes uero acuti sunt
resolutio incisio & putrefactio ꝭm Aui.& ꝭm ablutio Rasis.Acutum ca
lorem auget:& corpus cito īflāmat & sanguinē adurit:& ipsum prius in
coleram rubeam mutat:& postea in nigram. Opationes salsi ꝭm Auic.
sunt abstersio exsiccatio & prohibitio putrefactionis: & ꝭm Rasis dicte
sunt in textus īmediate ꝑcedenti.Opationes uero acetose sunt ꝭm Aui.
infrigidatio & incisio: Et ꝭm Ra. acetosum colerā rubeā & sanguinem
reprimit & uentrem stringit:si stomachus & intestina mūda fuerint. Si
autem fleumatis in eis fuerit multitudo uentris facit fluxum & corpus
infrigidat:uirtutem quoqꝫ digestiuā debilitat & pprie in epate.Neruis
uero & neruosis mēbris nocumentum affert & corpus desiccat:uirtutē
autē appetitiuā excitat.De opationibus uero insipidi dicit Ra.qđ aliqđ
est insipidum qđ magis nutrit.s.qđ equalitati magis uicinū est:aliud est
qđ temperate calefacit:& aliud quod tpate īfrigidat:& si cum ipso fue
rit multa humiditas humectabit:si uero siccum fuerit desiccabit.

¶ Hic ponunt .iiii. iuuamenta uipe. Primū est qđ uipa mundat dentes.

Bis duo uipa facit: mūdat dētes: dat acutū
Visum: q̄ minus est ī plet: minuit q̄ ab ūdat

Cuius cā est: quia pp panē diutius inhęrentē dentibus q̄ uinū solū sine pane: limositas illa dētibus adhęrēs a qua dētes luridi dicūt: a uino meli⁹ cōsumit & abstergit. Secūdū ē q̄ acuit uisū: qa ꝓhibet malos fumos ad cerebꝝ ascēdere q offuscarēt: spūs uisiuos p eoꝝ īmixtionē: & istđ facit ex eo: qa digerit materias malas ī stomacho exñtes. Tertiū est q̄ min⁹ digestū facit digeri: qa facit clausionē orificii stomachi: & ɔfortat digestionē. Quartū ē qđ supflue digestū ad mediū reducit: & totū istud maxie ueritatē hēt de uipa panis cū uino: dūmō pāis prio assat⁹ sit: aut supra prunas exsiccat⁹.

Omnibus assuetam iubeo seruare dietam.
Approbo sic esse: nisi sit mutare necesse.
Est Ipocras testis: qm̄ sequit̄ mala pestis
Fortior est metha medicinę certa dieta.
Quā si nō curas: fatue regis & male curas

¶ Hic ponūtur aliqua documenta: quoꝝ. Primū est qđ oībus bonū est ſuare dietā cōsuetā: & per dietā intelligitur administratio cibi & potus: & rō huius documētī est: qa trāsgressio a cōsuetudine nocet nocumento magno: cōsuetudo. n. est altera natura: sicut igit̄ naturā custodire oportet: sic & cōsuetudinē: & spāliter si cōsuetudo fuerit laudabilis. Et sicut oportet seruare cōsuetā administrationē cibi & potus: ita ēt oportet ſuare cōsuetudinē in aliis rebus non naturalibus ꝓpter eandē rōnē. Vñ si aliqs fuerit consuetus multū laborare: & uelit hāc cōsuetudinē omittere: & in ocio uiuere: uel multo minus laborare: uel aliā spēm laboris assumere: & aliud tp̄s uel aliū modū ꝓculdubio multū ex hoc debilitat. Et sil'r intelligit in cibis & potib⁹ somno & uigiliis & euacuatiōibus & aīę accidētib⁹. In oībus. n. multū obseruāda est ɔsuetudo si sit laudabilis uel paꝝ laudabilis uel īdifferēs in bonitate & malitia respectu huius ad qđ debet fieri ꝑmutatio. Et circa istud sciendū est qđ assueti exercitare uel laborare q̄busdā laboribus cōsuetis: dato q̄ tales sint debiles uel senes minus ledūtur: & fortius laborant q̄ si essent iuuenes inconsueti. Et istud uult Ipo. ii. ampho. dicēs. Assueti assuetos ferre labores: & si fuerint imbecilles aut senes incōsuetis fortibus & iuuenibus facilius ferūt Et rō est: qa isti hñt maiorē inclinationem & cōsuetudinē ad istos labores: nam consuetudo prius habita leuior est: ut dicit in cōmēto ꝑdicti ampho. Et ista est causa quare uidemus

quare uidemus hoĩes debiles: ut senes q ex consuetudin ealiqñ exercent opus mechanicum facere aliqua q̃ facere nõ possent eius fortiores & iuniores: aut minus ab eis leduñ: sicut uidemus molitorẽ debilẽ facilius saccũ eleuare q̃ eo fortiorẽ: & fabꝝ antiquũ minus ledi malleatione q̃ iuuenẽ fortẽ nõ consuetũ. Secũdũ documẽtũ est qđ mala pestis .i. magnũ nocumentũ sequiẽ ex ꝑmutatiõe diete consuete, ut uult Ipo. Nisi fuerit necesse eã ꝑmutare. Est aũt necessariũ eã ꝑmutare. Primo qñ est illaudabilis: sic quod ex ea pueniret ad pessimas ęgritudines: sicut consuetudó comedendi malos cibos in fine ex necessitate pducẽtes ad malas ęgritudines. Talẽ.n. ↄsuetudinẽ & similes necesse est corrigere & ꝑmutare uel totaliter uel saltẽ infra terminos latitudinis eaꝝ: sed hoc debet fieri paulatim: & ꝓm quẽdã ordinẽ: nam oĩs subita mutatio uehemẽter nocet: & specialiter a cõsueto ad incõsuetũ. Secũdo necesse est eã ꝑmutare: ut aliqs minus ledaẽ ex incõsueta si postea ad eã se trãstulerit: si.n. qs ad oẽm dietã se assuescat: minus ab oĩ ledeẽ cũ se ad eã trãstulerit. Et istud etiam intelligẽdũ est in aliis rebus nõ naturalibus. Et istud est qđ dicit Ipo. ii. ampho. Ex multo tpe cõsueta: & si fuerint deteriora: inconsuetis minus molestare cõsueuerunt: oportet igiẽ ad nõ cõsueta transmutate. Et circa istud est sciendũ quod qsq; debet sibi cauere ne unius rei q̃tũcunq; bona sit sibi cõsuetudinẽ faciat q̃ ip̃m seruare sit necessariũ. Verbigratia: si qs uno cibo consueto semper utaẽ: uel aliquo potu: uel totaliter ab eis abstineat: uel dormire uel moueri uel coire totaliter assuescat: ad hoc grauiter astringiẽ: maximũ.n. incurret nocumentũ si interdũ ab eisdẽ oportet abstinere: sic igitur quodlibet corpus se disponere debet ut calorẽ & frigidus pati possit: & ad motiões: & ad qualibet nutiẽtia aptus reddaẽ: & ut somni & uigiliaꝝ horas: mãsiões: & domos lectos: & indumẽta sine lesiõe permutare possit. Quod qdẽ poterit fieri si ↄsuetudo nõ obseruéẽ ad unguẽ: sed interdũ ad incõsueta trãseamus. Oportet igiẽ ad incõsueta aliqñ permutare: & istud uult Rasis. iiii. Almã. c. de cõseruatiõe consuetudinũ. Tertiũ documentũ est ꝙ fortior & potior metha in medicãdo ęgrũ est administrare dietã certã: q̃ si medicus nõ curauerit: & aliam indebitã administrauerit fatue regit ęgrũ & male eũ curat. Et circa istđ est sciẽdũ ꝙ triplex est dieta. s. grossa: q̃ est q̃si dieta sanoꝝ: & tenuissima: q̃ est nihil dare uel q̃si: & media: q̃ absolute tenuis dr̃: & ista diuidiẽ in dietam tenuẽ declinantẽ ad latus grosse: sicut aq̃ carnis oua sorbilia: & pulli parui: & declinantẽ ad tenuissimã: sicut aq̃ ordei: mellicratũ: & uinũ granatoꝝ: & mediam quę certa noiaẽ: ut ptisana nõ colata: & extremitates pulloꝝ: & ista dieta certa ĩ pluribus cõuenit ęgritudĩbus: nõ tñ ĩ oĩbus: nõ. n. cõuenit in ęgritudĩbus longis: qa in talibus oportet uirtutẽ lõgo tpe esse anteq̃ pueniat ad uictoriã: & uirt⁹ cũ dieta certo tpe nõ posset ꝑ

durare sine magna debilitate: oportet ergo ī tali ęgritudine cibū īgrossare: silr nō cōuenit in acutissimis ęgritudinib⁹.s.in illis q̄ terminant in q̄rto die uel añ: qa in talibus ɔuenit dieta tenuissima.ut uult Ipo.i.āpho. ibi ad ultimas ęgritudines ultimę curatiōes ad perfectionē sūt potētes.

Quale qd & qñ: q̄tū quotiēs ubi dando
Ista notare cibo debet medicus dietando

¶ In isto tex.posuīt sex a medico cōsiderāda in admistratiōe diete. Primū ē quale.i. cuius qualitates debet esse cibus: qa in ęgritudine calida debemus ęgrū dietare frigido cibo: & in frigida calido: in humida sicco: in sicca hūido. Verūtamen qa naturalis cōplexio dieta sibi similiter cōseruari debet: ut uult Gal. ī tegni.ibi: calidiora calidioribus īdigēt adiutoriis: frigidiora frigidioribus &c. Secundū est qd.i.cuius substantię debet esse cibus: qa athlete & rustici fortibus exercitiis suppositi debent dietari cibo grosso: qa in eis uis digestiua est fortis: & sic nō debēt uti cibis subtilibus: ut pullis: caponibus: carnibus uitulinis seu edinis: qa iste carnes in eis adurerent: aut nimis cito digererent: q̄re necesse eēt eis sępe comedere: nobiles uero & in ocio uiuētes debēt uti dieta subtilis substātię: qa ī eis uirtus digestiua est debilis: non potēs in grossos cibos: cuiusmodi sunt carnes porcinę salsę & bouinę: pisces sole exsiccati: silr in ęgris: ęgrotātes ęgritudinibus acutis debent uti subtiliori dieta q̄ ęgrotantes ęgritudinibus cronicis.i.lōgis sicut quartanis. Tertiū est qñ.i.quo tēpore dieta debet dari: qa in sanis maxime debet attendi cōsuetudo. Vnde in estate hoīes surgētes & ɔsueti bis solū in die comedere: debēt comedere hora.x.uel modicū ante: & nō expectare mediū diei ꝓpter nimiū diei calorē: silr debēt cenare hora.vi.uel modicū post: in hyeme uero debēt prādere hora.xi.uel.xii.ꝓpter lōgitudinē somni: & deinde cenare hora.yii.uel modicū post: & maxime seruāda est cōsuetudo: in ęgris uero ēt cōsiderādū est tp̄s: qa in febribus: in paroxismo: uel statim ante paroxismū: uel statim post: nō est danda dieta: qa si statī ante paroxismū: uel in paroxismo det: natura diuertit a digestione materię febris: per hoc qđ debet digestiōi cibi eē intēta: & nō debet dari statī post paroxismū: qa uirtus adhuc multū debilitata est ex paroxismo īmediate p̄cedēti: debet igit dari dieta ante paroxismū tāto tēpore ꝙ possit digeri ante aduentū paroxismi: uel dēt dari aliquo tp̄e post paroxismū: & hoc ē uerū nisi timeat magna debilitas uirtutis: tūc.n.dādus est cibus quocūq; tēpore: accidētib⁹.n. uirtutē dissoluētib⁹ cibus illico dādus est.ut uult Gal.ī cō.illius āpho.i. parti.cōtēplari aūt oportet. Quartū est q̄tū.i.q̄titas cibi sumendi: qa ut dictū est prius: q̄titas cibi ęstate comedēdi ꝑ q̄libet uice debet esse pau-

ca: qa calor naturalis tūc debilis est ꝑpter nimias resolutiōes: in hyeme uero cibus una uice sumēdus debet esse multus: qa uirtus digestiua tūc fortis est cū calor naturalis sī unitus ꝑpter frigidus circūstans ut dictū est prius ibi. Tpibus ueris. Quintū est quotiēs. i. quotiēs in die sit cibus dandus: qa in estate debet sæpius dari q̄ in hyeme: autūno uel uere licet modicum ꝑ qualibet uice: ut ēt prius dictū est. similiter uirtute digestiua existente debili sępe & modicum de cibo est dandū: uirtute uero existente forti potest multū dari & paucis uicibus. Sextum est ubi. i. in quo loco: quia cibus non est sumēdus in loco frigido multum: nec multum calido: sed magis in loco temperato.

Ius caulis soluit: cuius substātia stringit
Vtraq̧ quādo datˀ uenter laxare paratur

¶ In hoc textu autor dici tria. Primū est qđ ius caulis. i. aq̄ & maxime primę ebulitionis caulium sī bulianṫ: soluit uentrē: cuius cā est: qa in foliis & ptibus exterioribus caulium est uirtus q̄dā nitrosa abstersiua debiliter inhęrēs: & facile separabilis ꝑ modicā decoctionē siue ebulitionē q̄ sparsa ꝑ aquā ipsam laxatiuam reddit: & hinc ēt est ꝙ prima aqua decoctiōis caulium magis laxat q̄ secūda: qa ista uirtus nitrosa abstersiua ꝑ primā decoctionē plurimū sepaṫ. Secundū ꝙ dicit est: ꝙ substātia caulium: & hoc post decoctionem eorū stringit uentrē: & causa est: qa omnis uirtus q̄ laxaret ꝑ decoctionē ab ea ablata est: & manet substantia terrea sicca q̄ uentrē stringit. Tertiū quod dicit est: ꝙ utraq̧ simul sumpta. s. aqua decoctionis cauliū & substantia eoꝝ laxant uentrē: & rō est: qa uirtus abstersiua & nitrosa in aqua manet. gratia cuius totū laxat. ꝑ maiori notitia sciendū est primo: ꝙ caules generant humorē melancolicū & somnia mala: mali sunt stomacho: parū nutriūt: uisum obtenebrāt: somnū inducunt menstrua: & urinā ꝑuocant. ut ptim Auic. ii. cano. & ptim a Ra. iii. Alman. colligiṫ. Secundo sciēdū ꝙ comextio caulis siue decoctiōis siue seminis eius prohibet & retardat ebrietatē: ut uideṫ innuere Arist. iii. pti. ꝓbleuma. q̄rens: pp qđ caulis soluit crapulā. Et idem uolunt Ra. & Aui. locis preal. Cuius cā potest esse ista ſm aliquos: qa pp comestionē caulis eleuātur fumi ualde grossi ingrossantes fumositates uini: q̄ ingrossate impediuntur penetrare ad cerebrū pp eoꝝ grossitudinē. Philo. uero ꝓbleumate prędicto aliā dat cām istā. s. qa quod trahit humidū uinosum ad se ac a corpore repellit & corpus infrigat: curat crapulā: sed caulis est hmōi: ergo curat crapulam. Quod autem caulis sit huiusmodi probat: quia ꝑ succū caulis q est diureticus trahunṫ humiditates uinose īdigeste a toto corpe: & in uęsicā deferunt: & per substantiam eius frigidam stipticam

& terream in stomacho relictam non potentem penetrare infrigidat totum corpus. Et per consequens curat crapulam hoc modo: quoniã superfluitates subtiles que non poterant deorsum tendere propter calidi tatem uini mouentem eas ad superiora: ut ad cerebrum ferunt repr esse deorsum & uirtute succi trahuntur ad uesicã. Est enim diureticus & mẽstruorum prouocatiuus: ut dictum est.

DE MALVA.

Dixerũt maluã ueteres qa mollati aluũ
Malue radices rase dedere feces.
Vuluã mouerũt & fluxũt sepe dederũt.

¶ Hic ponũtur .iii. proprietates siue effectus malue: quorum. Primus est ꝙ malua mollificat uẽtrẽ: quia est unum de remollitiuis. Sunt enim quattuor remollitiua .s. malua: bismalua: brãca ursina: & mercurialis: ex quibus communiter fit clistere lenitiuũ & mollificatiuum quod ualet ad fecum induratarum ductiõem. Et est duplex malua: quedam enim est habens sanguineos flores & alia habens albos flores. Et in ista est maior proprietas mollificandi q̃ in prima. Secũdus effectus est quod radices malue abrase educunt feces: & hoc est quando ex ipsis fiunt suppositoria sicut solent fieri de radice mercurialis. Tetius effectus malue est quod facit fluxum menstrui in mulieribus: & hoc est propter nimam eius humectationem & lubrificationem: qua uene matricis facilius a sanguine acuto funduntur. Et dicit platearius quod certo experimento menstrua prouocat.

DE MENTA.

Mentitur menta si sit depellere lenta
Ventris lũbricos stomachi uermesq; nociuos

¶ Hic autor ponit unũ documẽtum de menta dicens: quod mẽta non debet denominari hoc nomine menta si non habeat uim statim auferendi uermes uẽtris & stomachi. Menta enim magne & fortis est aromaticitatis & magne amaritudinis: & ideo quemadmodum absinthiũ uermes interficit sic & menta. Et debet dari decoctio eius sicut & absinthii & non subina. Aduertẽdum tamen quia multum calida est & sicca sanguinem adurẽs non competit uia cibi in regimine sanitatis: bene tamẽ conuenit uia medicine: quia stomachum confortat & ipsum calefacit & sedat singultũ & digerit. & prohibet uomitum fleumaticũ & sanguineũ: & ad coitũ incitat ꝑpter inflationẽ q̃ est in ipsa & humiditatẽ ortolanã: & ꝓhibet sputũ sanguis: & confert ad morsum canis rabiosi: & est ꝓpria ad illud: & si frustra ipsius i lacte dimittunẽ nõ caseaẽ: ut colligiẽ ex Aui. ii. ca. c. de mẽta.

¶ In hoc textu autor principaliter tria facit. Prio innuit magnã utilitatẽ saluię querẽs per modũ dubii. cur hõ moriat: ĩ cui⁹ orto crescit saluia. Ad hoc respõdet in secũdo uersu sic: ꝙ nulla est medicia crescens in ortis que ꝓhibeat mortẽ q̃uis in ortis bene crescat medicina

DE SALVIA.

Cur moritur homo: cui saluia crescit in orto
Contra uim mortis non est medicamẽ in ortis
Saluia cõfortat neruos manuumq; tremorem
Tollit: & eius ope febris acuta fugit
Saluia castoreũ lauendula premula ueris
Nastur: athanasia sanant paralitica membra
Saluia saluatrix naturę consiliatrix

ꝓhibẽs putrefactionẽ corporis & humiditatẽ naturalem defendens ne cito dissoluat. Et istud innuit Aui. in. i. c. singulari dicẽs: & ars qdẽ sanitatẽ custodiens nõ est ars q̃ a morte securos nos faciat: neq; corpus ab extrinsecis nocumẽtis muniat: neq; unũquodq; corpus ad ultimã uitę longitudinẽ ꝑducat q̃ est ẜm hoiem absolute: sed de duabus rebus securitatem prebet putrefactionis penitus ꝓhibitiõe & defensiõe humiditatis: ne cito dissoluat. Secũdo ponit tres effectus saluię: quoꝝ. Primus est qđ saluia cõfortat neruos: qa exsiccat humiditates: qbus impediunt & relaxant nerui. Secũdus est ꝙ remouet tremorẽ manuũ: cuius cã est: qa confortat neruos ut dictũ est. Iã omne cõfortãs neruoꝝ tremorẽ remouet: cũ tremor causet ex debilitate neruoꝝ & ꝓpterea senes aliq & uetule specialiter imponũt potui: siue cibo eoꝝ folia saluię. Tertius est ꝙ remouet febrẽ acutã. i. impedit eã ne cõtingat: cuius cã põt eẽ: qa exsiccãdo humores ĩpedit eorũ putrefactionẽ: ad q̃ posset seq febris acuta. Et ꝑ maiori noticia sciendũ est ꝙ saluia est calida: & sicca: & iõ nõ multũ cõpetit per se uia cibi: qa tñ ipsa saluia multũ cõfortat: neruos hoies ĩ sanitate multũ utunt saluia dupliciter. Prio qđẽ cõponẽdo ex ea uinũ saluiatũ quo uino hoĩes in latitudine sanitatis utunt: specialiter in principio mense: & cõpetit hmõi uinũ paraliticis & epilẽticis moderate sumptũ & precedenti purgatiõe antecedẽtis medicinę. Secũdo utunt saluia in salsis: nã excitat appetitũ: & specialr cũ stomachus fuerit repletus malis humoribus crudis & indigestis: & est duplex sauia. s. domestica: & habet lata & folia magna. Alia ẽ q uulgariter nobilis dicit: & habet minora & strictiora folia: & apud medicos dicit lilifagus. Tertio enumerat autor sex res medicinales ualentes in curatiõe palisis: & dicit ꝙ saluia castoreũ lauẽdula premula uelis nasturciũ & athanasia curant & sanat mẽbra palitica. i. palisi tacta siue debilitata. De saluia aũt causa patet ex dictis: qa ut dictum est:

salula cōfortat neruos:q ī palisi debilitati sūt: & ēt qa saluia calida ē:& sic ca cōsumit materiā fleūaticā ībibitā neruis ex q̄ fit palisis. De castore patet:qa castoreū est maxīe cōfortatiuū calefactiuū & exsiccatiuū neruoꝝ: dicit.n. Aui.ii.can.c.de eo qđ subtilius & fortius oī ꝙ calefacit & exsiccat:& postea dicit ꝙ cōfert neruis & calefacit & ꝯfert tremori & spasmo humido & stupori & palisi:& postea adhuc subdit qđ nō est aliqd magis iuuatiuū uentositatū aure q̄ ꝑm cū ex castorio accipit̄ q̄tū est lens una & dissoluit̄ in oleo nardino & distillat̄ in eā:plures alios effect⁹ habet castoreū:quos Aui.narrat lo.ꝓal. Et ē castoreū testiculus cuiusdā aīalis marini:ꝙ dr̄ castor:& oleū đ castore ēt multū ualet ī palisi:sicut castoreū post euacuationē materię:qa tūc illā materiā q̄ residua est cōsumit:& neruos cōfortat:de lauēdula ēt patet:qa sua aromaticitate ꝯfortat neruos & calefactiōe cōsumit materiā palisis de ꝓmula ueris:ēt patet qa sua aromaticitate & calefactione cōfortat neruos:& dr̄ ꝓmula ueris:qa ē de primis aromaticis in uere crescētib⁹:de nasturcio:patet:qa nasturciū est calidū & siccū subtiliatiuū & īcisiuū & resolutiuū:q̄re aufert materiā palisis:& dicit Aui.ii.ca.c. đ eo ꝙ ꝯfert oī mollificatōi neruoꝝ:qa calefacit & educit fleumata:& mūdificat neruos a fleumate:& iō cōsulūt medici ut nasturciū ī q̄dragesima edat̄:ꝓpea qa cibi q̄dragesimales sūt fleumatici:& ē nasturciū herba cōis crescēs in locis frigidissimis.s.ī locis petrosis & aquosis ubi sunt multi fōtes:de athanasia uero q̄ alio noīe dr̄ tanacetū:teutonice tēte uł reynuaē:patet qa ista herba hēt uirtutē purgādi fleūate & sua caliditate exsiccat neruos:& hēt uirtutē purgādi uermes & materiā ex q̄ gn̄ant̄:& iō gallici cōiter ī dieb⁹ paschalib⁹ utunt̄ athanasia frixa cū ouis ad purgādū fleūata ex piscib⁹ ī q̄dragesima gn̄ata ex qb⁹ facile gn̄ant̄ uermes īdispositis:& ī fine tex.autor subdit ꝙ saluia dr̄ q̄si saluatrix naturę:

DE RVTA.

Nobilis est ruta:quia lumina reddit acuta
Auxilio rute uir quippe uidebis acute.
Ruta uiris coitū minuit mulieribus auget
Ruta facit castū:dat lumen:& ingerit astū.
Cocta facit ruta de pulicibus loca tuta.

¶Hic pōit autor q̄ttuor effect⁹ rute. Prius est quod acuit uisum & ꝓprie succ⁹ eius:ut dicit Aui.ii.ca.c. de ea:& pri⁹ dictū est ibi Allea nux ruta. Secunda est ꝙ ruta minuit desideriū coeūdi uiris sed in mulieribus auget:cuius causa pōt esse ista:qa ruta sua caliditate & exsiccatiōe spma in uiris minorat: qđ subtile ē & aereū:sed in mulieribus subtiliat & calefacit:qa ī eis spma est aquosū & frigidū:& ergo eas magis ad coitū incitat ꝑꝑ subtiliationē & caliditatē spermatis ex ruta. Tertius effectus eius est ꝙ ruta facit astu-

ciam.i.facilẽ apprehensionẽ & inuẽtionẽ alicuius medii in cã subtili: qa pp calefactionẽ & exsiccationẽ subtiliat spiritus:& sic ingeniũ clarificat. Quartus effectus est qđ decoctio rute effugat pulices:& hoc si ex ea irro retur domus:qa interficit eas ſm quod cõiter dicunt medici & ſm Aui. in.iiii.trac.iii.c.de effugatiõe pulicũ:quãdo aspgit domus cum infusio ne cologntide saliunt pulices & fugiũt:& similiter ex decoctiõe rubi. Et postea subdit Aui.& dixerunt qdã qñ ponit sanguis hirci in fouea in do mo aggregat pulices apud eum:deide moriunt:& similiter aggregant super lignũ linitũ ex adipe ericii: & fugiunt ex odore caulis & foliorum oleandri.Et ſm aliquos nihil magis deiectiuum est pulicum q̃ res fortis odoris:& ergo ruta ualet/menta:mẽtastrum:lupulus: & super oĩa feces uel urina eq̃.Itẽ dom⁹ irrorata ex decoctiõe semis:rape occidit pulices. Et si fumigent domus ex cornu taurino fugient pulices.Pro captiõe tñ eaꝝ nihil melius est q̃ ĩpositio pauci bõbicis ĩ lecto: qa in illo aggregãt.

DE CEPIS.

De cepis medici non consentire uidentur.
Colericis non esse bonas dicit Galienus
Fleumaticis ṽo multũ docet esse salubres
Pręsertim stomacho pulchrumq; creare colorẽ
Contritis cepis loca denudata capillis
Sępe fricans poteris capitis reparare decorẽ

¶ Hic loquitur autor de cepis: & dicit.y.Primũ est ꝙ medici dissentiunt naturæ ceparũ que aliq̃b⁹ uidet ꝙ cepæ bõę sunt fleumaticis. Aliqui uero quod eis non ualent: sicut for san.Ra.uult:quia dicit eas.iii.Almã.generare humores supfluos in stomacho & fleumaticos.Secundũ est qđ Gal.dicit:Cepas multum obesse colericis:cuius causa est:qa ut dicit Aui.ii.cano.c.de Cepe.Cepe est calidũ in tertio.& ergo nocet calidis:ut sunt colerici. Tertiũ est quod cepe multũ ualent fleumaticis:qa sunt calide incisiue subtiliatiue abstersiue & aperitiue:quare fleumaticos humores & uiscosos in fleumaticis multiplicatos digerunt:incidunt subtiliant & abstergunt.Quartum est quod cepe ualent stomacho:qa mundificant ipm a fleumatibus & ipsum calefaciunt.Et ergo dicit Auic.loco pal.qđ istud quod ex cepe comedit pp suã caliditatẽ confortat stomachum debilẽ:& pp istud etiã decorãt colorem faciei:qa nõ est possibile colorẽ faciei esse uiuidum stomacho existẽte multũ fleumatico aut repleto malis humorib⁹ crudis & fleumaticis. Quintum est quod loca depilata.i.loca pilis priuata:pilos siue crines recuperant si conterant cepe cocte.& ex eis fricent loca depilata. Et istud uerum est quãdo depilatio accidit ppter opilationem poroꝝ & corru

ptionē materię sub cute: qa cepe aperiunt poros: & resoluūt materiam. malā q̄ sub cute est: & bonā ad locū attrahunt. Et ergo fricatio cū cepis ualet ad alopiciā multū. ut uult Aui. ii. can. c. alle. & vii. iiii. c. de cura alopicię. Et pp istud infert tex. ꝙ capitis decor poterit reparari p istā fricatione cū cepis: qa capitis decor pili sunt: ꝑ maiori noticia effectuū ceparū: sciēdū est ꝙ cepe excitāt coitū: appetitū ꝓuocāt: facie rubicāt: cū melle uerrucas eradicant: sitim faciūt: intellectui nocēt: qa humorē malum grossum generāt: saliuā multiplicāt: & succus eaꝝ cōfert aq̄ descēdēti in oculum: & abstergit uisum: sicut colligiť ex Aui. ii. cano. c. alle. Sciendū ulterius ꝙ cepe trite cum melle & aceto conferunt morsui canis rabidi: & ergo quidam superaddunt textui præcedenti istos duos uersus.

Appositas perhibent morsus curare caninos:
Si trite cum melle prius fuerint & aceto.

Et de isto etiam prius dictum est ibi. Allea nux ruta.

DE SINAPIS

Est modicū granū siccū calidūq́ꝫ sinapis
Dat lacrimas purgatq́ꝫ caput: tollitq́ꝫ uenenū

℄ Hic autor duo facit. Prīo ponit cōplexionē ipsius grani sinapis dicēs: qd̄ granum sinapis est modicū granū calidū & siccū: qd̄ ueꝝ est: quia est calidū & siccū usq́ꝫ ad quartū gradū ꝼm Aui. ii. cano. c. de sinapi. Secūdo ponit tres ꝓprietates siue effectus grani sinapis. Primus effectus est ꝙ commouet lachrymas: cuius cā est: qa sua caliditate nimia subtiliat: & dissoluit humiditates cerebri: ex qbus tūc pp eaꝝ fluxū proueniūt lachryme. Secūdus effectus seminis sinapis est ꝙ expurgat caput. i. cerebrū mundificādo & abstergendo humiditates fleumaticas a capite: expurgat etiā caput naribus impositū ꝓuocādo sternutationē sua mordicatiōe: & iō imponiť naribus appopleticoꝝ: p sternutatiōem aūt expelluntur nocumēta cerebri: & similiter semen sinapis sua caliditate subtiliat fleumata: & dissoluit illa q̄ opilant meatus cerebri: ex quoꝝ opilatiōe seqť appoplexia: & sic relinqtur ꝙ semen sinapis est ualde incisiuū fleumatis & consumptiuū & mūdificatiuū. Tertius effectus est ꝙ tollit uenenum: & istud cōcordat cū dicto Aui. loco pal. s. quod fugiunt ex fumo eius uermes uenenosi.

DE VIOLE.

Crapula discutitur capitis dolor atq́ꝫ grauedo
Purpureā dicunt uiolam curare caducos.

℄ Hic ponūtur tres ꝓprietates siue effectus uiolæ: Prius effectus est: ꝙ uiola hēt ꝓprietatē sedādi ebrietatē: cuius cā pōt eē: qa uiola odorē hēt tpatū atq́ꝫ suauē: & talis maxime est cōfortatiuus cerebri: forte. n. cerebrū non patiť cito ebrietatem:

ebrietatẽ:sed debile:& etiã uiola est frigida:quare cerebrũ infrigidat:& sic ineptificat ipm ad recipiendũ fumũ calidũ. Secũdus effectus eius est: q uiola est sedatiua doloris capitis atq grauedinis:& istud ẽ uerũ de dolore capitis ex calida causa. ut uult Aui. ii. can. c. de uiola. & silr Ras. iii. Almã & Me. Et rõ est: quia uiola est frigida: & sic repugnat causę calidę. Tertius est q uiola dr̃ curare caducos: inde est epilẽticos:& dr̃ notãter ĩ tex. dicũt: qa cões auctores non attribuũt istũ effectũ uiolę. & ergo si iste effectus ɔueniat uiolę: cã eius põt esse: qa pp aromaticitatẽ uiolę cerebrũ cõfortat: quo exñte forti a modicis nocumẽtis ñ ledit. & p ɔñs ẽt nõ ĩcurrit epilesiã: q dr̃ pua appoplexia ex opilatiõe neruorũ sẽsatiuorũ ɔstrigẽs.

DE VRTICA

Egris dat somnũ. uomitũ quoq tollit ad usum
Compescit tussim ueterẽ: colicisq medetur
Pellit pulmonis frigus uentrisq tumorem
Omnibus & morbis subueniet articulorum

Hic ponunt̃ septẽ effect⁹ urticę: quorũ Primus est q urtica dat egris somnũ. qa est subtiliatiua & ĩcisiua & abstersiua fleumatis & grossorũ humorũ naturã grauãtiũ & somniũ ĩpediẽtiũ. Secũdus effectus eius est: q tollit uomitũ & usus uomitus:& rõ est. qa uomitus & nausea multũ accidũt ex humore uiscoso: cuius urtica est incisiua. Tertius est q urtica sedat tussim antiq & maxime mel in quo tpata fuerit semina urtice: qa urtica de pectore fleuma expellit uiscosum: sm Ra. iii. Alman. & similiter eius semina cũ maxĩe sint ĩcisiua abstersiua & subtiliatiua:& dicit Aui. ii. ca. c. de urtica. q̃d cũ bibit̃ cũ aq̃ ordei mũdificat pect⁹:& qñ decoquũt̃ folia eius ĩ aqua ordei educit humores grossos q sunt in pectore: sed eius semen est fortius. Quartus est q cõuenit colicis. i. colicã patiẽtib⁹: quia urtica est incisiua subtiliatiua resolutiua & abstersiua humiditatis fleumatice aut uẽtositatis grosse: ex qbus ɔuenit colica plurimum:& est colica ęgritudo dolorosa in itestino dicto colõ: sicut illiaca ęgritudo dolorosa in intestino dicto yliõ. Quitus est q̃d urtica pellit frigus pulmoni:& hoc pp sua caliditatẽ. Sextus est q̃d urtica est sedatiua tumoris uẽtris: qa resolutiua est uẽtositatis: ex qua ut plurimũ fit tumor uẽtris. Septimus est q̃d urtica subuenit doloribus arculorũ. i. iuncturarũ: sicut artetice sciatice & podagre. Et hoc uerũ est qñ ɔueniũt a materia frigida fleũatica grossa: cuius cã est: qa urtica est calefactiua incisiua subtiliatiua materię fleumaticę grossę:& pp istos effectus sm Aui. ii. can. c. de urtica excitat coitum pprie semẽ eius cũ uino:& apit orificiũ matricis:& soluẽdo educit fleuma & humorẽ crudũ sua abstersione:& nõ cũ uirtute solutiua q̃ sit in ipa. Ne tñ aliqs in gutture ex urtica aut eius semine ledat̃: bonũ est q̃d post

eius sumptionem bibatur aliquid de oleo rosaceo: & est urtica calida in principio tertii gradus: & sicca in secundo: sm Aui. loco pal.

DE ISOPO.

Isopus est herba purgans a pectore fleuma
Ad pulmonis opus cum melle coquatur ysopus
Vultibus eximium fertur reparare colorem

¶Hic ponuntur effect⁹ ysopi: quorũ. Primus est qđ ysop⁹ purgat fleuma a pectore: cuius cá est: qa ysopus est herba calida & sicca ĩ tertio: multũ abstersiua dissolutiua & cõsumptiua humiditatis fleumatice & habet respectũ singularẽ super ptes pectoris: & pterea ysopus pprîissime dr purgare fleuma a pectore. Scđs effectus ẽ qđ etiã uidelicet ad purgãdũ pulmonẽ a fleũate: eadẽ de cã. Et pprie si coquatur cũ melle: qa mel etiã absterfiuũ & abstersiõe mellis augmẽtatur abstersio ysopi. Et istud idẽ uult Aui. ii. cano. c. de ysopo. dicẽs q ysopus ofert pectori & pulmoni patiẽtibus adisnia in tussi antiqua: & eius decoctio cum ficubus & melle similiter. Tertius effectus est q facit bonũ colorẽ faciei: & istud ẽt uult Aui. loco pal. dicens qđ eius potus efficit colorẽ bonum. Et pter istos effectus soluendo educit fleuma & uermes. ut uult Auic. ibidem: & sm Platearium uinum decoctionis eius matricem mũdificat a supfluis humoribus & abstergit.

DE CERIFOLIO.

Suppositũ cancris tritum cum melle medetur
Cum uino potum poterit separare dolorem.
Sępe solet uomitũ: uentremq; tenere solutum

¶Hic ponuntur tres effectus cerifolii. Primus est q cerifoliũ tritũ cũ melle & suppositũ cancro curat ipm: & istud idẽ dicit Pla. c. de cerifolio: & est cancer apostema melancolicum corrodẽs partes corporis tam carnosas quã neruosas: & dicitur cancer: qa pcedere uidetur ut cãcri. Secũdus effectus est qđ cerifoliũ bibitũ cũ uino abscindit dolorẽ uentris: cuius causa est: qa uentris inflationem de grossa uentositate ex qua puenit: dolorẽ mitigat: cũ stomachi uentositatẽ: & oĩum uiscerum soluit: & opilationem apit: & ad hoc etiam coadiuuat uinum. Tertius effectus est quod cerifoliũ cedat uomitũ & fluxum uẽtris: cuius causa est: quia cũ cerifoliũ calidũ est in tertio gradu & siccum in secũdo materiam illam digerit & exsiccat: ex qua prouenit uomitus: & istud maxime uerũ est: quãdo uomitus aut solutio uentris pueniũt a materia frigida fleumatica: & preter istos effectus prouocat urinam & menstrua: & soluit dolorem lateris: renum: & uesicę: & precipue datũ cũ mellicrato.

¶ Hic ponunt duo effect⁹ enule cãpane: quorum. Prim⁹ ẽ q̄ enula cãpana cõfortat pcordia.i.orificiũ stõachi: qd ppric pcordiũ dr siue mẽbra spãlia.i.mẽbra ãhelit⁹ q̃ uicina sũt cordi: & spãlr radix ei⁹. Quod

Enula campana reddit pcordia sana
Cũ succo rute si succus sumitur huius
Affirmãt ruptis nil esse salubrius istis.

aũt cõfortet orificiũ stomachi patet: qa cũ radix enule si odorifera ɔfortat mẽbra neruosa: orificiũ ãt stomachi mẽbrũ neruosũ est. Q̃d aũt confortet mẽbra spũalia patet: qa uinũ factũ ex enula q̄ uocat uinũ enulatũ mũdificat pectus & pulmonẽ. ut uult Aui.ii.can.c.de enula. & enula etiã fm ipm ibidẽ deglutita cũ melle adiuuat ad expuẽdũ: & est ex eis q̃ letificãt & cõfortãt cor. Sd̃us effectus est qd̃ succus enule cũ succo rute maxĩe ualet ruptis.i.patiẽbus rupturã siue descẽsũ intestinorum ad bursã testiculorum: & hoc maxĩe qñ ruptura ẽ pp uẽtositatẽ: qa illa dissoluũt succus rute & enule: & pter istos effect⁹ enula bõa ẽ stõacho malis hũorib⁹ repleto: & apit opilatiões epatis & spléis. ut uult Ra.iii. Almã. & ɔfert oĩb⁹ lesiõib⁹ & doloribus frigidis & cõmotiõib⁹ uẽtositatũ & ĩflatõis: fm Aui.lo.pal.

¶ Hic ponunt duo effectus pulegii: quorum. Primus ẽ qd̃ pulegiũ & pricipalr aq̃ eius sũpta cũ uino purgat colerã nigrã.

Cũ uino colerã nigrã potata repellit
Sic dicũt ueterẽ sũptũ curare podagrã

Sc̃dus ẽ qd̃ pulegiũ habet pprietatẽ curãdi podagrã ueterẽ: ex quo habet pprietatẽ liq̃faciendi & dissoluẽdi fleuma: ex quo podagra sepi⁹ gñari solet. Et circa istud ẽ notãdũ q̄ ut dicit Plat. pulegiũ ẽ calidũ & siccũ ĩ tertio gradu: subtilẽ h3 substãtiã: uirtutẽ h3 cõfortatiuã ex aromaticitate: apitiuã ex substãtia & q̃litatẽ: attractiuã ex ignea substãtia uel natura cõsũptiuã ex calore & siccitate: & solũ uinũ decoctõis eius ualet cõtra dolorẽ stomachi: & ĩtestiorum ex frigiditate uel uẽtositate.

Hic ponũt tres effect⁹ nasturcii: quorum. Prius ẽ q̄ nasturciũ hẽt pprietatẽ retinẽdi crines defluẽtes & hoc si caput ungat cũ succo eius: uel si aq̃ ul'

Illius succo crines retinere fluentes.
Allitus asseritur: dentisq3 curare dolorem
Et squamas succ⁹ sanat cũ melle punct⁹

succ⁹ ei⁹ bibat: & hũc effectuũ tãgit Aui.ii.ca.c. de nasturcio dicẽs. retinet capillos capitis cadẽtes bibitũ & linitũ. Sc̃dus ei⁹ effect⁹ est q̄ curat dolorẽ dẽtiũ: & hoc maxĩe ex cã frigida: qa nasturciũ ẽ ĩcisiuũ resolutiuũ & calefactiuũ: ut patuit pri⁹ ibi. Cur morit hõ. Terti⁹ effect⁹ eius q̄ succ⁹ eius habet pprietatẽ curaudi sq̃mas pelli adherẽtes: qñ sumit cũ melle. & ex eo linit loc⁹: & cã ẽ: qa tales squame gñant ex fleũate salso. Nasturciũ aũt

ut p̄dictū est: oē fleuma purgat: & ergo p intus sumptū ꝓhibet causam squamarū: & ab exterius linitū sua abstersiōe eas abstergit: & maxime cū melle: qa hoc etiā abstersiuū est: & sic iuuat abstersionē nasturcii: & p̄ter istos effectus nasturciū exsiccat putredinē uacuitatis uētris: mundificat pulmonē: & confert asmati: & in medicinis asmatis ponit̄ pp illud quod est in ipso de incisiōe & subtiliatiōe: calefacit stomachū & epar: & confert grossiciei splenis: & ꝓprie quando ex eo fit emplastrum cū melle: & facit euomere colerā: & educit eam solutiōe: augmentū efficit in coitu: & soluēdo educit uermes: & prouocat mēstrua, ut uult Aui. ii. can. loco p̄alle.

DE CELIDONIA.

Cecatis pullis hac lumina mater yrundo
Plinius ut scribit: quāuis sint eruta reddit.

¶ Hic ponit̄ unū notabile de celidonia: & ē quod qn̄ pulli yrūdinis excecati fuerint: tūc mater affert celidoniā & cū ea fricat oculos pulli excecati: & sic uisus restituit̄: & p hoc dat īuere autor qđ celidonia maxīe cōfortat uisum: & istud ēt manifeste patet: qa in medicinis ualētibus cōtra debilitatē uisus cōiter ponit̄: & est celidonia herba nota glaucū hn̄s succū: cā aūt q̄re ipsi yrundini data est uirtus cognoscēdi celidoniā plusq̄ aliis auibus pōt esse ista: qa pulli yrūdinis sępius cecitatē patiunt̄ q̄ pulli aliaꝝ auiū: qa feces yrūdinū hn̄t uim exsiccatiuā oculoꝝ: & sępius patiunt̄ a fecibus matrū: & est sciēdū ꝙ s̄m Platea, celidonia est calida & sicca ī tertio gradu. Et ex q̄litatibus suis & substantia habet uirtutē dissoluēdi cōsumēdi & attrahēdi. Et radices eius trite & in uino decocte ualent ad purgandū caput: & uuluam ab humore frigido & humido: si patiēs fumū per eos recipiat: & postea uinum gargarizet.

DE SALICE.

Auribus infusus uermes succus necat eius
Cortex uerucas in aceto cocta resoluit
Pomoꝝ succus flos partus destruit eius

¶ Hic autor tria dicit de salice. Primū est succus salicis auri infusus interficit uermes auris: & istud pōt cōuenire pp stipticitatē & exsiccationē eius. Et est hoc sciēdū qđ s̄m Aui. ii. can. c. de salice: nō est aliud magis utilissimū q̄ succus foliorū eius in cura saniei q̄ currit ex aure. Secundū est qđ cortex salicis. i. extrema ps eius in aceto decocta resoluit uerrucas. Aui. uero lo. p̄al. dicit qđ eius cinis eradicat uerrucas linitus cū aceto. Et istud est pp uehemētē exsiccationē cineris eius: p deletiōe tn̄ uerrucaꝝ non est aliqd magis abscindēs uerrucas quā fricatio portulacę sup uerrucas: & facit hoc portulaca sui ꝓprietate & non quali

tate fm Aui.ii.cano.ca.de portulaca. Tertium est qđ flos salicis & succus pomorum.i.fructuum eius nocent ptui: quia ppter stipticitatem & exsiccationem eorum reddunt partum defficilem.

DE CROCO.

Confortare crocus dicatur letificando.
Membraq3 defecta confortat epar reparando

¶ Hic ponuntur aliqua iuuamēta croci: quorum. Primū est φ crocus cōfortat corpus humanū letificādo. Et circa istud est sciēdū φ crocus tātā pprietatē habet letificādi φ datus ī maiori q̄titate q̄ debeat interficit letificādo siue ridēdo. Vnde di. Aui.ii.cano.c.de croco. Tres aurei de ipso interficiūt letificādo: & est aureū pōdus dragma unius & semis. Secūdū est φ crocus confortat mēbra defecta & principaliter cor. Confortat etiā stomachum pp suam stipticitatē & caliditatē: & eādem cām etiā reparat epar: & maxime pp stipticitatē: q̄ nō pmittit dissolui epar: nimius tñ usus eius inducit nauseā & deiicit appetitū: & istud inuit Aui.lo.pal.dicēs: ipē facit nauseā & deiicit appetitū: ppterea qđ appositus est accetositati q̄ est in stomacho ex qua est appetitus: & pter istos effectus est faciēs somnū & obtenebrās sensus: & cū bibit in uino: inebriat: abstergit uisum & phibet fluxū ad ipsum: facit anhelitum facilem: & cōfortat instrumenta anhelitus: excitat coitum: & puocat urinam: ut uult Aui.lo.pal.

DE PORRO

Reddit fecundas pmansum sępe puellas
Isto stillantē poteris retinere cruorem

¶ Hic ponuntur duo iuuamīta porri. Primum est qđ porrū pmāsum.i.p comestionē ei9: reddit puellas sępe fecundas. Cuius rō pōt esse: qa fm Aui.ii.cano.c.de porro: cōfert coartatiōi matricis: & duriciei q̄ est in ipsa: q̄ pñt eē īpedimenta cōceptōis. Scđm ē φ porrū abscidit fluxū sanguis nariū. idē uult Aui.lo.pal. & plures alii effectus eius dicti sunt prius ibi. Allea nux ruta.

DE PIPERE.

Quod piper est nigrū nō est dissoluere pigrum
Fleumata purgabit digestiuamq3 iuuabit.
Leuco piper stomacho prodest tussiq3 dolori
Vtile perueniet motum febrisq3 rigorem

¶ Hic ponuntur multa iuuamenta piperis: & primo tria piperis nigri: quorum. Primū est qđ piper nigrum nō est pigrum in dissoluendo idest resoluendo ppter fortē eius caliditatē & siccitatē: est.n.calidū & siccum in quarto. Secūdū est qđ purgat fleumata: qa attrahit ex interiori corpe

fleuma:& ipsum cõsumit, Similiter fleuma impectore & stomacho inuiscatũ remouet:ipm calefaclẽdo subtiliãdo & dissoluẽdo, Tertiũ est ꝙ est iuuamẽtũ digestiue, & istud patet p Aui, ii, cano, c, de pipe:dicẽtẽ quod pip est digestiuũ faciẽs appetitũ:& istud maxíe intelligẽdũ est de pipere longo:ꝙ est magis cõueniẽs digestiõi crudoꝝ humorũ quá albũ uel nigrũ, ut testaᷓ Gal, iiii, de regimine sanitatis, c, vii, Secundo ponit quinq3 iuuamẽta leuco pipis, i, piperis albi quoꝝ, Primũ est ꝙ piper albũ cõfortat stomachũ, & istud patet p Gal, loco pal, dicentẽ:ꝙ est cõfortãs stomachũ sup alia duo pipera, & idẽ uult Aui, ii, can, c, de pipere dicẽs:& albũ magis cõueniẽs est stomacho & uehemẽtius cõfortat, Secundũ est quod piper cõfert tussi maxime ex materia frigida fleumatica:qa illã calefacit dissoluit & incidit, & istud uult Aui, loco pal, dicẽs, ꝙ qñ administratur piper in electuariis est cõueniẽs tussi & doloribus pectoris, Tertium est piper albũ cõuenit dolori:& põt istud intelligi de doloribus pectoris sicut ex Aui, allegatũ est uel de dolore uentoso:tali, n, cõuenit eẽ piper qa omne piper uentositate carminatiuũ est uentositatũ:& sic educit uentositates, Aui, uero lo, pal, dicit pip albũ & similiter lõgũ cõuenire in dolore uẽtris pungitiuo si bibaᷓ cũ melle:& foliis lauri recẽtibus, Quartũ est ꝙ utiliter põt preuenire morũ febris, i, accessionẽ siue paroxismũ febris & hoc febris frigide:qa ĩ tali pip aliquo mõ materiã calefacit & digerit, Quintũ est piper album ualet in rigore febriũ:cuius causa est: qa piper sua caliditate cõfortat neruos & materiã sparsam super eos consumit, & Auic, dicit qđ fricando fit inunctio ex ipso cum unguento & confert rigori:& ista iuuamẽta qnq3 etiã pñt cõuenire aliis generibus pipeꝝ:ut ex Aui, loco pal, patet, & pter istos effectus piper calefacit neruos:& lacertos adeo qđ ĩ hoc nõ est aliud ei par: mũdificat pulmonẽ: puocat urinã paucum de ipso:sed multũ de ipso soluit uentrẽ, ut colligiᷓ ex Aui, loco pall, Et circa istud sciendũ est qđ triplex est piper, s, pip album:qđ diciᷓ leucopip: pip longũ qđ diciᷓ macro, & piper nigrum ꝙ dr̃ melanopip, albũ dr̃ ꝙ est uiride multũ humidũ:& qñ illud est desiccatũ aliquantulũ: ita ꝙ appet qdã discõtinuatio inter eius ptes:nõ tñ sit pfecte maturatũ: diciᷓ pip longũ:sed quãdo est pfecte maturatũ: tunc diciᷓ pip nigrum.

Et mox post escã dormire nimisq3 moueri.
Ista grauare solent auditus ebrietasq3.

¶ Hic tangũtur tria grauedinem auditus ĩducẽtia, Primũ est immediatus sõnus post cibũ sumptum & hoc usq3 ad repletionẽ:cuius causa potest esse ista:quia somnus imediate post cibũ sumptũ facit indigestionẽ ciborũ: cibi autẽ indigesti grossos ac indigestos sumos pcreant:qa sua grossiciei meatus

auditus opilant:& etiā spiritus auditionis ingrossant & pturbant. Secūdū est nimius cōmotus post cibū sumptū: qa talis etiā impedit digestionem & clausionem debitam orificii stomachi. Aliqui tamen textus loco nimis habent minus: & tunc sensus est qđ nullus motus post cibum sumptum etiam grauat auditū: Cuius ratio est: quia tūc orificium stomachi non ita facile clauditur: sicut per paucā deambulationē: qua cibi descendunt ad fundum stomachi: iam stomacho nō existente clauso fumi multi ascendunt ad caput grauantes auditum. Tertium est ebrietas: quia ex ebrietate procreantur fumi multi: & uapores qui ascendunt ad caput: & ad organum auditus: spiritum eius perturbantes & auditum grauātes: & non solum ebrietas inducit: nocumētū auditui: sed etiam uisui: & omnibus sensibus ,ppter eādē causam: ut etiam prius dictum est Auic. uero .iiii. in. c. ii. de cōseruatione sanitatis auris etiam dat tria nocentia auribus: & dicit. & ex eis quidem quæ nocent auri & reliquis sensibus sunt fastidium & repletio & proprie somnus super repletionem. Et est sciendū qđ aliqui textus adhuc habent istū uersum continentē adhuc alia inducentia grauedinem auditus: & est iste: Balnea sol uomitus affert repletio clamor: quia ista inducunt etiam grauedinem auditus: maxime tamen tīnitum: quia dicit Aui. iiii. in. c. de cura tīnitus oportet ut oēs iste uitēt solem & balneum laboriosum & uomitum & clamorem & repletionē.

Metus: longa fames: uomitus: pcusio: casus
Ebrietas: frigus tinnitum causat in aure.

¶ Hic tangit septem inducentia tinnitum in aure .i. sonū quem hō uf audir exteri⁹.

Quorum primū est metus: & ſm alios motus: causa est de metu: q in metu spiritus & humores mouent ad interiora .s. uersus cor subito: ex quo motu facile motus generat uentositas: quę penetrādo ad organū auditus tīnitum causat. De motu etiā patet: q ex motu corporali etiā cōmouent humores & spūs ex qua cōmotiōe ēt generat uētositas facile q̄ ueniens ad aures tīnitū causat: qa tīnitus causat pp aliquā cōmotionē uaporis aut uētositatis circa organū auditus cōmouentiū aerē cōnaturalem in organo auditus existentē. Secundū est longa fames: & tōne subiungit Auic. iiii. in. c. ix. dicēs & illud est pp agitationē cadentē in humoribus sparsis in corpe gescētibus in ipso: & cū nō inuenit natura cibū aliquē cōuertit ad eos: & resoluit ipsos & mouet eos. Tertium est uomitus: quia ī uomitu qui est motus laboriosus mouent maxime humores ad caput: in signū cuius oculos & faciē uidemus fieri rubeos: & uisus fieri nocumētum: & sic etiam facile mouentur in uomitu uapores & uentositates ad organum auditus. Quartum est percusio spere in capite & maxime in

aure: cuius causa est: qa ex tali etiã accidit uehemẽs cõmotio aeris connaturalis in organo auditus existẽtis: qa natura aliquo mẽbro leso imediate mittit ad ipm spũm & sanguinẽ q sunt instrumẽta naturę: ex qbus tũc accidit in aure cõmotio. Quintũ est casus: & maxie supra caput: pp eãdẽ cãm q̃ dicta est de pcussiõe: & ẽt ex casu quocũq; uehemẽs fit commotio humoꝝ in corpe. Sextũ est ebrietas: cuius causa est: qa i ebrietate caput replet fumis & uaporibus: ex qbus ad organũ auditus uehentibus facile cõmouet aer cõnaturalis in organo auditus existẽs. Septimũ est frigus: ex forti.n. frigore debilitat organũ: q̃re ex leui causa facile parit uel contingit tinitus ex forti frigore: qa forte frigus causat uẽtositates. Et nõ solum ex istis causis cõtingit tinitus auriũ: imo ex pluribus aliis sicut ex uẽtositate in capite gñata & in ipso mota: aut ex sonitu saniei q̃ gñat fortasse: in ipsa: & ex feruore puris in ptibus eius: aut ex motu uẽtositatis accidentis multotiẽs in meatibus eius: sicut fit in febribus: aut ex repletione supflua in corpe & pprie in capite: aut ex materia uiscosa resoluta in paucam uentositatẽ: aut ex medicinis: quaꝝ pprietas est ut retineãt humores & uentositates in tpibus cerebri: ut colligitur ab Aui. loco p̃al.

Balnea uina uenus uentus piper allea fumus
Porri cum cepis lens fletus faba sinapis
Sol coitus ignis labor ictus acumina puluis
Ista nocẽt oculis sed uigilare magis.

¶ Hic ponũt. xxi. res nociue oculis. Prima est balneũ siue humidũ siue siccũ quod stupha dicitur. Primo qa calefacit eos calefactõe multa: & sic ledit eorũ cõplexionẽ cũ naturaliter sint frigidi de natura aq̃. Secundo qa exsiccat & resoluit humiditates subtiles oculoꝝ: qbus spũs uisiui qui sunt ignei hñt refocillari & tpari. Et pp istud plures reperiunt ceci supra renũ in qbus cõitas utit stuphis & balneis: queadmodũ etiã plures reperiunt leprosi in holandia q̃ in aliqua alia regione: pp indebitũ regimen. Secũda res est uinũ: & hoc imoderate sumptũ: ale.n. debilitat oculos & uisum: qa caput replet fumis & uaporibus: & ergo etiã hebetat omnes sensus. Tertia res est uenus. i. nimius usus coitus: q ab oĩbꝰ medicis fert debilitare multũ uisum. Et Arist. iiii. pbleu. parti. iii. assignat cãm istam dicens. qa. s. p coitũ aufert qđ oportunũ est oculis. Oportet. n. humidũ aqueũ subtile eis inesse: in quo uisibiles spiritus fulciant: nã oculus naturaliter est talis. s. humidus. Vnde de sensu & sensato: & . v. de gene. aiali. dicit: oculũ esse de natura aquę: sed euulsis humidis & euacuatis pueniũt supiora desiccari: pp q oculi a sui recedũt natura q hũiditate uigebãt: & merito oculi uigent humiditate: qa p spũs igneos: q sunt in multo motu

euanescerent

euanescerent nisi humido sustentarent: & ex isto manifestũ est: ꝙ coitus exsiccat partes supiores subtrahẽdo humidũ a qđ sequit lesio acuitatis uisus: Quarta res est uentus: & maxime meridionalis: de quo dicit Ipo. .iii. ampho. ampho. illo: austrini flatus: quod est caliginosus. i. caliginẽ & obscuritatẽ in oculis inducens: qđ prouenit: qa talis uentus capat repplet humiditatibus hebetantibus sensus & spũs obfuscantibus. Quinta res est piper: qđ prouenit pp sui acuitatẽ q̃ generat fumos oculos mordicãtes. Sexta est allea q̃ etiã nocẽt uisui pp eoꝝ acuitatẽ & uaporisitatẽ: ut etiã prius dictũ est ibi. Allea nux ruta. Septima est fumus q etiã nocet oculis ꝓpter sui mordicationẽ & exsiccationẽ. Octaua est porri: qa ex esu ipsorũ generant fumi grossi melãcolici: quibus uisus obumbratur: ut ẽt prius dictũ est ibi. Allea nux ruta. Nona est cepe: quarũ comesti nocet oculis ꝓpter earũ acuitatẽ. Decima est lens: de quo dicit Auic. ii. can. c. de lente: quod illius q plurimũ eius comestione utit uisus obtenebratur propter uehementiã exsiccatiõis eius. Vndecima res est fletus nimius q debilitat oculos ex eo quod inducit debilitatem retentiue oculorum. Duodecima & faba: cuius usus generat fumũ grossum melancolicũ obtenebrãtẽ spiritus uisiuos sicut porrũ: & ergo etiã comestio fabaꝝ inducit somnia terribilia. Decimatertia est sinapis: cuius usus inducit debilitatem uisus ꝓpter eius acuitatẽ. Decimaquarta ẽ aspicere solẽ: & hoc est ꝓpter eius uehementẽ nitorẽ & splẽdorẽ quibus destruit uisus: ut patet ad expientiã: & hoc iõ: qa uehemẽs sensibile non ꝓportionatũ sensui: sicut radii solares corrũpunt sensum. Decimaquīta est coitus: & maxime post nimiam repletionẽ: uel magis post nimiã uacuitatẽ & inanitionem: & de ista dictum est. Decimasexta est ignis: cuius inspectus causat siccitatẽ uehemẽtẽ in oculis: & sic ledit uisum: & etiã ledit ꝓpter claritatẽ eius: & ergo cõiter uidemus fabros: & illos q cõtinue corã igne opant rubeos aut debiles habere oculos. Decimaseptima nimius labor: quia talis etiã uehemẽter exsiccat. Decimaoctaua est percussio cõtra oculos que ledit oculos & uisum: qa facit sanguinẽ fluere spũm uisiuum perturbãtem: & aliquando apostema generantẽ. Decimanona est nimius usus reꝝ acutarũ: uidelicet uti diuersis salsamẽtis acutis: & hoc ꝓpter acuitatũ fumorũ ex ipsis generatoꝝ. Vicesima est puluis: siue ambulare in locis puluerulentis in quibus de facili puluis ad oculos peruenit: & uisum obfuscat: Vigesimaprima: & inter cęteras magis ledẽs oculos & uisum: est nimiũ uigilare. qa uigilię nimię nimiã siccitatem in oculis inducũt. Et in gñali oĩs repletio nocet oculis: silr oẽ qđ exsiccat naturã: & oẽ qđ turbat sanguinẽ ex rebus salsis acutis & aliis: & oĩs ebrietas. Vomitus uero confert ei inq̃tum purgat stomachũ: & nocet ei ĩq̃tũ mouet materias cerebri expellẽdo eas ad ipm. Et ergo si fuerit uomitus necessari⁹ debet fieri post

cibũ cũ facilitate. Et similiter somnus supfluus nocet uisui: & somnus statim post repletionem: & multitudo fleubotomię: & pprie cum uentosis cõtinuis. & istud colligit ex Aui. in. iii. trac. iiii. c. de rememoratiõe rerũ uisui nocentiũ: ubi etiã Auic. plures ex causis in tex. narratis exprimit.

Feniculis uerbena rosa celidonia ruta
Ex istis fit aqua quę lumina reddit acuta.

ℭ Hic tãgunt. v. res medicinales: quarũ aqua cõfert uisui. Pria est feniculis: cui⁹ succus in oculo positus acuit uisũ ẜm Ra. iii. Almã. Scđa est uerbena: cuius aq̃ a cõibus medicis ponit in receptis ponẽtibus cõtra debilitatẽ uisus. Tertia est rosa: cuius aqua cõfortãdo spũm aialẽ põt confortare uisum. Quarta est celidonia: & est herba hñs succũ citrinũ: & dr celidonia quasi celicadona donãs. Quinta est ruta: & est herba cõis: & aquę istarũ duarũ herbaꝝ similiter ualẽt: ut ex cõibus autoribus medicinę patet: & de pluribus istarum herbarum prius in diuersis passibus dictum est amplius.

Sic dentes serua porrorum collige grana.
Ne careas iure cum iusquiamo simul ure.
Sicq̃ p embotũ fumum cape dente remotum

ℭ Hic ponũtur aliquę medicinę ualentes ad dolorẽ dentiũ: & dicit tex. quod semina porroꝝ & iusqamus simul usta ualẽt ĩ dolore dẽtiũ: & dñt sic admĩstrari: succus iusqami cũ seminibus porroꝝ debet simul cõburi: & fumus istoꝝ p embotũ recipi in illa pte in q̃ est dolor dẽtis: Iusqamo. n. est uirtus stupefaciẽdi: & sic ex stupore dolor nõ pcipit: & in fumo semis porris est uirtus ĩterficiẽdi & eiiciẽdi uermes q aliqñ incõcauitatibus dentiũ existẽtes intollerabilẽ faciũt dolorẽ: & istud dicit Aui. ii. can. c. de porro: & est porrũ herba nota: & iusqamus est herba stupefactiua hñs longa folia pinguia & fetida.

Nux oleum frigus capitis anguillaq̃ potus.
Ac pomũ crudũ faciunt hominẽ fore raucum

ℭ Hic ponũtur. yi. causę raucedinis uocis: quarũ. Prima ẽ nux. i. cõestio nucũ: qa nuces multũ exsiccãt: & ergo uocẽ exaspãt & faciũt eã similẽ uocibus gruũ. Scđa ẽ oleũ: cuius usus pt ĩducere raucedinẽ: qa ptes eius aliq̃ uiscose adhęrẽt ipsi cãne pulmonis faciẽtes raucedinẽ: scđo põt inducere raucedinẽ ĩ corpibus colericis: qa oleũ in talib⁹ cito ĩflãmat: & sic ĩducit ex tali calefactõe exaspationẽ & raucedinẽ: pria tñ cã ur melior. Tertia ẽ frigus capitis: cui⁹ cã est: qa ex frigore capitis fit ɔpressio cerebri: ex cui⁹

cōpteſſiōe fluſi:hſiores deorſū uerſus guttur & cānā pulmonis īducētes raucedinē pp nimiā humectationē cāne. Quarta eſt āguilla ſiue cōeſtio anguillę:qa ex eſu eius fleumata uiſcoſa multiplicanť q̄ ueniētia ad cānā pulmōis illic adhęret īducētes raucedinē. Quīta ē pot⁹ nimius:& maxīe qñ itur dormitū:cuius cā ē:qa ex tali cāna pulmōis ēt multū humectať: iā uehemēs humectatio cāne pulmonis potiſſima ē cā raucedinis uocis ſm oēs medicos. Sexta eſt pomū crudū: qa inquātū crudū multiplicat fleumata:& ſi ſit cū hoc īmaturū ſtipticū ſiue ponticū guttur exaſperat.

Ieſuna uigila caleas dape ualde labora
Inſpira calidū modicū bibe comprime flatum
Hęc bene tu ſerua ſi uis depellere reuma.
Si fluat ad pectus dicatur reuma catarrus
Ad fauces brancus ad nares eſto coriſa

℄ Hic tanguntť ſeptē q̄bus curať reuma. Primum eſt abſtinētia ſiue ieiuniū:qa p hoc materia reūatis diminuiť:qa abſtinētia exſiccat: & materia meli⁹ maturať & cōſumiť:qa natura nō hñs materiā cibalē inq̄ agat agit in materiā reumatis & cōſumit eā & caput minus repleť: & ergo dicit Auic.y. in trac.i.c.xiii.& oportet qdē ne patiēs catarrū & coriſā repleat uētrē cibis:q̄re repleať caput eius. Scdm eſt uigilia:qa illa ēt eſt exſiccatiua cerebri & ꝓhibitiua aſcēſus multoꝝ uaporū ad caput. Tertiū eſt cibi calidi q etiā iuuāt ī reumate cū eſt ex materia frigida:qa p illos ēt tūc digeriť materia frigida. Quartū ē multū laborare:qa p hoc ēt cōſumiť materia reumatis:qa labor multus exſiccat ſupfluitates corpis:& loco iſtius dictiōis ualde:qdā tex. hñt ueſte:& tūc ſenſus eſt ꝙ ī cura reumatis ēt ualet calere ueſtibus:& hoc ēt ueꝝ ē maxīe:tñ qñ materia reumatis ē frigida. Quītū eſt īſpiratio aeris calidi:& hoc maxīe ī catarro ex materia frigida:qa per aerē inſpiratū calidū tūc calefacit materia & maturať. Sextū eſt modicū bibere & pati ſitim:qa p hoc ēt materia reumatis ꝯſumiť cū ſitis ſiue modica bibitio exſiccet:& ēt p modicā bibitionē nō repleť ſicut p multū potū. Septimū eſt cōprimere flatū.i.retinere anhelitū:iſtud.n.ualde bonū eſt in catarro maxīe a cā frigida:qa p iſtā retētionē anhelitus calefaciūt pectoralia:& ſic melius digeriť materia frigida fleumatica faciēs catarrū:& plurima iſtorū & alia tāgit Aui.lo.p̄al.dicēs ꝙ oportet ut aſſiduet calefactionē capitis & elōgationē eius a frigore:& minuat ip̄m a ſeptentriōe:& ꝓprie poſt auſtrū:auſter.n.replet & rarificat & ſeptētrio cōſtringit & exprimit & minorat potū aq̄ cōgelate:neq3 dormiat ī die & ſitiat & famē patiať & uigilet q̄tū pōt:qm̄ ſunt initiū curę. Raſis uero.ix. Almā. uult ꝙ patiens reuma debet cauere ne iaceat ſupinus. & ratio eſt:ne per

illũ decubitũ materia fluat ad ptē posteriorē:& cũ ps posterior nõ habet manifestos meatus p quos materia fluat timeat ne fluat ad neruos & faciat spasmũ uel paralisim:& similiter debet abstiere oino a uino:qa uinũ est uaporosũ:& cũ multũ calidũ sit dissoluit materiã & auget reuma:& similiter nõ debet stare ad solē aut ad ignē:qa sol aut ignis dissoluēdo materiã augēt reuma:deĩde tex.in duobus ultimis uersibus ponit dr̃iã iter ista tria noia.s.catarrus:brãcus:& corriza.& stat dr̃ia in hoc ꝙ est fluere materiã ad aliã ptē:uñ reuma ē nomē cõe ad oēm fluxũ materię de uno mēbro ad aliud.Et ergo dr̃ reuma q̃si ruēs materia:in cõi tñ usu capitur solũ ꝑ noĩe cõi ad oēm fluxũ materię a capite:& continet sub se istas tres spēs.s.catarrũ:brãcũ:& corrizã:uñ si illa materia fluat ad pect⁹ ul' mēbra uicina dr̃ catarr⁹:si uero ad fauces brãc⁹:sed si fluat ad nares dr̃ coriza.

Auripigmentum sulphur miscere memento
His decet apponi calcem commisce saponi
Quattuor hęc misce commixtis quattuor istis
Fistula curatur quater ex his si tepleatur

¶ In hoc tex.ponit autor medicinã curatiuã fistulę dicēs ꝙ emplastrũ factũ ex auripigmēto:sulphure calce & sapone simul mixtis curat fistulã:cuius cã est:qa in istis est uirtus exsiccatiua & mundificatiua q̃ intentiões necessario reqrunt in curatiõe fistulę.de auripigmento dicit Platea.ꝙ est calidũ & siccũ in quarto gradu dissoluit attrahit cõsumit & mundificat:& sulphur & sapo ꝭm eum etiam calida sunt & sicca:sulphur tamē uehemētius:qa est calidũ & siccũ in quarto gradu.Sapo.uero non de calce dicit Aui.qđ calx albuta est exsiccatiua sine mordicatiõe & consolidat.Notandũ circa istud qđ fistula est uulnus assidue & piodice fluēs .i.ꝭm diuersa tēpora uel ꝭm diuersas lunatiões:auripigmentũ uero est illud quo utunt sculptores:quo faciunt adherere es siue metallũ lapidibus.sapo uero.i.smigma est illa pinguedo alba siue nigra qua mulieres lauant & mundant uestes:alia uocabula nota sunt.

Ossibus ex denis bis centenisq; nouenis
Constant hõ denis bis dentibus ex duodenis
Ex tricentenis decies sex quinqueq; uenis

¶ In hoc textu autor põit numerum ossium dentium & uenarum humãi corpis & dicit.Primo qđ hõ constat ex ducentis & nouēdecim ossibus:ꝭm tñ solēnes medicinę doctores.ut Ipoc. Gal.Rasis:Auer.& Aui.Ossa hois sunt ducēta.xlyiii.licet in particulari

enumeratiõe ossium discõueniãt:& istud uult ille cõis uersus. Ossa ducẽ tena sunt atq̃ q̃ter duodena. Secundo dicit q̃ hõ debet habere triginta duos dentes. & istud intelligendũ est cõiter:& ut plurimũ in hominibus pfectis:aliqñ.n. cõtingit aliquos hoies nõ hr̃e dẽtes q̃ttuor extremos q sunt post molares:& in talibus dẽtes sunt xxviii. tm̃:& aliq carent his dẽtibus ultimis in pueritia tm̃:alii in pueritia & in iuuentute: ita q̃ non eis nascũt donec sint senes:alii tota uita. Circa istud sciẽdũ est q̃ fm Aui. in .i. doc. v. sum. c. de anathomia dentiũ. Inter oẽs dentes duo uocant dua les:& sunt duo dentes anteriores:& duo q̃drupli iuncti dualibus a dextris & sinistris:& tam duales q̃ quadrupli sunt duo in superiori mandibula:& duo in inferiori:& sunt omnes ordinati ad incidendũ: & ideo a quibusdã incisores uocant:& spetialiter duales:& post istos dentes sunt duo dentes q uocant canini supius: & duo inferius imediate coniuncti quadruplis:& officium eoꝝ est frangere dura:& post illos sunt quattuor dentes molares a dextris & a sinistris q̃ttuor tam in supiori q̃ in iferiori mandibula:& post istos in aliqbus est dens unus sensus tã a dextris quã a sinistris & tam in inferiori q̃ supiori mãdibula:in aliqbus uero non: & sunt istis dentes molares & dẽtes sensu oẽs ordinati ad molendũ:& summa totius numeri dentiũ est. xxxii. uel. xxviii. in non habentibus dentes sensus. s. q̃ttuor duales: quattuor quadrupli:& quattuor canini. xvi. molares:& quattuor dentes sensus. Tertio dicit quod homo habet tricẽtas & septuagintaq̃nq̃ uenas ut posset patere enumeranti eas.

Quattuor humores in humano corpe cõstant
Sanguis cum colera fleuma melancolia
Terra melã. aque fleg. & aer sanguis col. ignis

¶ In hoc textu enumerat. Prio autor humores q sunt necessarii ad cõstõnẽ humani corpis:& dicit q̃ quattuor sunt humores in humano corpore scilicet sanguis: fleuma: colera. & melãcolia. Secũdo ostẽdit naturã & cõplexionẽ cuiusq̃ humoris p hoc quod cõpat unum quẽq̃ uni elemẽtoꝝ & uult q̃ melancolia est frigida & sicca:& sic cõpat terrę q̃ similis nature est. fleuma est frigidũ & humidũ:& sic cõpat aque: sanguis est calidus & humidus:& sic cõpat aeri. sed colera ẽ calida & sicca:& sic comparatur igni. & iste sensus etiam patet in his uersibus. Humidus est sanguis: calet: est uis aeris illi. Alget: humet. fleuma: illi uis fit aquosa. Sicca calet colera: sic igni fit similata. Melancolia friget sicca [illegible]si terra. Et p maiori intellectu sciendũ est q̃ fm Aui. in. i. doc. iiii. c. i. [illegible]uattuor sunt humores in corpe hominis. s. sanguis: fleuma: colera:& [illegible]elancolia: ut dictum est. Inter quos sanguis est melior. Primo quia est

materia spirituũ: in q̃bus vita consistit: & oĩs opatio uegetatiua nĩalis & aĩalis. Secũdo qa cõformis est cũ principiis uitę. Est.n. calidus & humidus tpate. Tertio qa plus nutrit & restaurat depditũ cęteris humorib⁹. Et ut ad unũ sit dicere: est thesaurus naturę: ex cui⁹ pditiõe seqẽ mors statim: deĩde seqẽ flegma in bonitate. Primo qa aptũ est ut tpe necessitatis fiat sanguis: & iõ nõ habet pprĩũ receptaculũ: sed ĩcedit cum sanguine. Secũdo qa uicinus est radicali humido: ꝙ est uelut basis uitę. Deĩde seqẽ colera: qa pticipat cũ naturali calore q̃diu mẽsurã seruat: deĩde est melãcolia uelut fex & sordicies elõgata a prĩcipiis uitę: inimica leticię: & liberalitati & cõnata senio & morti. Secũdo sciẽdũ p diuisiõe & diffinitione humoꝝ ꝙ sanguinis duę sunt spẽs.s.naturalis & innaturalis: naturalis ẽ cuius color ẽ rubeus.s.uenalis rubeus obscurus: & arterialis rubeus clarus malo carẽs odore: & ẽ ualde dulcis: & hoc p respectũ ad alios humores. Innaturalis est duplex. Nã qdã est inaturalis: q̃litate.s.q est mutatus a cõplexiõe bona in se sine alterius humoris cõmixtiõe: alius est inaturalis pp humorẽ malũ ei admixtũ peccãtẽ q̃litate substãtia uel q̃titate uel in pportiõe alterius ad alterũ: & iste est duplex. Nã qdã est nõ naturalis ex pmixtiõe mali humoris q ab extra sibi supuenit alius est non naturalis ex pmixtiõe mali humoris gñati in ipsomet sanguine: qñ ps sangĩus putrefacta est: sicut & eius subtile cõuersum est in colerã: & grossum in melancoliã: uel illa colera: uel illa melãcolia: uel utraq; mãsit in illo sanguine: & iste sanguis nõ naturalis ex admixtiõe mali humoris multipliciter diuersificaẽ a naturali. Primo in substãtia: qa grossior & turbidior est cum sibi miscẽẽ melãcolia: uel subtilior cũ sibi miscẽẽ colera citrina uł aquositas. Secũdo in colore: qa est declinas ad albedinẽ ex pte flegmatis uel ad nigredinẽ ex pte melancolię. Tertio in odore: qa fetidior est ex admixtiõe putridorũ humorũ uel oĩno odore caret ex admixtiõe crudoꝝ. Quarto in sapore: qa uergit ad amaritudinẽ ex admixtiõe colerę: uel ad acetositatẽ ex pte melãcolię: uel ad ĩsipiditatẽ ex pte flegmatis. Flegmatis uero naturalis etiã duę sunt spẽs.s.naturale & innaturale: naturale ẽ quod est aptũ: ut in aliquo tpe fiat sanguis: qm̃ est sanguis non bene coctus. Et est qdã modus dulcis flegmaticis ꝙ nõ ualde existit frigidũ: ĩmo corpis cõparatõe est frigiditatis pauce: sanguinis uero cõparatiõe & colerę rubeę est frigidũ: & est naturaliter albũ: & dicẽ istud flegma dulce extenso hoc nomine dulce ad oẽs sapores delectãtes gustũ: qa alio mõ flegma naturale nõ est dulce: cũ sit insipidũ aquosum & sapori aquę multũ ppinquũ: & nõ fecit natura isti flegmati pprĩũ receptaculũ sicut colerę & melãcolię fecit: sed fecit ipsum transire cũ sanguine ut tpe necessitatis uertaẽ in sanguinem: qa habet similitudinẽ ppinquã sanguini: & istius flegmatis duę sunt necessitates: & una utilitas. Prĩa utilitas est: ut sit iuxta mẽbra adhoc

ut operent in eo corum uirtutes & coquant & digerant & nutriant ex eo cum mēbra amiserint nutrimētū q̄ cōsueuit uenire ad ipsa: quod est sanguis bonus pp retentionē materię sanguinis: que qdē retentio a stomacho & epate fit pp aliquas causas accidētales. Secūda necessitas est: ut misceat cū sanguine & reddat ipsum aptū ad nutriendū mēbra flegmaticarū cōplexionū sicut cerebrū & nuchā: in quorum sanguine ea nutrituro notabilē flegmatis partem esse oportet, utilitas uero eius est: ut humectet iuncturas & mēbra q̄ multū mouent ne disiccent ppter calorem q prouenit ex motu & cōfricatiōe. flegma uero inaturale potest diuidi: primo ex parte substantię. Et sic quoddā est muscillaginosum: & est flegma: sm sensum diuersum in subtilitate & grossicię in suis ptibus: & dr muscillaginosum ppter silitudinē q̄ habet cū muscillaginibus extractis a seminibus: aliud est flegma grossum: q̄ appet equale in substātia. i. in subtilitate & grossicie: sm iudiciū sensus: sed sm ueritatē diuersum est in suis partibus: & dicitur flegma crudū: & istud multiplicat in stomacho & in intestinis: & ppter ipsius expulsionē a stomacho pcepit Ipocras fieri uomitū in mense bis: & ad eius expulsionem ab intestinis statuit natura colerā defluere a cistia fellis ad intestinum ieiunum. & consequēter ad alia inferiora: quatenus abstergeret illud flegma ab orificiis intestinorū: & faceret ipsum descendere cum fecibus: multiplicat etiā interdū in uenis spetialiter in senibus ppter diminutionē digestiōis: & illic morā trahēs paulatim augetur & ingrossat: & cū ab eo tandē grauet natura: & nō possit ipm p uenas expulsionis ordinarias expellere faciens de possibilibus qd melius est elongat ipsum a corde & aliis membris intrinsecis: & mittit ad extrema & spetialiter ad tibias: qa sua grauedine naturaliter tēdit ad iferiora: & ista est causa: q̄re tibie senū inflant inflatione relinquente foueam post impressionē digiti spetialiter circa noctē: & i pinguibus & solitis nutriri humidis: aliud est fleuma ualde subtile: & est fleuma aquosum simile aq̄ aliqualiter inspissate: & sępe inuenit in saliuis & sputis male digerentiū & nimis bibētiū & a cerebro ad nares distillare solet in principio corizarū: & cū p decoctionē ingrossat cōuertit in fleuma grossum aut muscillaginosum: aliud ē flegma ualde grossum album uocatū gipseum: & est flegma: cuius subtile fuit resolutū ppter nimiā morā eius in iuncturis: & grossum remansit quasi lapidificatū: Et istud flegma facit podagrā nodosam fere isanabilem. Aliud est flegma uitreum & est flegma spissum: grossum simile uitro liquefacto in colore: uiscositate & pōdere. Secūdo diuidit flegma inaturale ex pte saporis: nam quoddā est flegma dulce q̄ fit ex admixtione sanguinis cū flegmate. & sub isto etiā continet flegma unctuosum q̄ fit ex admixtione unctuositatis sanguinis: sicut quoddam flegma uitreum. Aliud est flegma salsum factum ex admixtione colerę.

Et istud est magis mordax siccius & lenius cęteris spēbus fleumatis : pp colerā q̄ suscipit in se q̄ sicca existit lenis & acuta. & hoc fleuma sępe repit in fleumaticoꝝ stomachis potantiū sępe uina fortia & utentium salsis & acutis : & adhęrēs stomacho causat īterdū sitim clamorosā : & diu currēs p intestina qn̄q̧ excoriat ea : & inducit dissenteriā : & in ano frequēter inducit fortē tenasmonē : Aliud est fleuma acetosum qđ fit qn̄q̧ pp melancoliū acetosam sibi admixtā : & qn̄q̧ fit pp ebulitionē q̄ accidit fleumaticis : sicut accidit succis dulcibus fructuum : qđ primo ebuliunt : & postea acescunt : & istud flegma sępius apparet in stomacho male digerentium q̄ in aliis partibus. Nā ad os stomachi naturaliter ꝓfluit melancolia ad desideriū suscitandū : q̄ deorsum cadēs qn̄q̧ fleumati mixta reddit ip̄m acetosum : & hoc cognoscit̃ p ructus acidos : & interdū fleuma tale generat̃ in stomacho p uiā ebulitiōis a debili calore ex chilo : aliud est fleuma ponticū : qđ qn̄q̧ causat̃ pp admixtionē melancolię pōticę : & istud raro reperit̃ pp raritatē melācolię ponticę : qn̄ uero causat̃ pp uehementē infrigidationē eius q̄ humiditas eius congelat̃ & aliqualiter ad terrestreitatē alterat̃ : & non supuenit ei calor debilis q faciēdo ip̄m ebulire cōuertat spūm in acetositatē : neq̧ color fortis q digerat ip̄m & conuertat ip̄m in sanguinē : colerę uero spēs similiter duę sunt. s. naturalis & ināturalis. Colera naturalis est spuma sanguinis : cuius color est rubeus clarus. i. citrinus in ultimo gradu citrinitatis : sicut capilli safrani : & est leuis acuta & quāto magis fuerit calida erit maioris rubedinis. Et ista colera postq̄ generata est in epate diuidit̃ in duas ptes : quoꝝ una transit cū sanguine ad uenas : & alia pars transmitit̃ ad bursam fellis. Pars aūt illa colerę quę transit cū sanguine penetrat cum eo causa necessitatis & causa utilitatis. Necessitas est ut misceat̃ cū sanguinē ad nutriendum mēbra colerica : & utilitas est ut subtiliet sanguinē et faciat ip̄m penetrare in uenis. Pars āt illa q̄ transit in bursam fellis transit illic etiā pp necessitatē et utilitatē : necessitas est duplex : q̄dā est necessitas corpis totius. s. mūdare ip̄m a superfluitatibus colericis : alia est respectu burse fellis : et est nutrire ip̄am. Vtilitas etiā duplex est : una est abluere intestina a fecibus et fleumate uiscoso adhęrentes eis : altera est pungere intestina et musculos ani ut sentiāt qđ est eis nociuū et emitāt egestionē : et huius rei signū ē qđ colica sępe accidit pp opilationē factā in foramine qđ ꝓcedit a bursa fellis usq̧ ad intestina : colera uero ināturalis duplex est : nam una est ināturalis ꝓpter cām extrinsecā q̄ ei admiscet̃. Alia est ināturalis ꝓpter cām in se : qa substantia eius nō est naturalis : colera ināturalis ꝓpter cām extrinsecā : alia est scita ē famosa : et ē illa cui fleuma admiscetur : et dicitur famosa siue etiā nota : quia sępissime uenerari solet. Et ex hac colera sępe fit tertiana nota : alia est que est minoris famę : et est illa cui melancolia est admixta.

colera

colera uero famosa uel est citrina: & generatur ex admixtionem fleumatis subtilis cũ colera naturali: uel est uitellina similis uitellis ouorum: & gñat ex admixtiõe fleumatis grossi cũ colera naturali. colera uero minoris famę fit duobus modis, unus est qñ colera in se adurit: & fit cinis a quo nõ separatur pars subtilis colerę: sed cũ eo miscet: & hæc colera ẽ peior: alius est melãcolia colerę de foris adueniẽs cũ ea misceatur: & hæc colera est melior alia: & est eius color rubeus: sed nõ clarus nec floridus: imo ẽ magis similis sanguini uenali: colerę uero in naturalis in ppria substãtia sine alterius humoris cõmixtione: alia est q̃ sępius gñat in epate: p hoc qd subtile ꝙ est in sanguine adurit & trãsit in colerã: & grossum in melancoliã: alia est q̃ in stõacho magis gñat ex cibis malis nõ digestis sed corruptis: uel generat in uenis ex humoribus aliis: & istius colerę duę sunt spẽs: nã q̃dã est prassina similis colori prassi nigri q̃ generat ex uitellina qñ aduritur: nã adustio facit in colera uitellina nigredinẽ qua cõmixta cũ citrinitate generat color uiridis: alia ẽ eruginosa similis in colore eruginieris: & generat ex prassina qñ prassina tm̃ adurit: donec siccet eius humiditas: & icipiat redire ad albedinẽ pp suã siccitatẽ: & iste duę ultimę colerę male sunt & uenenosę: eruginosa tamẽ maior est. Melancolię uero spẽs similiter duę sunt. s. naturalis & inaturalis: naturalis est fex bonis sanguis & turbulẽtia & supfluitas: cuius sapor est medius inter dulcedinẽ & põticitatẽ: & ista melãcolia cũ generata est in epate partit in duas ptes: quarum una penetrat cũ sanguine & manat cũ eo ad uenas: alia trãsmittit ad splenem: prima ps penetrat cũ sanguine pp necessitatẽ & utilitatẽ: necessitas est ut misceat cũ sãguine ad nutriẽdũ mẽbra melãcolica frigida & sicca, sicut ossa. Vtilitas est ut fluxibilitatẽ sanguinis nimiã coerceat: & uigore corpulentiã eius cõdenset: donec fiat pars solida mẽbrorum duorũ quę debet nutrire: alia pars q̃ sanguis nõ indiget uadit ad splenẽ ppter necessitate & utilitatẽ: necessitas est duplex: una ẽ ẽm totum corpus. s. ipsum a supfluitate melancolica mũdare: alia est ẽm splenẽ. s. ipsum nutrire: utilitas uero pcedit ex ea ppter hoc ꝙ ipsa profluit ad orificiũ stomachi exprimẽdo humiditates quas illic iuenit: sicut mulier mulgendo exprimit digestis lac ab uberibus uaccę. Et hæc utilitas ẽ duobus modis: uno mõ ipsa multa cõstringit & inspissat & cõfortat orificiũ stomachi. Secundo qa facit in ore stomachi cõmotionẽ ppter acredinẽ eius & exsiccat famẽ & facit desideriũ. Melancolia uero inaturalis est sicut res adusta uel cinis respectu aliorũ humorũ: & eius q̃ttuor sunt spẽs famosę: licet plures sint nõ famosę. Prima est q̃ est cinis colerę: & est illud ꝙ adurit de colera: & hoc spẽs est amara. Secũda est q̃ est cinis fleumatis: & illud ꝙ fuit adustũ [illegible] fleumate: & si fleuma ꝙ adustũ est fuerit ualde subtile & aquosum: tũc [illegible]elancolia ex eo genita erit salsa in sapore. Si aũt fuerit flegma grossum

n

ꝙ adurit: tunc cinis eius aut melancolia ex eo generata tēdit ad acetositatē aut ponticitatē. Tertia est q̄ est cinis sanguinis: & illud qđ adustū est ex sanguine: & hęc melācolia ē salsa paꝝ trahēs ad dulcedinē. Quarta est q̄ est cinis melancolię naturalis. & si melācolia naturalis ex q̄ fit fuerit subtilis: tūc est multū acetosa: & cū effundit sup terrā ebulit: & eius odor est aeris: & ab eo fugiūt musce & aīalia. Si uero talis melācolia naturalis ex q̄ fit fuerit grossa: erit minoris acetositatis cum pauca ponticitate.

Natura pingues isti sunt atq; iocantes
Semp rumores cupiunt audire frequentes
Hos uenus & bachus delectant fercula risus
Et facit hos hilares & dulcia uerba loquentes
Oībus hii studiis habiles sunt & magis apti
Qualibet ex cā nec hos leuiter mouet ira
Largus amans hilaris ridens rubeiq; coloris
Cātās carnosus satis audax atq; benignus

¶ Hic pōit autor signa p q̄ cognoscere possum⁹ hominem sanguineę cōplexiōis: quoꝝ. Primum est ꝙ sanguineus est naturaliter pinguis & nō debemus ītelligere ꝙ sāguineus sit pinguis pinguedine ꝓprie accepta: quia tale significat sp frigiditatē cōplexiōis. ut uult Aui. ii. i doc. iii. c. iii. sed ē pīguis pinguedie extēsa ad multā carnositatē: qa ē multūcarnosus. Vult. n. Aui. lo. pāl. ꝙ multitudo carnis rubeę cū decēti firmitate & nō laxitate ei⁹ significat cōplexionē calidā & humidā q̄lis est sanguinea. Et ratio est: quia multitudo carnis rubeę attestatur super fortitudine uirtutis assimilatiue & multitudine sanguinis quę uigent & inualescunt calido & humido: teste Gal. .ii. complexionum dicēte: multitudo autem carnis multitudine sanguinis generatur. Calidum uero perfecte digerens & assimilans carnis soliditatem operat. dicit etiā Aui. loco pāl. ꝙ omne corpus carnosum sine multitudine pinguedinis & adipis est sanguineum. Et idem uult Gal. ii. tegni. ca. illo. Humida uero & calida crassis. Secundū est qđ est iocosus. .s. proferēs uerba alios ad risum prouocantia uel letus: & hoc est ꝓpter benignitatatē humoris sanguiniei prouocātis hoīem ad lętitiā & iocūditatē pp spūs claros & perfectos ex sanguine gn̄atos. Tertiū est qđ libēter audit fabulatiōes iocosas: eadem de causa. Quartū est qđ inclinatus est ad luxuriam pp caliditatem & humiditatem prouocātiū ad coitum. Quintum est quod talis libenter bonum uinum potat. Sextum est qđ libenter comedit bona cibaria: quoꝝ causa potest esse: quia talis appetit similiora complexiōis eius quę sunt bona uina & bona cibaria. Septimū est quod talis de facili ridet: cuius cā est: quia sanguis ꝓuocat ad risum.

Octauum est quod talis hylaris idest hylarem faciem amabilem & iocũdam habens propter uiuacitatem coloris & formositatem complexiõis ex complexione sanguinis. Nonum est quod talis profert dulcia uerba propter amicabilitatem naturę sanguinis. Decimum est qđ talis ē aptus omnibus artibus.i.de facili potest addiscere quãlibet artem propter uiuacitatē & perspicacitatem ingenii eius. Vndecimũ est qđ talis nõ facile irascitur: & istud prouenit propter humiditatē ebetantē feruorē colerę ꝓuocãtis ad irã. Deĩde tex. in duobus ultimis uersibus repetit aliq̃ signa dicta & aliq̃ addit. Primũ est ꝙ sanguineus est largus nõ auarus: sed liberalis. Scđm est qđ talis est amãs siue amorosus. Tertiũ est qđ talis est hylaris.i.hñs uultũ iocundũ. Quartũ est qđ talis quasi sp uſ ridere: quorũ oĩum cã est benignitas sanguĩs ad ista prouocãtis. Quintũ est qđ talis est rubei coloris. uult.n. Aui.lo.p̃al. qđ color cutis rubeus significat multitudinē sanguĩs: & debet istud intelligi de colore rubeo cũ quodã splendore & nõ de rubeo fusco q̃lis repiri solet in uultibus hoꝝ qui libenter & abunde bibunt fortia uina & utunẽ salsis & spẽbus acutis: q̃a talis significat leprã futurã. Sextũ est qđ talis libẽter cantat uel audit cantare ꝓpter letũ eius animũ. Septimũ est quod talis est carnosus pp cãm prius dictã. Octauũ est qđ talis est satis audax propter caliditatē sanguĩs q̃ est cã audacię. Nonũ est qđ talis est benignus pp sanguinei humoris bonitatem.

Est & humor colere q̃ cõpetit impetuosus
Hoc genus est hoĩm cupiens p̃cellere cunctos
Hi leuiter discũt multũ cõcedũt cito crescũt
Inde magnamini sunt larga summa petentes
Hirsutus fallax irascens prodigus audax
Astutus gracilis siccus croceiq; coloris

℃ Hic põit autor q̃dã signa per quę cognoscere possumus hoiem colericę complexiõis. Primũ est qđ colericus est impetuosus.i.faciens rem cũ ĩpetu: cuius cã est: q̃a supfluus calor qui est in colerico mouet ad impeditũ: & ergo etiã uult Aui.ii.in doc.iii.c.iii. qđ operationes excessiui motus significant caliditatē. Secundum est quod talis est cupidus honoris & appetit esse imprimis sedibus & pręcellere cunctos alios: cuius causa est: q̃a superfluus calor pronificat animã ad arrogãtiã & temeritatē. Tertiũ est quod isto cito discũt: & hoc propter subtilitatē humoris colerici: & eius caliditatē. Et ergo etiã dicit Auic.loco.p̃al. qđ intellectus.i.promptitudo & uiuacitas ad intelligentiã significat caliditatem complexionis. Quartũ est qđ isti multum comedunt: quia in ipsis fortior est calor digerens & maior resolutio quam in aliis corporibus.

Quintū est ꝙ isti cito crescunt.i.pueniūt ad augmentū:& hoc ꝑpter fortitudinē caloris naturalis in eis q est cā augmēti. Sextū est qđ isti sunt magnanimi.i.non potentes tolerare iniurias:& hoc ꝑpter caliditatē in eis: & ergo dicit Aui.lo.pal. quod parū pati ab unaquaq; re.i.patientem se reddere sercat caliditatē. Septimum est ꝙ isti sunt largi: & hoc respectu illorū qbus honores accidere possunt. Octauū est ꝙ isti appetūt summa .i.summas dignitates & officia ꝑpter cām secūdi signi. Nonū qđ colericus est hirsutus.i.pilosus:& habēs multos crines ꝑpter caliditatē apiētē porros:& mouentē materiā piloꝝ ad cutē. Et dr hirsutus quasi hircos sequēs:qa īter oīa aīalia bruta hircus habet lōgiores crines. Decimū est ꝙ ipse est falax.i.deceptorius. Vndecimū est ꝙ ipse est irascens.i.de facili irascit ꝑpter caliditatē. Et ergo dicit Aui.lo.pal.ꝙ ira frequens & a leui cā significat caliditatē:& hoc ē ꝑpter facilitatē cōmotiōis colerę & ebulitōis sanguis circa cor. Duodecimū est qđ ipse est ꝓdigus:qa largus est in exponēdo ꝑpter honores hñdos. Decimūtertiū est qđ talis ē audax. qa audatia ēt ꝓuenit ꝑpter nimiā caliditatē & maxime cordis. Decimū quartū est qđ ipse sit astutus.i.cautus. Decimūqntū est ꝙ talis est gracilis.i.nō grossoꝝ mēbrorū neq; multe carnis pp supfluā caliditatem uehemēter resoluentē. Decimūsextū est qđ talis est siccus.i.macer pp siccitatē cōplexiōis. Decimūseptimū est ꝙ talis est crocei coloris.i.citrini: & ergo dicit Aui.loco pal.ꝙ color subruffus significat colerę dominiū.

Fleūa uires mordicas tribuit:latosq; breuesq;
Fleuma facit pigues:sāguis reddit mediocres
Ocio non studio tradunt: sed corpora somno
Sensus ebes tardus motus pigritia somnus
Hic somnolētus piger in sputamine multus.
Est huic sensus ebes pinguis facit color albus

¶Hic ponit autor aliq̄ signa cōplexiōis fleumatice. Primū signū est paucitas uiriū fleumatici.n.paucitas uires habēt ꝑpter paucitatē caloris naturalis a quo oīs uis hēt exordiū. Secūdū est quod fleumatici sunt sati & breues:qa ī eis est paucus calor naturalis nō sufficiēs extēdere corpus in lōgū:extēdit igit corpus ꝟm latū. Tertiū est qđ fleumatici sunt pingues pp eoꝝ frigiditatē & humiditatē:& ergo dicit Aui.lo.pal.qđ pinguedo uel adeps supflua significat excessum frigiditatis & humiditatis & cōplexionē corporū frigidā:& humidā:quia sanguinis unctuositas q̄ est utriusq; materia cū resudat a uenis & obuiat mēbris frigide uel remisse calidis coagulatur ab eoꝝ frigiditate uel remissa caliditate:& fit piguedo ut uult Gal.ii.cōplexionū. Et postea sub

dit hic textus q̄ sanguinei sunt mediocres: supple in lōgitudine & breui tate. Quartū est q̄ fleūatici magis ad ocia inclinant q̄ ad studia pp frigi ditatē mouētē ad ocia & pigritiā. Quintū est q̄ multū dormiūt: & hoc ē pp multā hūiditatē eorum: & ēt puēit multus sōnus pp frigiditatē, ut inuit Aui. lo. pal. Sextū est q̄ fleumatici sunt duri ingenii: qa sicut uiuacitas in tellectus & pspicuitas igenii puenīūt pp naturalē caliditatē: ita ebetudo intellectus & duricies ingenii pp cōtrariū. s. frigiditatē. Septimū est qd̄ fleumatici sunt tardi motus: & hoc ēt pp frigiditatē q̄ facit motū tardū: sicut caliditas uelocē. Octauū est q̄ sunt pigri. Nonū q̄ somnus in eis est longus. Quorū cā eadē est cū pdicta. Postea ponunt duo alii uersus re colligētes signa pdicta cū qbusdā aliis. Primū est fleumaticus est somno lētus. i. īclinatus ad multū somnū. Secūdū est qd̄ ipse est piger. i. tardus ad oēm opationē. Tertiū est q̄ est multi sputi pp̄ter humiditatem in eo abūdātē multiplicatiuā sputi. Quartū est qd̄ talis est obtusus in sensibus: & nedū in sensibus: imo ēt in intellectu. Quintū est quod talis ē pinguis. Sextū est quod talis est albus in facie. Albedo enim cutis: & maxīe faciei signum est priuationis sanguinis aut paucitatis eius cum frigiditate, ut dicit Aui. loco preallegato.

Restat adhuc tristis colere substantia nigre.
Que reddit prauos: p tristes pauca loquentes
Hi uigilāt studiis: nec mens est dedita somno
Seruant ppositū: sibi nil reputant fore tutum
Inuidus & tristis cupidus dextreq; tenacis
Non expis fraudis timidus luteiq; coloris

Hic pōit autor aliq̄ signa cōplexiōis melācolie. Primū est prauitas. melācolia. n. reddit hoīes prauos & malorum morum: queadmodū sunt q seipsos interficiūt. Secūdū est multa tristitia: melācolici. n. multū tristes sunt ut plurimū pp̄ter spūs melācolicos turbidos & tenebrosos: sicut hoīes leti sūt: pp spirituū claritatē. Tertiū est taciturnitas: melācolici. n. tacidi sunt: & paucorum uerborum pp frigiditatē: sicut nimia garrulitas puenit pp caliditatē. Quartū est qd̄ melācolici sunt apti studio: qa sp cupiūt esse soli. Quintū est quod tales sunt insomnolēti: nec bū dormiūt pp nimiā siccitatē cerebri & pp fumos melācolicos cōmouētes in eis somnia horribilia: qbus excitant a somno. Sextū est qd̄ tales sunt tenacis ppositi. i. ptinaces: & cū aliqd in mēte habēt diu retinent: & difficulter placabiles sunt: & hoc pp siccitatē eorum que nō sinit ppositū cito mutari. Septimū est qd̄ melācolici nihil re putāt eis esse tutū: imo semper timent: & hoc est pp̄ter spirituū tenebro sitatē: postea in duobus ultimis uersibus ponunt aliqua ex signis pdictis

& aliqua addunt. Primū est q melancolicus est inuidus. Secundū est qđ est tristis. Tertiū est q est auarus. Quartū est qđ est tenax.i.nihil uolens exponere & male soluens. Quintū est qđ est fraudulosus: simplex: & propterea homines melancolici sunt deuoti: multū legentes: ieiunantes: & alias multas abstinentias facientes. Sextum est qđ est multum timidus. Septimū est quod est lutei coloris.i.terrestris siue fusci coloris. Color enim fuscus & maxime si uiriditati approximat: significat dominiū melancoliæ: fm Rasis.iii. Alman.in princi.

Hii sunt humores qui prestant cuiq; colores
Omnibus in rebus ex fleumate fit color albus
Sanguie fit rubeus/colera rubea quoq; ruffus
Si peccet sanguis: facies rubet: extat ocellus
Inflantur gene corpus nimiumq; grauatur
Est pulsusq; freq̄ns plenus mollis: dolor ingēs
Maxime fit frontis & cōstipatio uentris
Siccaq; lingua sitis & somnia plena rubore
Dulcor adest sputi sunt acria dulcia queq;

¶ In hoc tex. Primo pōit colores cōsequētes cōplexiōes: & dicit qđ fleūaticus est albi coloris: sed colericus ē ruffi coloris & sanguineus rubei: & de melācolico dicit ī fine p̄cedētiū uersuū & de istis omnib⁹ dictum est prius. Scđo ponit.xiii. signa superabundātis sanguis: quoꝝ. Primū est qđ facies est rubea ꝑpter ascēsū sanguis ad caput & faciē. Secūdū est qđ oculi plus uident exire solito pp extēsionē q̄ facit sanguis multiplicat⁹. Tertiū est qđ gene inflant pp silem cām. Quartū est qđ corpus totū grauat: qa natura suppeditat nō sufficiēs regere humores & sustētare debite corpus. Quītū est qđ pulsus fit freq̄ns ꝑpter caliditatē q̄ inducit sanguis multiplicatus. Sextū est qđ pulsus est plenus pp multitudinē uapoꝝ calidoꝝ & humidoꝝ. Septimū est q pulsus est mollis ꝑpter humiditatē nimiā mollificātē arteriā. Octauū est qđ dolor fit ī fronte: & hoc propter sanguinē multiplicatū ī rethi mirabili. Nonū est quod uēter cōstipat.i.durus fit: nec bñ assellant ꝑpter caliditatē nimiā exsiccātē feces. Decimū est quod lingua fit sicca pp similē cām. Vndecimū est quod sitis est magna propter exsiccationē orificii stomachi ex nimia caliditate. Duodecimū est qđ fiūt somnia declināntia ad rubedinē. & istud uult Aui.ii.doc.iii.c.vii.dicēs: & somnia q̄ illud sercāt.i. abūdātiā sanguis sunt sicut cū hō in somnis res uidet rubeas aut sanguinē multū ex suo corpore exire: aut se in sanguine natare: & similia. Decimūtertium est quod sputum est dulce propter sanguinis dulcedinem.

Notādū circa istud quod sicut hæc ponunt signa supabūdātis sanguis: ita qdā etiā ponūt signa supabūdātię alioꝝ humoꝝ sub qbusdā uersibus: signa qdē superabūdātis colerę sub istis uersibus. Accusat colerā dextrę dolor aspera lingua. Tinnitus uomitusq; frequēs uigilantia multa: Multa sitis pinguis egestio torsio uētris: Nausea fit: morsus cordis: lāguescit orexis: Pulsus adest gracilis durus ueloxq; calescēs: Aret amarescit incēdia somnia fingit. Signa uero supabundantis fleumatis sub istis uersib⁹. Fleuma supergrediens proprias in corpore leges: Os facit īsipidū fastidia cerebra saliuas: Costarū stomachi simul occipitisq; dolores: Pulsus adest rarus tard⁹ mollis īnanis: Pręcedit fallax fātasmata sōnus aquosa: Signa uero superabundantis melancolię sub his uersibus: Humorū pleno dum fex ī corpore regnat: Nigra cutis durus pulsus tenuis & urina: Sollicitudo timor & tristia somnia tempus: Accrescet rugitus: sapor & sputaminis idem: Leuaq; pręcipue tinnit & sibilat auris.

Denus septenus uix fleubothomiā petit an/nus
Spūs uberior exit p fleubothomiā
Spiritus ex potu uini mox mnltiplicatur
Humorumq; cibo damnum lente reparat
Lumina clarificat sincerat fleubothomia
Mētes & cerebrū calidas facit eē medullas
Viscera purgabit stomachū uētrēq; coercet
Puros dat sensus dat somnum tedia tollit
Auditus uocem uires producit & auget

℄ In hoc textu autor loquit de fleubothomia: & prio ostēdit ætatē regsitā ad fleubothomiā dicēs qd ān⁹.xvii.uix petit fleubotomiā: & p isto dicit Gal.xi. de ingenio quod pueri nō debent fleubothomari nisi habeāt. xiiii. annos ad minus: & causa est: qa corpora puerorū sunt faciliter resolubilia a calore extraneo: & ideo debilitant multū ex euacuatiōe forti facta p fleubothomiā. Itē qa īdigēt nutrimēto duplici de causa. s. pp nutrimētū & augmētū: ideo minutio sanguinis nō cōpetit eis. Itē qa facile dissoluunt a calore extraneo sufficit quod ab eis dissoluit: quare nō indigent fleubothomia. Et circa istud sciendū est ꝙ sicut fleubothomia nō cōuenit pueris prędictis: sed cauēda est: ita etiā est cauēda in magna ætate. s. senii. ut uult Gal. ix. megategni qa sm Gal. & Haly. iii. tegni in cōualescētibus & senibus est paucus sanguis bonus & multus malus: fleubothomia igitur rapiet bonum & dimittet malum: & ínuit Aui. iiii. in cap. xx. de fleubothomia: & ideo in talibus non cōpetit fleubothomia. Secūdo ponit nocumētum fleubothomiæ: & est

quod spūs uberies exeūt p fleubothomiā: cuius rō pōt esse: qa cū multa euacuatiōe sanguis q̄ fit p fleubothomiā necesse est ēt multitudinē spirituū euacuari. Tertio tāgit remedia p q̄ spūs emissi refocillant: & iterato multiplicant: & dicit q̄d ex potu uini subito regenerant spūs: quia oīum sobito nutriētiū maximū est uinū: ut prius dictū ē: & spūs ēt regenerant & refocillant ex cibo: sed hoc fit lente & non subito sicut ex uino: & cibus q debet dari erit digestibilis: & multi sanguinis gñatiuus: sicut oua sorbilia: & similia. Et circa istud sciendū est q̄d licet cibus regeneret spūs post fleubothomiā: tñ debēt cauere patiētes a multo cibo in pría & scda die. Vnde dicit Isaac ī dietis: cibus ē eis minuēdus & potus augēdus. s. respectu cibi: nō tñ respectu suę cōsuetudinis: īmo minus debēt bibere q ante fleubothomiā: qa uirtus digestiua debilior est. Quarto ponit autor. xi. iuuamēta fleubothomię debitę factę. Primū est q̄d tēperata fleubothomia cōfortat uisum: qa minuēdo humores ēt minuit effumationē ad caput & repletionē eius: offuscantes uisum. Secūdū est q̄d clarificat: & sincerat mentē & cerebrū ꝑpter similē causam. Tertiū est q̄d calefacit medullā: qa minuit supfluitates q̄ ad eā ueniētes ipsam īfrigidāt. Quartū est q̄d purgat uiscera. i. īteriora: qa exonerata natura a sanguine: humores crudos in īterioribus cōtētos melius digerit. Quintū est q̄d fleubothomia restringit uomitus & fluxū uētris: qa diuertit humores ab interioribus ad exteriora. Et istud uult Aui. lo. pa. dicēs: āplius fleubothomia ꝓpterea q̄d ad diuersa trahit: naturā ſm plurimū retinet. Et istud maxīe uerū est qñ fleubothomia fit de uenis brachii: nā fleubothomia facta de uenis pedū nō sic retinet: potest tamē per accidēs cōtingere q̄d ad fleubothomiā sequat maior fluxū uētris: & hoc dupliciter. Primo qa ex fleubothomia facta tollit onus naturę: tunc. n. uirtus cōfortata aliqñ ꝓuocat alias euacuatiōes. Secūdo si fluxus uentris fiat ex multa debilitate uirtutis contentiue: tunc. n. qa ex fleubothomia debilitat uirtus: magis augebitur fluxus uentris. Sextum est q̄d fleubothomia facit puros sensus: qa minuit euaporationē ad caput unde turbant sensus. Septimū est q̄d ipsa iuuat somnū impeditū: qa per ipsam euacuant humores plurimi a qbus eleuant uapores acuti & diuersi impediētes somnū. Octauū est q̄d ipsa tollit tedia & grauitates nimias: qa per ipsam uirtus exonerat a suo grauamine: & ēt educto per ipsam sanguinē educit simul melancolia fex sanguis q̄ inducit tedia & grauitates. Nonū est q̄d ipsa confert auditui: qa per ipsam diminuunt uapores & humores ascēdētes ad caput impedientes auditū. Decimū est ꝙ ipsa cōfert uoci: qa per ipsam diminuunt superfluitates & humiditates quę possent peruenire ad pectus uel cannā pulmonis & īpedire uocē. Vndecimū ē ꝙ ipsa auget uires: qa per ipsam corpus a suo grauamine exonerat: quare uirtus augmentatur.

¶In hoc

¶ In hoc texru autor tria facit. Primo dicit qđ isti tres menses .s. maius September Aprilis sunt mēses lunares: & i eis sunt dies phibiti a fleubothomia: uidelicet prima dies maii: & ultima Septembris & aprilis: & istud cōmunes dicūt: uerum tamen est dictum fictū: nec alicuius ualoris: imo pdicti dies psūt esse ita boni & electi sicut & alii: fm ꝙ diuersa constellatio in eis potest esse. Et subdit autor ꝙ in talibus diebus nulli uesci debēt carnibus anseris: qđ etiā falsum ē & erroneū: & magis sortilegio attribuēdū: & forte autor & istud habuit a iudeis q istū ritū obseruant. Secūdo dicit ꝙ senex senectute & nō a senio & iuuenis uenas plenas habētes sanguine minui possunt oī mēse: qa isti nō faciliter resolubiles sunt: nec in eis solū paucus est sanguis bonus: imo multus. Tertio dicit ꝙ incisio uene p regimine sanitatis custodiēdo debet fieri in aliquo istoꝝ triū mēsiū: q sunt maius: septēbris: & aprilis: differēter tñ: qa in aprili & maio debet incidi uena epatis propter multiplicationem sanguinis eo tempore: cū sit tempus uernale: & in septembri uena splenis propter melancoliam quæ tūc habet multiplicari: cum sit tempus autunnale.

Tres insunt istis maius september aprilis
Et sunt lunares sunt uelut ydra dies.
Prima dies primi postremaq; posteriorum
Nec sanguis minui nec carnibus āseris uti
In sene uel iuuene si uene sanguine plene
Omni mense dene confert incisio uene
Hii sunt tres mēses maius september aprilis
In quibus eminuas ut longo tempore uiuas

¶ Hic autor ponit .xii. quę impediunt fleubothomiā. Primum est frigiditas cōplexionis. Cū .n. fm Gal. ī megategni fleubothomia infrigidat: tūc augmentaret frigiditatē: causa aūt quare fleubothomia infrigidat est: quia fm Isaac in urinis: sanguis est fundamētū caloris naturalis .i. illud in quo calor naturalis seruat: & qa fleubothomia sanguinē euacnat: iō & calorē naturalē: & tunc p cōsequēs infrigidat. Scdm regio frigida uehemēter: sub qua debet cōprehendi tēpus multū frigū qđ etiā phibet fleubotho-

Frigida natura frigens regio: dolor ingens
Post lauacrum coitum minor ętas atq; senilis.
Morbus prolixus repletio potus & esce
Si fragilis uel subtilis sensus stomachi sit
Et fastiditi tibi non sunt fleubothomandi

miã : quia in regiõe & tpe multũ frigidis: sanguis in frigiditate corpis in cludif: & ille q circa extremitates exsistit a frigiditate cõdensaf & ineptus fit ad hoc qđ fluat. Tertiũ est intensus dolor sub quo ẽt põt cõprehendi nimia corpis inflãmatio: qa si in istis accidẽtibus fieret fleubothomia sequeref motus agitatiuus q est cõtrarius naturę: cũ sit difformis & maior inflamatio q̃ etiã est naturã magis debilitans: & cã motus agitatiui in dolore intenso est: qa fit tractus ad diuersas ptes: p fleubothomiã.n.fit tractio ad locũ fleubothomatũ: & ex dolore forti fieret tractio ad locũ doloris: causa uero maioris ĩflamatiõis est: qa ex fleubothomia cõmouenf humores: q̃re magis inflãmanf ex motu: & istud uerũ est qñ fleubothomia sit pua & artificialis: si tñ fiat usq; ad sincopim pdesti p̃dictis casibus: qa ista cũ uicit attractioẽ doloris nõ facit motũ agitatiuũ: & simil'r tollit ĩflãmationẽ cũ nõ sint humores ibi q cõmoueanf & calefiant & maiorẽ inflãmationẽ inducũt. Et istud uoluit Gal. in cõ. illius amphorismi. i. ptí. ampho. quę egerunf: cũ dixit: quod nõ est melior medicina in apostemate uehementis inflãmationis: & similiter in febribus & dolore forti q̃ fleubothomia. Quartũ est balneũ & maxime resolutiuũ: tale.n. phibet fleubothomiã: qa tale etiã est euacuatiuũ iã natura nõ facile tolerat euacuationẽ sup euacuationẽ. Quintũ est coitus ĩmediate p̃cedens: post talẽ.n. non statim debet fieri incisio uenę: qa ex hoc maxima debilitatio naturę sequeref: cũ p coitũ prius natura debilitata sit. Sextũ est ętas maior uel minor q̃ reqrif ad fleubothomiã: sicut ętas infantię & etas senii: put declaratũ est prius. Et ista impedimẽta tãgit Auic. lo. p̃al. dicẽs: tibi quoq; cauere debes a minuitione in cõplexiõe uehemẽtis frigiditatis: & in regionibus fortis frigiditatis: & in hora fortis doloris: & post balneũ resolutiuũ & post coitũ: & in ętate q̃ est minor. xii. ãnis senũ q̃to magis poteris: nisi in figura cõfisus fueris: & in soliditate muscolo᷑ & uena᷑ amplitudine: & ea᷑ repletione & coloris rubedine: & ulterius subdit: hos nãq; ex adolescentibus: & senibus fleubothomare audiebis. Adolescentes tamen ꝑm ordinem ad fleubothomandum paulatim prouehere debes cũ pauca minutione. Septimũ est morbus prolixus: quia tunc ex tali fleubothomia natura dupliciter debilitaf: puta a morbo plixo & a minutione. Et istud est uerũ ꝑm Aui. lo. p̃al. Nisi sanguinis affuerit corruptio: quia si sic fleubothomia põt conuenire. Octauum est nimia repletio potus. Nonum est nimia repletio cibi: sub qua etiã cõprehẽdif indigestio cibi. Et causa horũ est qa ꝑm Auic. in. i. attrahentia sunt tria. s. uacuũ: calidũ: & tota speties. Si ergo uene p fleubothomiã a sanguine euacuarenf cibũ indigestum uel supfluũ siue potum supfluũ a stomacho uel epate attraherent q indigestus ueniens ad mẽbra non corrigeref: qa tertia digestio non corrigit peccatũ secundę: nec secunda primę: si peccatũ sit magnũ

ꝑpter q̄d in mēbra nō conuerteret̃: sed ibi remanens posset esse cā ęgritudinis. Decimū est fragilitas.i.debilitas uirtutis: fleubothomia.n.est fortis euacuatio: ſm Gal.ii.ampho.in cō.illius.In quo morbo: sed uirtus debilis nō pōt pati motū fortē. Vndecimum est subtilis sensatio orificii stomachi: ꝙ p̄cordiū dicit̃: qa ex fleubothomia in tali statim sequit̃ sincopis. Et sub isto etiā cōprehendit̃ debilitas stomachi: & facilis fluxus colerę ad orificiū eius inducens ad uomitū facilē colerę. Vnde in habentibus p̄dicta accidētia nō conuenit fleubothomia. Per fleubothomiā.n. humores cōmoti ad os stomachi inducerent̃ tanq̄ ad locum cōsuetum: & qa est mēbrū debile & impotēs illi fluxui resistere: ideo illis multa mala p fleubothomiā accidūt. Et hoc est una causa: q̄re qn̄q; aliq in fleubothomia sincopant.s.qa colera ad stomachū fluit q̄ mordicando stomachū ex cōpassione cordis & stomachi sincopim inducit. Duodecimū est fastidium. Si.n.in fastidio fieret fleubothomia cum uene euacuarent traherent ad se materiā malā facientē fastidium. Et plurima istorū sex ultimoꝶ accidentiū tangit Aui.lo.p̄al. Et circa istud est sciendū ꝙ p̄ter p̄dicta accidētia sunt adhuc aliqua alia ēt impediētia fleubothomiā: quoꝶ. Primū est alia euacuatio ut qn̄ est fluxus menstrorū aut emorroydarū: tūc enim debet fieri fleubothomia: & hoc ad euacuationē: licet ad diuertendum fluxum seu materiā posset fieri. Secundū est corpis siue compositiōis raritas: qa corpibus raris multū dissoluit̃: & ideo sufficit ista resolutio nec euacuatione indigent, ut uult Gal.ix.magategni. Tertiū est humorum cruditas & uiscositas: tunc enim est cauenda fleubothomia: qa augmentaretur cruditas humorum: & ꝑpter hoc in morbis longis non est faciēda fleubothomia: quia cruditas humoꝶ augmentaret̃: & uirtus debilaret̃: & morbus ꝓlongaret̃: & ideo timendū esset de casu uirtutis: & ꝑpter hoc uult Auic.ꝙ in morbis cronicis facienda est famarcia ante fleubothomiā & nō fleubothomia ante facienda: licet utroq; indigeant patiētes: sed cruditas humorū pōt accidere duabus de causis: una cā est ꝑpter abundantiā humorū calorē naturalē suffocantiū q debilitatus & suffocatus humores crudos generat: & tūc bene cōpetit fleubothomia. Vnde ſm Alexandrū.ii.libro suo.ca.de ydropisi: fleubothomia in principio ypozarce cōpetit cū ꝓuenit ex multitudine sanguinis menstrualis cū ꝓhibeant̃ fluere menstrua pp cām aliquā: aut ex multitudine sanguīs emorrydalis: quia sicut ignis paruus sub multa lignorum congerie suffocat̃: similiter est de calore innato suffocato sub humorū multitudine. Secūda causa cruditatis humoꝶ est caloris innati debilitas ut in illis qui sunt debilis cōplexiōis & q habuerunt longā ęgritudinem & in senibus: & tunc non cōpetit fleubothomia: qa per hoc augeret̃ cruditas: qa sanguis in quo calor conseruat̃ extraheretur: & ita corpus infrigidaretur: &

humores magis incrudarenť: debet ergo sanguis dimitti ut humorum cruditatem digerat. Quartũ est aeris indebita dispositio & nimia caliditas aut nimia frigiditas: quia per caliditatem multam fortis fit resolutio: & per frigiditatem multa ineptificatio humorum ad fluxum.

Quid debes facere qñ uis fleubothomari:
Vel qñ minuis fueris uel quando minutus
Vnctio siue potus lauachrũ uel facias motus.
Debent non fragili tibi singula mente teneri.

¶ In hoc passu autor põit quiq̧ quæ debent fieri circa fleubothomiã: aliqua qdẽ ante fleubothomiã: aliqua ĩ fleubothomia: & aliqua post fleubothomiã. Primũ est unctio que aliqñ fit in fleubothomia: sicut ũctio fleubothomi: ut dolor leniať: aliqñ uero post fleubothomiã: ut cõsolidatio uulneris [illegible] tardeť ad hoc ut post fleubothomiã humores relicti in uenis aliq̃ possint habere respirationẽ & fumi aliq mali exalent. Scdm est potus & maxie uini q ualet in fleubothomia si sincopis accidat: & ẽt ualet post fleubothomiã p regeneratiõe nouoꝝ spirituũ & noui sanguinis: & isto mõ iã faciunt cões. Tertiũ est lauacrũ.i.balneã φ ualet per duos uel p tres ante: & p duos uel tres post fleubothomiã & nõ eodẽ die: ante qdẽ: si qs timeat φ habeat in se humores grossos: qa balneũ humores dissoluit & cõmouet eos: & pp hãc cãm ẽt cõpetit añ acceptio si rupi acetosi: & motᵒ ut humores dissoluãť & subtilienť: & ergo qñd ebet fieri fleubothomia dẽt fricari brachiũ: ut humores existẽtes in uenis ꝓpinqs brachio subtilenť & ꝑparenť ad exeundũ facilius: post fleubothomiã uero ualet ut reliqę humoꝝ & uapoꝝ derelicta resoluanť: in die uero fleubothomię nõ cõuenit: qa p balneũ cutis lenis sit q̃ lenificat pcussionẽ factã in fleubothomia fugit: & hoc est piculũ. Quartũ est fascia.i.ligatura cũ pãnis lineis q̃ ualet post fleubothomiã ĩmediate ad retinẽdũ fluxũ: & ante fleubothomiã ad trahẽdũ humores ad locũ ubi q̃riť fleubothomia ut ex eo etiam uene ingrossenť & melius uideanť. Quintũ est motus siue ambulatio moderata q̃ põt fieri ãte ut humores dissoluanť & subtilienť: & post: ad resoluẽdũ reliqas humoꝝ ex fleubothomia derelictas. Circa pręďicta sciẽdũ est φ cões faciũt se fleubothomare ieiuni: sed qbusdam doctoribus melius uideť & cõuenientius: φ ante fleubothomiã: primũ unũ ouũ sorbeãt molle cũ uino hastu uini circa nonã uel decimã horam ante prãdiũ & statim postea se fleubothomari faciant. Et huius cã est: qa stoma[illegible]ho uacuo natura fortius sanguinẽ retinet ne deficiat in nutrimẽto: sed cũ cibus q de se multum nutritiuus est sit in stomacho cuiusmodi sunt oua sorbilia & uinum: tunc natura melius sanguine exire permittit.

¶ In hoc passu autor ponit tres effectus fleubothomię: Primus est qđ fleubothomia exhilarat.i.letificat tristē hominem: Secūdus ē ꝙ fleubothomia placat

Exhilarat tristes irritos placat amentes
Ne sint amentes fleubothomia facit.

iratos:& cā: utriusq₃ est:qa in sanguine qñ multa cōmiscet̄ melācolia fit tristitia:& qñ multa colera fit ira:cū melācolia sit causę tristitię:& colera irę iam uterq₃ istoꝝ duoꝝ humoꝝ educit̄ eductiōe sanguinis:qa ei commiscet̄. Tertius est ꝙ ꝓhibet amētes ne isaniāt:qa facit humores fluere ad ptes exteriores: & a capite diuertit:ꝑ maiori declaratiōe sciendū est ꝙ quinq₃ sunt causę ꝓpter quas debet fieri fleubothomia:quaꝝ. Prima est directa & alię q̄tuor indirecte. Prima q̄ est directa est ut abūdātia sanguinis euacuet̄:siue abūdet sāguis in q̄litate siue q̄titate siue utroq₃ mō. nā ẜm Aui.lo.pal. Duo genera hoīum sunt fleubothomāda: quoꝝ unū est ille modus hominū q iā parati sunt incidere in ęgritudines:ut q hn̄t abūdātiā sanguinis in q̄titate:& reliquū genus est genus illorū hominū q iam ęgritudinē inciderūt ꝓpter humorū siue sanguīs malitiā:sed differt fleubothomia ista & illa:qa pp sanguinis abūdātiā debet fieri multa fleubothomia:sed si in qualitate peccet siue sit maliciosus:tūc competit fleubothomia pauca:unde ẜm Gal.ix.megategni:si sanguis sit malus in corpe debet euacuari paulatī:& iō peccāt multū illi q qñ uident sanguinē malū fleubothomāt se quosq₃ uideāt sāguinē bonū exire cū forte pri⁹ totus sanguis exire q̄ bonus exire:sed debet fieri pauca euacuatio:& tūc ẜm Gal.in casu isto:priusq̄ fiat:fleubothomia debet dieta bonū sanguinē generās exhiberi ut loco mali sanguis bonus sanguis generet̄. Et postea debet fieri post modicū tēpus fleubothomia pauca:& sic deinceps: ista fleubothomia est directa:qa fit per se ad euacuationē illius ꝙ per se debet per fleubothomiā euacuari.s.ad euacuationē plenitudinis humorū siue sanguinis:principaliter tamen ẜm qđ cum eo sunt alii humores. Prima causā indirecta est magnitudo morbi & magnitudo apostematis uehemētis inflatiōis:qa ẜm Gal.in con.illius ampho. quæ egerunt &c. Nō est melior medicina in apostemate uehemētis inflamatiōis & in febribus & dolore forti q̄ fleubothomia:ut etiā dictū ē ibi frigida natura. Secūda causa indirecta est ut attrahat̄ materia ad ptē illā p q̄ debet euacuari materia:unde in retentiōe mēstruoꝝ & emorroydaꝝ debet apiri sophena ẜm Gal.& Auic.ut trahat materia sanguīs ad iferius. Tertia cā indirecta est ut humores trahant̄ ad locū cōtrariū illi loco ad quē fluunt humores:& hoc ad diuertendū materiā a loco ad quē fluunt humores: & aliqua adduntur. Primū est ꝙ melācolicus ē inuidiosus. Secūdū est ꝙ

unde in nimio fluxu menstruorū debet fieri fleubothomia de basilica ut trahaꝛ materia d cōtrariū locū ad quem declinat & diuertaꝛ a suo fluxu & pp hoc in pleuresi sinistre partis: debet fieri fleubothomia in pte dextra ut diuertaꝛ materia & attrahaꝛ ad locum cōtrariū loco ad quē declinat: & similiter si sit in pte dextra debet fieri fleubothomia ī pte sinistra. Quarta causa indirecta est ut per fleubothomiā una portio materię euacuetur: & natura potentior sit supra residuū. & sic cōpetit fleubothomia quādo repletio est in corpe ne fiat apostema: qa natura est debilis respectu regiminis illoꝝ humoꝝ: ideo una portio illius materię est euacuāda ne ꝓpter impotentiā naturę in regēdo illā materia: illa materia fluat ad aliquem locum debilem in quo aggregeꝛ & apostema generet.

Fac plagam largā mediocriter ut cito fumus
Exeat: uberius liberiusqꝫ cruor.

℄ In hoc passu autor ponit unū documētum de quātitate scissure ī fleubothomia.

Et dicit ꝙ scissura debet esse larga mediocriter ut fumus & grossus sanguis liberius exeant: quia quādo scissura est stricta: tunc solū subtilis sanguis exit & grossus remanet. Circa istud est scindum ꝙ aliquādo in fleubothomia debet fieri uultus magnum & aliquando paruum: debet aūt fieri uultus magnum tribus de causis. Primo quia humores sunt grossi: & grossus sanguis est euacuandus ut per illud uulnus magnum sanguis facilius possit exire: & ergo melancolicis faciēdum est magnum uulnus. Secundo ꝓpter tpis frigiditatē ꝙ humores ingrossat: & ergo in hyeme debet fieri uulnus magnū. Tertio ꝓpter abundantiā humorū: qa tunc fit melius euacuatio p uulnus magnū q̄ paruum: sed uulnus paruum fit cum est uirtus debilis: ut de spiritibus & calore minus euacuetur: & in tēpore calido eadem de causa: & quando est sanguis subtilis.

Sanguine subtracto sex horis est uigilandū.
Ne somni fumus ledat sensibile corpus
Ne neruum ledas non sit tibi plaga ꝓfunda.
Sanguine purgatus nō carpas ꝓtinus escas.

℄ In hoc passu autor tāgit tria cōsiderāda circa fleubothomiam. Primū est ꝙ fleubothomatus nō debet dormire imediate post fleubothomiā: nisi ad minus trāsiuerint sex horę: & huius subdit autor cām ne fumi: q. s. in sōno causanꝛ moti ad caput ledāt cerebꝛꝫ: alię tū pñt assignari cause: q̄rū. Pria ē ne ī sōno uertat se patiēs supra brachiū fleubothomiaꝝ: & p hoc ledaꝛ. Scđa est ne humores in sōno fluant ad mēbrū lesū in quo est dolor pp ictū fleubothomi & fiat apostēa: unde

Gal. ii. apho. sup illo apho. In quo morbo: uult φ in sono si fiat apostemā intra corpus aut mēbrū sit lesum ad ipm fluūt humores: Auic. uero aliā assignat cām. s. φ p talē sonū posset accidere cōfractio mēbroꝝ. Et istius cā pōt esse: qa sicut sm Gal. sup illo apho. in quo morbo &c. sonos in pricipio paroxismi nō cōpetit: qa calor naturalr ad iteriora regredit: & exteriora ifrigidant: & fumi remanēt nō cōsumpti: pp φ rigor augmētat & paroxismus ēt plōgat: sic ēt fumi p cōmotionē humoꝝ: & in fleubothomia ad neruos & ad lacertos eleuant q nō cōsumpti remanentes in sono infrigidant i exterioribus & igrossant & iō faciūt ad neruoꝝ & lacertoꝝ cōfractionē si fiat supdormitio imediate post fleubothomiā: alia cā pōt eē qa materiā est ingrossans est faciēs cōfractionē: sicut in qrtana i cuius typo fit ɔfractio pp frigiditatē & grossiciē materię s3 nerui & lacerti sūt frigidi: iō ad ipsos ueniēs iste fum⁹ in sono in quo fit retractio caloris ad interiora infrigidat & ingrossat & iste fumus infrigidatus & ingrossatus frigiditatē & igrossationē inducit in mēbro siue cōfractionē: siue ad mēbrū cōsimile pperāt ęgritudines cōsimiles. Et istud ueꝝ est de sono fleubothomię uicino & nō de remoto postq̄ fumi illi fuerit cōsumpti. Scđm φ dicit est φ fleubothomās dēt cauere ne faciat nimis pfundā apturā i minutiōe: ita φ cū fleubothomo ledat neruū uel arteriā uene suppositū: nā ex lesiōe nerui seqt spasmus: ex quo ulteri⁹ acerbissima mors seqt uel ad minus pditio mēbri: puta brachii uel digiti &c. Ex lesiōe arterię seqt fluxus sanguinis arterialis difficilime curabilis. Tertiū est qđ fleubothomatus nō illico. i. imediate post fleubothomiā cibū sumere dēt: sed dēt expectare quousq in eo humores fuerint queti: ne cibus ante eius digestionē ad subueniendū membro leso cū sanguine simul attrahat.

Omnia de lacte uitabis rite minute.
Et uitet potum fleubothomatus homo
Frigida uitabis quia sunt inimica minutis
Inter dictus erit minutis nubilus aer.
Spiritus exultat minutis luce per auras
Omnibus apta qes: est motus ualde nociuus

¶ Hic autor ponit. y. uitanda ab ipso fleubothomato quorū. Primū est qđ fleubothomatus debet uitare lac & lacticinia: cui⁹ cā est: qa ex cōmotione hūorū p fleubothomiā sępe fluunt humores aliq ad stomachū: si ergo lac sumeret ex cōmixtiōe illorū humorū lac in stomacho corrūpet: ex quo de se maxime corruptibile est: iā & lac pp dulcedine eius posset trahi i digestū ad uēas: & pp cōmotionē humoꝝ facile corrūpi. Secūdū est qđ fleubothomatus debet cauere a potu nimio: qa pp euacuationem uenarum talis potus

trahereť facile ad uenas indigestus: put prius dictū est. Tertiū est φ fleū bothomatus dēt uitare oīa frigida tā ītus sūpta q̃ exteri⁹ adhibita: puta cibaria mlťū frigida: aerē frigidū: balneū frigidū: tenuitatē uestiū: sessio nē supra petrā: frigiditatē capitis uel pedū: qa cū calor naturalis p fleu bothomiā debilitatus est: corpus facile supflue infrigidareť. Quartū est φ fleubothomatus nō debet ambulare in aere tenebroso nebuloso tur bato: qa talis cōtristat aīam: & pigritiā in corpibus īducit: ut prius dictū est ibi: aer sit mūdus: nā tristitia cā est sāguis melācolici: sed debet ābula re ī aere claro & lucido: qa in tali aere spūs uitales naturales & animales recreanť & ad extra moueť cū gaudētes simili. Quintum est φ fleubo thomatus debet querere quietem temperatam: similiter & motum ex cessiuum uitare: quia motus excessiuus tunc maxime debilitat: & humo res cōmouet: quies uero temperata motum sedat.

Principio minuas in acutis peracutis
Etatis medię multum de sanguine tolle
Sed puer atq; senex tollet uterq; parum
Ver tollat duplū reliquū tēpus tibi simplum.

¶ Hic autor di cit quattuor. Pri mū est φ fleubo thomia facienda est ī pricipio ęgri tudinū p acuta rū. i. maxīe acuta rū: q̃. s. termināť in die q̃rta: qa tales sunt breues: nec dant inducias: & iō a principio me cāde sunt. Secundū est φ in ętate media. s. q̃ est a. 30. āno usq; ad. 45. uel . 50. ānū plus de sanguine extrahēdū est q̃ ī aliq̃ aliaꝝ ętatū: qa in tali ęta te maxīe multiplicať sanguis: & eius subtractio nō īpedit augmētū: nec diminuiť uirtus corpis: qa corpus in tali ętate non augeť: neq; diminuiť sensibiliter: sed stare uideť. Tertiū est φ senes & pueri paꝝ fleubothomā di sunt: qa in pueris sanguis multus requiriť pp nutritionē & augmenta tionē in eis. Et in senibus uirtus incipit debilitari. Quartū est qđ in uere dupla q̃titas sanguinis abstrahēda est p fleubothomiā respectu aliorum tpoꝝ: cuius rō est: qa uer est tp̄s maxime multiplicatiuū sanguis. ꝓm oēs autores medicinę. Circa primū dictū p maiori declaratiōe ponēdę sūt aliq̃ regulę circa fleubothomiā: q̃rū prima est φ in principio morbi nō est faciēda fleubothomia. Medicus. n. ē minister nature: ꝓm Gal. in teg. cā illo. Omniū natura opatrix. Medicus uero minister: ꝓm Gal. iiii. āph. in cō. illius ægritudinibus qbuscūq; incipiētibus nulla euacuatio ī pricipio morbi ē naturalis: sicut ergo natura in principio morbi nō euacuat: ita nec Medicus. Istud tñ ī tribus casibus hēt instātiā. Primo ī materię fu niositate: uñ Aui. loco sæpe alleg. uult φ ī pricipio morbi fleubothomia nō debet fieri: qa fleubothomia hūores cōmoueret: & subtiliaret: & cur rere p

rere p corpus faceret nisi materia sit furiosa, Scdo hēt īstātiā in materiæ multitudine, uñ Gal, sup illū āpho, Incohātibus morbis: uult φ oportet fieri fleubothomiā aut farmaciā ut natura alleuief: q̄.s. onerata ē pp ma terię multitudiné, Tertio hēt īstātiā i morbi magnitudine & acuitate: ut qñ est apostema magnū & dolorosū: licet nō sit multa materia.s. añcedē tis ī corpe. uñ dicit Gal. xiii. megategni, Si apostēa sit magnū fleubotho meť in pricipio: licet nō sit materię multitudo ne crepet aut apiať apo stema añ sui maturationé. Ergo ut mala sinthomata uitenť minutio ē fa ciēda, Scda regula ē φ nō fiat fleubothomia ī die motus ęgritudis: sicut in crisi nō est faciēda fleubothomia: nec aliq̄ euacuatio: ne materia a lo co ad quē natura mittit ipam diuertať: silr neq̄ ī poxismo: uñ fm Gal.i. amph. In statu: neq̄ fleubothomia: neq̄ farmacia fieri dēt: qa ī eo fit co ctio morbi: q̄ melius fit ī qete q̄ motu: sed sicut se hēt status ad morbū to talē: ita poxismus respectu dieꝝ īterpolātiōis: sicut ergo ī statu nō ē eua cuādū: ita nec ī poxismo, Tertia regula ē φ fleubothomia nō ē faciēda ī pricipio morbi. cū crisis est remota: qa fm Isaac ī urinis: sanguis est fun damētū caloris naturalis ipm.s. sustinēs: licet cor sit fundamētū gñans: & spūs fundamētū deportās: sed sanguis ē fundamētū caloris naturalis: qa ex eo materialiter gñať calor naturalis: & iō aliqs sanguinē euacuādo euacuat caloré q materiā morbi hēt digerere: & p cōsequēs morbus p lōgať: & uirtus debilitať: pp φ timēdū est ne pp lōgitudinē morbi & de bilitatē uirtutis natura succūbat. Quarta regula est φ in corpe hñte fecē in itestinis nō dēt fieri fleubothomia: cuius cā ē: qa tria sunt attrahētia.s. calidū: uacuū & tota spēs, Quia ergo p fleubothomiā uene euacuanť q̄ a mēbris sibi ppinqs attrahūt: & ita meseraice a stomacho: uēter plus cō stipať: & natura ɔtēta in uenis plus inficiť: & meseraice attrahūt humidi tatē secū: & feces plus desiccāť. Debet ergo uēter prio leniri: ut p suppo sitoria aut clisteria: nisi p se laxeť. Quīta regula est φ nō debet fieri fleu bothomia m[illegible]ta: qa ex hoc malū accidit ī senio.s. multi morbi mali sicut epilēsia appoplexia & paralisis: qa pp remotionē sanguis: & caloris gene rāť multe supfluitates fleumaticę: q̄ sunt cause earꝝ ęgritudinū. Sexta re gula est φ nō dēt fieri fleubothomia ī muliere mēstruata aut īpregnata. In īpregnata nō dēt fieri: qa p hoc calor digerēs cibū diminuereť: & nu trimētū fetus auferreť: & maxie qñ fetus est magnus cū tūc indiget am pliori nutrimēto. Et istud dicit Ipo. v. āpho. In mēstruata uero naturalr .s. fm reuolutionē mēsis nō dēt fieri fleubothomia: qa ī fluxu nimio mē struoꝝ eēt faciēda ad diuertēdū materiā: sed qñ eueniūt naturalr: & fm debitū cursū naturę: tūc nō dēt fieri fleubothomia: cū materia euacueť sufficiēter a natura: & natura nō dēt diuerti ab opatiōe, Septima regula est φ post colericā passionē nō dēt fieri fleubothomia. Cū. n. fleubotho mia ɔmoueat humores p hoc posset hūor colericus ad stomachū fluere

& ipm inflamare:nec dēt fieri post uomitū ne simil'r humores fluant ad stōachū:neq; post fluxū uētris:neq; post uigilias magnas:neq; post motū fortē:& breuiter nec post ullū calefaciēs multū: aut multū dissoluēs: qa fleubothomia hūores plus cōmoueret:& uirtutē magis debilitaret. Deīde uidēdū est ī qbus hoībus cōpetit fleubothomia:& p illo ponēdę sunt aliq regule: quaꝝ. Pría est φ fleubothomia cōpetit hoībus delicatis ociosis & qescētibus: multū carnosis:& cibus multū sanguinē gñantibus utētibus. Scđa regula est φ fleubothomia cōuenit illis in qbus est abūdātia sanguis: φ cognoscit̄ p urinę spiss tudinē. Abūdātia.n.sanguis facit eā spissam: sed colerā subtilē. Tertia regula est φ fleubothomia dēt fieri in illis in qbus melācolia abūdat. Vñ cū ē multa melācolia naturalis currēs cū sanguine p totū corpus: qa sanguis in epate ab ea mūdificat̄: tūc cōpetit fleubothomia siue minutio postea farmacia. Vñ duplex est melācolia: naturalis & īnaturalis: naturalis est fex sanguis: q̄ qñ abūdat ipa est currēs cū sanguine: q̄re cū sanguine p fleubothomiā euacuat̄: iō faciēda est fleubothomia ad eius euacuationē cū sanguine: ab eodē.n.calore.s. calore tpato fiūt sanguis:& melācolia: q̄ est eius fex. & postea faciēda est farmacia. Quarta regula est φ in illis in qbus timet̄ humorū ebulitio: cō turbatio: &calefactio: cōpetit fleubothomia:& isti statim qñ sentiunt se calefieri debēt fleubothomari cū sit timor ebulitiōis: cōturbatiōis:& calefactiōis: pp humoꝝ abūdātiā. Aliqñ tñ aliq decipiunt̄ p istā regulā: qa statī qñ sentiūt calefactionē & timēt de humoꝝ ebulitione statim fleubothomāt se. Et qñ istud ē ex colere calefactiōe & incēsiōe. p fleubothomiā nō cessat calefactio nec ebulitio: īmo p hoc augmētat̄: qa fleubothomia humores cōmouet:& p corpus currere facit. Et ergo nō cōpetit fleubothomia nisi hoc sit ex abūdātia humoꝝ qđ cognoscit̄ p sudoris multitudinē & maxīe in mane. Aliq.n.sunt q nō sudāt nisi qñ euacuatiōe īdigēt. Quita regula est qđ illis debet fieri fleubothomia q habēt uirtutē fortē: & q sunt sanguinę cōplexiōis nō frigidę & siccę. Vnde Rasis. vii. Almā. Corpora apta ad fleubothomiam & quæ habēt uenas amplas & manifestas & corpora pilosa & bruna & ex colere rubeo & fusco mixtis sunt colorata:& iuuenes & adoloscentes & senes nō decrepiti: sed pueri:& infirmi non sunt minuendi nisi magna urgente necessitate:& plurime istarū regularum colliguntur ex Aui. iiii. in. c. de fleubothomia.

Estas uer dextras: autūnus hyemsq; sinistras
Quattuor hęc mēbra. cephe. cor. pes. epar. ua
Ver. cor. epar ęstas. ordo seqñs reliqs. (cuāda

¶ Hic ponit autor aliq cōcernētia mēbra euacuanda fleubothomia:& dicit. Primo φ in uere: & tate debēt euacuari uenę dextrę: ut dextrę man⁹ uel dextri brachii uel

pedis:sed in hyeme & autũno debẽt fleubothomari uene sinistrę.s.sini-strę manus uel sinistri brachii uel pedis. Et istius cã põt esse:qa uer ẽ multiplicatiuũ sanguis:& istas colerę:ergo in uere & ęstate debent euacuari ille uene in qbus magis abũdãt sãguis & colera:sed ille sunt uenę dextrę:qa ĩ pte dextra corpis situatũ ẽ mẽbrũ gñatiuũ sãguis.s.epar & receptaculũ colere.s.cistis fellis. Sed autũnus est gñatiuus melãcolię q̃ ẽt coaceruaƭ & nõ resoluiƭ p hyemẽ:ergo in autũno & hyeme debẽt fleubothomari ille uenę ĩ qbus magis dñaƭ melãcolia q̃ sunt uenę sinistrę: cũ ĩ sinistra pte corpis cõtineaƭ splen:q est receptaculũ melancolię. Scdo dicit ꝙ ista q̃ttuor mẽbra.s.cephe.i.caput.cor.pes.& epar.ẜm q̃ttuor ptes anni sũt euacuãdo:cor qdẽ ĩ uere.epar ĩ ęstate:caput ĩ hyeme:& pedes ĩ autũno.

Dat saluatella tibi plurima dona minuta
Purgat epar.splenẽ.pectus.p̃cordia.uocem
Innaturalem tollit de corde dolorem:

¶ Hic tangit sex iuuamẽta ꝑuenientia ex fleubothomia uenę q̃ dicit saluatella: & ẽ uena ĩ dorso man⁹ in loco q ẽ ĩter auricularẽ digitũ & medicũ. Primũ ẽ ꝙ ipsa purgat epar. Secũdũ ẽ ꝙ ipa mũdificat splenẽ. Tertiũ ẽ ꝙ mũdificat pectus. Quartũ est ꝙ p̃seruat p̃cordia.i.orificiũ stomachi a nocumẽto. Quintũ est quod aufert nocumẽta uocis. Sextũ est ꝙ aufert dolorẽ ĩnaturalẽ cordis:& rõ oĩum iuuamẽtoꝝ ẽ:qa p̃dicta uena ab oĩbus istis locis sãguinẽ euacuat: ut postea ẽt patebit. ꝑ maiori declaratione p̃dictoꝝ:sciẽdũ est ꝙ in fleubothomia aliqñ apiunƭ uenę & aliqñ arterię. In aptiõe aũt arterię est timor:& huius cã potissima ẽst nimius fluxus sanguis:q duplici cã hẽt fieri in fleubothomia arterię. Vna causa est caliditas uehemẽs sanguis arterialis:calidũ.n.est facile mobile & arteriã dilatans & apiens:& iõ iuuat multũ ad euacuationẽ sanguis in fleubothomia arterię. Secũda cã est arterię mobilitas:& iõ tardius in ea uulnus curaƭ cũ uulnera nõ sananƭ nisi qescũt: pdest tñ ista fleubothomia tripliciter. Primo cũ est in corpe sanguis subtilis abũdantia. Secũdo qñ uaporosi. Tertio quãdo calidissimi: sanguis.n.subtilis:ex quo calor naturalis & spũs fiũt:habitat in arteria: sed sanguis grossus:ex quo mẽbra nutriunƭ in uenis:similiter sanguis uaporosus in arteria cõtineƭ:& sanguis sanguineus in uenis:sanguis ẽt calidissimus q a corde efficiƭ & digeriƭ:qđ est calidissimũ mẽbrũ ẽt cõtineƭ in arteria:alius aũt sanguis in uenis. Secũdo sciendũ ꝙ uenaꝝ aptio est in multis mẽbris:aliquãdo ĩ brachio siue manu magna:aliqñ in parua: aliquãdo in pede:aliquãdo in naso:aliquãdo in fronte:aliquãdo ĩ labiis: aliquãdo in lingua:siue in palato:aliquãdo in angulis oculoꝝ uersus frõtẽ:in manu maiori q̃ est ab ascellis usq₃ ad cubitos sunt qnq₃ uenę aperiẽdę ẜm Rasis.vii.Almã.& Aui.loco.p̃al. Vna uocaƭ cephalica q̃ est uena

capitis. Secunda basilica quę est uena epatica. Tertia mediana siue cordiaca siue nigra: s̃m quod uocatur ab Auic. siue matrix: sicut uocatur a Rasi. quarta asceliaris: & quinta funis brachii: in manu minori est seciles siue saluatella: & in brachio s̃m qđ continet maiorem manũ: & minorẽ sunt aperiẽdę sex uenę: cephalica a ptibus quę sunt supra collũ euacuat: & ideo passiõibus capitis ualet: ut in enigranea: mania: & in aliis calidis passiõibus siue ex materia calida: unde & ista incipit siue oritur ab humero: & tendit uersus partem sinistram brachii: basilica euacuat ĩmediate a partibus sub collo ut a pectore & epate: unde in passionibus pectoris & epatis & similiũ ualet: unde ualet in pleuresi: & incipit ista ab ascellari: & tendit ad partem domesticam brachii: mediana uero est media inter duas predictas in situ & in cõpositione: quia ex eis cõponit̃: est. n. ramus utriusq;. Et est ẽt media in euacuatiõe: qa undiq; euacuat: & ab inferioribus ptibus sub collo: & a collo: & supra collũ. Vñ est uniuersalis toti corpori in euacuãdo: nõ uniuersalis sicut dicunt qdã: qa a corde oritur: sed qa ramus est cephalice & basilice. Et ergo cũ uolumus fleubothomare de cephalica: & nõ apparet: debemus accipere magis medianã q̃ basilicam: & similiter cũ uolumus fleubothomare basilicã & nõ apparet: magis debemus fleubothomare medianã q̃ cephalicã: qa magis ɔuenit cũ utraq; q̃ una cum alia: cum sit ramus istaɋ;: & de ista extrema: sceiles siue saluatella est uena q̃ est inter auricularẽ & medium: tendens plus uersus medicũ digitũ: & oritur a basilica: & ista aperitur in dextra manu in opilatiõe epatis: & in sinistra manu in opilatione splenis: & q̃re hoc fit nescit̃ ratione: sicut dicit. Aui. sed experientia: hãc. n. inuenit Gal. per somnũ: ut ipse dicit: qa habebat quendã in cura habẽtẽ opilationẽ epatis & splenis: & somniabat se fleubothomare patientẽ de illa uena: & sic fecit & curatus est: de ista fit fleubothomia ponẽdo manũ in aqua calida: qa subtilis est: ideo ut ingrossetur: & dilatet̃: & ne uulnus claudat̃ citius debito: & ut sanguis grossus subtilietur: ascellaris est illa que posita est sub basilica: & illa apparet in ligatura brachii: & de ista idem est iudiciũ cũ basilica: funis brachii est illa q̃ est supra cephalicam siue os ultimũ: siue altius brachii uersus partem siluestrẽ: & est idẽ iudiciũ de ista & de cephalica: licet ergo s̃m Aui. & Gal in apertiõe uenę fit euacuatio uniuersalis a toto corpore: non tamẽ ab oĩbus uenis equaliter: ut uisum est: licet etiã uenę a toto corpore euacuent: nõ tamẽ in eis est timor equalis ĩmo cephalica s̃m Ra. yii. Almã. est securior: & basilica est magis timenda: & cardiaca etiã multũ est timenda: licet minus q̃ basilica: cephalica est securior: qa neq; iuxta eã est neruus: neq; arteria: neq; super eã: sed sub cardiaca est neruus & altius supra eã est neruus subtilis: ideo timendũ est ne incidat̃ neruus: basilica est periculosa ualde: qa est sub ea arteria: & iuxta eam est neruus & masculus: & ideo est timenda ualde: sceiles siue saluatella non

est piculosa: sed tamen subtilis est: & ideo ut aperiatur: melius est q ponatur in aqua calida. In pede sunt tres uene. s. sciatica: sophena: & uena poplitis: & hec aperiunt cũ uolumus trahere sanguinẽ ad partes inferiores: ut in prouocatione menstruorum: & illa quæ est in poplice ẜm Aui. magis ualet q̃ sophena aut sciatica: qa ppinquior est matrici: & ideo melius potest ab ea trahere: sophena uero a uirga testiculis & a matrice sãguinem attrahit: sed sciatica ab anchis renibus & mẽbris quę sunt situate uersus partem siluestrem melius trahit: sophena uero & a matrice a mẽbris positis uersus partem domesticã: licet sint rami unius uenę: ĩ medio frõtis est uena una que aperienda est in antiquatis passiõibus faciei: ut in morphea: & impetigine scabię: & ĩ passionibus oculorum. prius tamẽ debet fieri minutio de cephalica: & simil'r est una uena in nasso: & in utriusq; apertione debet collũ ligari: & postea aperiri una ante aliã: p ligationẽ enim colli melius manifestatur. In aliis etiã sunt uenę q̃ aperiunt pp apostemata existẽtia in ore: aut gingiuis: cephalica tamẽ prius minuta: ĩ palato sunt quattuor uenę: quę si aperiantur ualent fluxui reumatis: & ad dentes in eis facientes dolorẽ: & iste uene sunt manifeste: & debẽt aperiri materia digesta: itẽ q̃dã sunt uene in angulis oculorum uersus frontem: & aperiunt in passionibus oculorum: cephalica prius minuta: itẽ q̃dã sunt uene sub ligna q̃ aperiunt in sequinantia: cephalica prius minuta: itẽ uene q̃ sunt in timporibus incidunt ppter emigraneã: & ppter dolorem magnũ capitis & ęgritudinẽ capitis: diuturnã: & iste sunt quas uocat Ipo. & Aui. Iuuenales: quarũ incisio reddit hominẽ impotentẽ gñare: item ĩ collo etiã sunt uene quę uocant guides quę minuende sunt in principio lep̃: & maxime quãdo anhelitus angustat: unde in squinãtia ĩpediẽte anhelit minuunt.

Si dolor est capitis ex potu limpha bibatur
Ex potu nimio nam febris acuta creatur.
Si uertex capitis uel frons estu tribulẽtur
Timpora frõsq; simul moderate sępe fricentur
Morella cocta nec non calidaq; lauentur.

¶ In hoc passu autor duo notat. Primum ẽ q si dolor capitis accidat ex potu nimio & maxĩe uini uel alicuius alterius potus: quo contingit homines inebriari: tunc superbibi debet aqua frigida quę sui frigiditate atq; ingrossatione impedit ne fumi ex tali potu leuari cerebrum ledant uel ad ip̃m eleuentur. Secundum est quod si sumitas capitis uel frõs nimio calore uexetur: tunc debent timpora & frons moderate fricari: & postea debent ex aqua decoctionis morelle calida lauari: quia morella quę a communibus medicis solatrum dicitur habet infrigidare: quia frigida est.

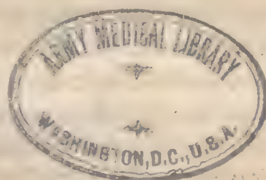
¶In hoc passu autor plura notat. Primū ē ꝙ ieiunare multū exsiccat corpa i ęstate: qa ex quo ęstas de natura: est calida & sicca: ipa resoluit humiditates corpis: q̄ ēt resoluūt p sudorē i ęstate multiplicatos: & sic supueniēte ieiunio corpa plus exsiccant: qa absente hūido cibali: calor nr̄i corpis agit i hūiditates ꝓprias ipsas exsiccando: & ergo bn̄ dicit Ipo. .vii. pti. ampho. corpibus hūidas carnes hn̄tib⁹ famē adhibere cōuenit. Fames. n. corpa exsiccat.

Temporis ęstiui ieiunia corpora siccat.
Quolibet i mense cōfert uomitus quoq; purgat
Humores nocuos stomachi: lauat ābitus oēs
Ver autūnus hyems ęstas dominat᷑ in anno
Tempore uernali calidus fit aer humidusq;
Et nullum tempus melius fit fleubothomię.
Vsus tūc homini ueneris confert moderatus.
Corporis & motus uentrisq; solutio sudor
Balnea purgent᷑: tunc corpora cū medicinis
Estas more calet sicca nascatur in illa.
Tunc quoq; pręcipue colerā rubeā dominari.
Humida frigida fercula dent᷑: sit uenus extra
Balnea non prosunt: sint rare fleubothomię.
Vtilis est requies: sit cū moderamine potus

Scd̄m ē ꝙ uomit⁹ cōfert quolibet mēse: qa p uomitū euacuant᷑ hūores nociui cōtēti in toto ābitu stōachi: & istud etiā uoluit Aui. iii. i. i. c. xiii. de iuuamētis q̄ affert uomitus: cū dixit. qđ Ipo p̄cepit uomitū fieri bis in unoquoq; mēse. s. duob⁹ dieb⁹ cōtinuis: ut scđo die expellat᷑ illud ꝙ prio die nō potuit ipelli: & p hoc f̄m Ipo. cōseruat᷑ sanitas: cū talis uomitus mūdificat stōachū euacuādo fleuma & colerā: stōach⁹. n. nō h3 aliqđ ꝙ mūdet ipm sicut itestina hn̄t colerā rubeam ipsā mūdificātē: & postea Aui. lo. pal. pōit plura alia iuuamēta uomit⁹ bn̄ facti: quoꝝ. Primū ē ꝙ cōfert grauitati capitis: & hoc ē uez qn̄ illa grauitas accidit ex materia humorali uaposa pueniēte a stōacho & mēbris īferiorib⁹ ad caput. si. n. grauitas corpis fieret a nocumēto ꝓprio ipsi⁹ cerebri: tūc uomit⁹ magis noceret q̄ ꝯferret. Scd̄m ē ꝙ clarificat uisū: & hoc qn̄ obscuratio uisus ꝓueīt ex materia uapali ꝓueniēte a stōacho ad ipsos oculos alias āt nō. Tertiū ē ꝙ aufert fastidiū. i. nauseā & abominationē: remouēdo & euacuādo hūorē a stōacho q ē cā fastidii. Quartū est ꝙ cōfert ei ad cui⁹ stōachū descēdit colera corrūpēs eius cibū. Quītū est ꝙ remouet abhominationē q̄ fit pp unctuositatē. Sextū ē ꝙ remouet cām desiderii: & illud ꝙ facit desiderare acutū ponticū aut acetosū: qa uomitus remouet cām oīum istarū dispōnū: iā remota causat remouet᷑ effectus.

Septimū est ꝙ cōfert laxitati.i.cathecie q̄ p̄cedit ydropisim: euacuando materiā talis laxitatis & mūdādo stōachū. Octauū est q̄d cōfert ulcerib⁹ in renib⁹ & uesica diuertēdo materias currētes ad illa loca ad ptē opposi tā. Nonū est q̄d cōfert lep̄ maxīe qñ fit cū uomitiuo forti: sicut elleboro: qa talis uomitus euacuat materias q̄ sūt ī locis remotis & difficilis eradi catiōis. ex qbus fit lepra: ēt uomitus corrigit digestionē primā: ex q̄ alie digestiōes melius fiūt: uñ lepra peccat ī corruptiōe digestiue. Decimū ē q̄d cōfert malitię coloris ī cute ex aliquo humore diuertēdo ip̄m a cute. Vndecimū ē q̄d ꝯfert epilēsię stōaticę euacuādo hūorē cōtētū ī stōacho: ex cui⁹ effumatiōe causat̃ epilēsia. Duodecimū ē ꝙ cōfert ictericię: & ma xīe illi q̄ ē ex opilatiōe. Nā pp motū fortē ī uomitu: materia opilās moue tur & r̃mouet̃ a loco ī quo faciebat opilationē. Silr̃ euacuāt̃ materia fleu matica p uomitū q̄ cōiter ē cā istius opilatiōis. Decimūtertiū ē ꝙ cōfert asmati euacuādo materiā añcedētē ex stōacho: q̄ fouebat materiā asma tis: & ēt calefaciēdo mēbra sp̄ūalia & pulmonē: ex quoꝝ calefactiōe seq̄t̃ ꝯsūptio sup̄fluitatū faciētiū asma. Decimūq̄rtū ē ꝙ ꝯfert tremori & pali si euacuādo materiā istaꝝ passionū. Decimūqntū ꝙ ꝯfert hñtib⁹ uiscera nigra magna sup ptes extrēas: diuertēdo hūores a ptib⁹ extremis. Et li cet uomit⁹ debite mīstratus ista cōferat iuuamēta: sup̄flue tñ factus mul ta īducit nocumēta: qa debilitat stōachū & resoluit ip̄m: & facit eū aptū ut materię fluāt ad ip̄m: & obest pectori & uisui & dētibus: & antiqs capi tis dolorib⁹ &c. Prout dicit Aui.iiii.i.c.xiiii. Tertiū q̄d notat hic tex. ē ꝙ q̄ttuor sūt tp̄a āni.s.uer est autūnus & hyems: ꝓut manifestū ē: & īter ista tp̄a uer est calidū & humidū: & hoc respectu alioꝝ tpoꝝ: licet in se sit tp̄s tp̄amēto attinēs: ut uult Gal.i de cōplexiōib⁹. Et ex isto seq̄t̃ ꝙ istud tp̄s magis aptū ē fleubothomię: qa magis ē multiplicatiuū hūoꝝ q̄ alia tp̄a. Et ergo ēt isto tp̄e p̄t ꝯuenire moderatus usus coitus & motus tēperat⁹. & uētris solutio siue fluxus: & sudor tp̄atus: & silr̃ balnea tp̄ata ad dimi nuēdū repletionē. Et ergo ēt istud tp̄s aptū ē ad purgationē corporis cū medicīs. Quartū ē ꝙ estas calefacit & exsiccat: & ergo ī ip̄sa ēt multipli cat̃ colera rubea q̄ calida ē: & sicca: ꝓpter hoc ēt ī ęstate fercula debēt eē frigida & humida ad remouēdū distēperātiā caliditatis & siccitais ex cō plexiōe ęstatis īductā: & debet fieri abstinētia coitus: cū talia ēt exsiccāt: abstinētia a multis balneis: simili de cā: & rara fleubothomia: eadē de cā: nisi necessitas hoīem cōpellat: & debet fieri qes: & paucus motus: qa qes hūectat: & multus motus nimiū exsiccat: & debet hō p̄dicto tp̄e uti potu cū moderamine & maxīe frigido: qa ex superflua sūptiōe pot⁹ frigidi ꝓ pter aptionē porroꝝ aliquādo seq̄t̃ subita īfrigidatio corporis uel para lisis: siue laxitas mēbroꝝ: uel mors subita. A qua nos defendat q eternali ter uiuit: & regnat ī secula seculorum. Amen.

¶ Impressum Venetiis per Bernadinū Venetū de Vitalibus.

ARMY MEDICAL LIBRARY
WASHINGTON, D.C., U.S.A.

